

OBSAH:	1 - 2
ÚVOD	3 - 10
1. SOCIÁLNO-EKONOMICKÁ ANALÝZA A IDENTIFIKÁCIA,	10
1.1. Popis obce a základné geografické údaje	10 - 19
1.2. Obyvateľstvo – miera ekonomickej aktivity	19 - 20
1.3. Dôchodková situácia obyvateľstva	20
1.4. Evidovaní nezamestnaní	20
1.5. Vzdelanostná štruktúra obyvateľov	20 - 22
1.6. Zdravotné a sociálne služby	22
1.7. Stavebníctvo a bytová výstavba	22 - 25
1.8. Vývoj počtu a štruktúra podnikateľských subjektov	25 - 27
1.9. Analýza poľnohospodárstva a rozvoj vidieka	27 - 30
1.9.1. Lesné hospodárstvo	30 - 32
1.9.2. Rozvoj vidieka	32 - 35
1.10. Analýza stavu životného prostredia	36
1.10.1. Vodovodná a kanalizačná sieť	36
1.10.2. Životné prostredie	36 - 42
1.10.3. Odpadové hospodárstvo	42 - 46
1.10.4. Ovzdušie a klimatické zmeny	46 - 47
1.11. Vybavenosť obce dopravnými a technickými vybaveniami	47
1.11.1. Cestná infraštruktúra	47 - 48
1.11.2. Energetika	49
1.11.3. Telekomunikačná a informačná infraštruktúra	49 - 50
2. STRATEGICKÁ VÍZIA	50
2.1. Technická infraštruktúra	50 - 51
2.2. Rozvoj vodohospodárskej infraštruktúry	51 - 52
2.3. Zásobovanie obce energiou a úspora energie	52
2.4. Rozvoj telekomunikačnej infraštruktúry	52 - 53
3. CESTOVNÝ RUCH, KULTÚRA, ŠPORT A VZŤAHY	53 - 68
3.1. Vybudovanie systému verejnoprávnych partnerstievni	69
3.2. Osveta, výchova a vzdelávanie v súlade s potrebami	69
3.3. Rozvíjať vidiecky turizmus v kombinácii s agroturizmom	70
3.4. Zlepšenie podmienok pre rozvoj MSP v oblasti služieb	70
3.5. Zachovať kultúrno-historické dedičstvo	70 - 71
3.6. Skvalitniť informačný a orientačný systém	71
3.7. Rozvoj cezhraničnej spolupráce	71 - 72
4. PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA	72
4.1. Stabilizácia a rozvoj existujúcich výrobných kapacít	72 - 73
4.2. Optimalizácia obecnej štruktúry a kvality subjektov	73
4.3. Vybudovanie a rozvoj dopravnej infraštruktúry	73

4.4. Dobudovanie a rozvoj inžinierskych sietí	73 - 74
4.5. Rozvoj telekomunikačných sietí	74
4.6. Efektívne umiestňovanie nezamestnaných na trhu práce	74
4.7. Posilňovanie sociálneho kapitálu	75
 5. POĽNOHOSPODÁRSTVO A VIDIECKY ROZVOJ	 75
5.1. Zabezpečenie racionálneho obrábania PPF	75
5.2. Podpora dynamického rozvoja prvovýroby a priemyslu	76
5.3. Ochrana PPF	76
5.4. Rozvoj turizmu a agroturizmu vo vidieckom priestore	76 - 77
 6. SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO	 77
6.1. Zvýšenie kvality sociálnych služieb	77 - 78
6.2. Dosiahnutie aktívnej účasti na starostlivosti o zdravie	78
 7. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	 78 - 80
7.1. Ochrana a racionálne využívanie vôd, zabezpečenie pitnej vody	80
7.2. Minimalizácia vzniku odpadov, ekologické nakladanie s odpadmi	80 - 81
7.3. Ochrana racionálne využívanie pôd	81
7.4. Ochrana ovzdušia	81
7.5. Enviromentálna osвета, výchová a vzdelávanie	81 - 82
 8. VZDELÁVANIE A ŠKOLSTVO	 82 - 83
8.1. Rozvoj vzdelávania	83
8.2. Zvýšenie vzdelanostnej úrovne občanov	84
 9. VÝSTAVBA V OBCI	 84 - 87
 10. FINANČNÉ ZABEZPEČENIE	 88
 11. RÁMEC OPATRENÍ VLÁDY	 88 - 89
11.1. Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020	89 - 94
11.2. Oblasť legislatívy a oblasť inštitucionálnej podpory	95 - 100
11.3. Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020	100 - 105
11.4. Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020	105 - 106
 ZÁVER	 107 - 108

ÚVOD

Tvorba Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce vychádza zo Zákona NR SR č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja a je strednodobým programovým dokumentom, ktorý určuje hlavné smery rozvoja obce do roku 2020 - je východiskom pre rozvojové aktivity obce.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja poskytuje komplexný pohľad na súčasný stav hospodárskeho a sociálneho rozvoja a stanovuje strategické ciele, rozvojové priority a strategické oblasti, v súlade s cieľmi:

- Národného strategického referenčného rámca Slovenskej republiky 2014 – 2020,**
- Programom rozvoja vidieka SR 2014 – 2020,**
- Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020,**
- Integrovaným regionálnym operačným programom 2014 – 2020.**

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja vypracoval Ing. Ondarišín Ján a kolektív v súčinnosti so starostom obce, obecným zastupiteľstvom a ďalšími partnerskými právnickými a fyzickými osobami inštitúciami, úradmi, vrátane tretieho sektora.

Z metodického hľadiska práce sme vychádzali:

- ☐ z platnej legislatívy
- ☐ zo skúseností spracovateľského tímu získaných pri programovaní predvstupových a štrukturálnych fondov založených na metodike uvedenej v Manuáli projektového cyklu Európskej komisie.

Spracovanie PHSR sa z metodického hľadiska riadilo najmä:

- ☐ zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja.

Na základe zákona č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov sa samosprávny kraj pri výkone samosprávy sa stará o všestranný rozvoj svojho územia a o potreby svojich obyvateľov.

Jedným z hlavných nástrojov, ktorým kraj zabezpečuje regionálny rozvoj je Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR kraja). Spracovanie PHSR kraja sa riadi zákonom č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja.

PHSR kraja predstavuje strednodobý strategický dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii. Pri jeho vypracovaní sa uplatňuje princíp partnerstva, čo znamená spoluprácu s príslušnými najdôležitejšími socioekonomickými partnermi v regióne.

Pri vypracovaní PHSR na roky 2014 - 2020 sme vychádzali z týchto základných právnych noriem a dokumentov záväzných v SR a EÚ: zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov

- ☐ zákon č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon)
- ☐ zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení
- ☐ zákon č. 350/1994 Z.z. o sústave základných a stredných škôl (školský zákon)
- ☐ zákon č. 384/1997 Z.z. o divadelnej činnosti
- ☐ zákon č. 61/2000 Z.z. o osvetovej činnosti
- ☐ zákon č. 183/2000 Z.z. o knižniciach
- ☐ zákon č. 88/2001 Z.z. o sociálnej pomoci
- ☐ zákon č. 193/2001 Z.z. o podpore na zriadenie priemyselných parkov
- ☐ zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch

Nový zákon o odpadoch č. 79/2015 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov, nadobudne účinnosť 1. januára 2016

- ☐ zákon č. 302/2001 Z.z. o samospráve vyšších územných celkov
- ☐ zákon č. 416/2001 Z.z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky
- ☐ zákon č. 446/2001 Z.z. o majetku vyšších územných celkov
- ☐ zákon č. 49/2002 Z.z. o ochrane pamiatkového fondu
- ☐ zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny
- ☐ zákon č. 596/2003 Z.z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve
- ☐ zákon č. 523/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách verejnej správy
- ☐ zákon č. 576/2004 Z.z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti
- ☐ zákon č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve
- ☐ zákon č. 579/2004 Z.z. o záchrannej zdravotnej službe
- ☐ zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách
- ☐ zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja
- ☐ zákon č. 28/2009 Z.z. o telesnej kultúre
- ☐ zákon č. 184/2009 Z.z. o odbornom vzdelávaní a príprave
- ☐ zákon č. 206/2009 Z.z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty
- ☐ zákon č. 513/2009 Z.z. o dráhach
- ☐ zákon č. 514/2009 Z.z. o doprave na dráhach
- ☐ zákon č. 568/2009 Z.z. o celoživotnom vzdelávaní
- ☐ zákon č. 91/2010 Z.z. o podpore cestovného ruchu
- ☐ zákon č. 56/2012 Z.z. o cestnej doprave

Pri spracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja sa zohľadňovali už jestvujúce programovacie a plánovacie dokumenty:

- ☐ celoštátnej,
- ☐ regionálnej a lokálnej úrovne,
- ☐ ako aj cezhraničné a európske strategické dokumenty.

Kľúčom v procese tvorby stratégie je sociálna a občianska mobilizácia. Ľudia z celého spektra oblastí a záujmov v obci – obyvatelia obce, športovci, turisti, ľudoví umelci, učitelia, mamičky na materskej dovolenke, dôchodcovia. Vytvorením dobrých

podmienok pre tvorivosť, otvorenie mysle, podnecovanie sa k ľudskosti a partnerstvu.

Základom Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je teda OBČAN, presnejšie povedané aktívny občan nastavujúci rozvoj svojej obce. Prvými krokmi tvorby PHSR je zostavenie kvalitných, relevantných a výpovedných analýz a popri tom výber a oslovenie členov pracovného tímu. Je nevyhnutné zorientovať tím v základnej metodike, spôsobe práce, vnútorných pravidlách, harmonograme spoločnej práce a pod. Preto z viacerých metodík tvorby PHSR preferujeme *metodikú „od vízie ku stratégii“*. Základom je *tvorba vízie obce v danom strednodobom horizonte*. Zadanie pre pracovný tím znie: „detailne mi popíšte svoju predstavu o obci o 10 -15 rokov. Po definovaní vízií nasleduje ďalší krok – *tvorba SWOT analýz*. Druhým krokom problémovej analýzy je vzájomné porovnávanie váhy a vzťahov medzi najvážnejšími problémami. V praxi sa najviac osvedčuje tzv. *logická matica*, prípadne metóda *stromu problémov*. Metóda stromu problémov má svoje nedostatky a jej využitie v problémovej analýze odporúčame iba so skutočne skúseným metodikom.

Výstupom dobre urobenej problémovej analýzy je zadefinovanie tzv. „*klúčových problémov*“, ktoré *tvoria chrbticu celej stratégie*. Na záver formulujeme *globálny problém*, ktorý v sebe obsahuje a spája všetky kľúčové problémy. Pomocnými postupmi pri tvorbe stratégie je jednoduchá *analýza potenciálu územia a disparít rozvoja*, v ktorých konkrétnejšie prepájame výstupy auditu územia a problémovej analýzy.

Stratégia

Ak máme detailne a dostatočne analyzované všetky problémy, pristupujeme ku ďalšiemu kroku – *stanoveniu cieľov a ich štruktúry*. Formulovanie cieľov od globálneho cieľa stratégie cez strategické, všeobecné k špecifickým cieľom je v prípade kvalitne urobenej problémovej analýzy už iba jednoduchým preformulovaním problémov na jednotlivých úrovniach do podoby cieľov.

Súčasťou spracovania stratégie je aj preformulovanie a úprava vízie rozvoja obce. Strategická časť je v kocke tvorená systémom rozvojových cieľov obce ako základného východiska pre spracovanie realizačnej časti PHSR.

Po stanovení vízie a cieľov rozvoja pristupujeme k *hľadaniu riešení - PROGRAMOVANIU*. Ak sme schopní dostatočne analyzovať problém na všetkých jeho úrovniach, hľadanie čiastkových riešení problému je formulovanie riešení vcelku nie veľmi zložitý proces. Začíname od návrhov riešení pri najmenších príčinách problému a pokračujeme ku dôsledkom, až na samý vrchol – ku problému. V prípade dobrého štruktúrovania analýzy problému a následne strategickej časti sme bezprostredne po hľadaní riešení schopní *definovať aktivity ktoré musíme urobiť aby sme problém odstránili a priority a opatrenia, ktoré prijmeme, aby sme sa dostali čo najbližšie k želanému stavu – vízii a naplnili jednotlivé úrovne cieľov*.

Program tvorí premyslené a detailné usporiadanie krokov, ktoré nám spôsobujú zmenu. Ďalším metodickým krokom je teda *logické usporiadanie všetkých jednotlivých aktivít, úloh, opatrení, priorít strategických a špecifických cieľov do jedného celku*.

Východiskom pre vytvorenie systému Priorít a Opatrení je štruktúra Strategických a špecifických cieľov, pričom úrovni strategických cieľov zodpovedá úroveň priorít a úrovni špecifických cieľov zodpovedá úroveň opatrení. V zásade na úrovni obcí, najmä menších obcí každému strategickému cieľu zodpovedá jedna priorita, zatiaľ čo na naplnenie špecifického cieľa býva často potrebných niekoľko

opatrení. Veľmi často je programová štruktúra ešte delená podľa prioritných oblastí, ktoré boli formulované ešte v štádiu spracovania SWOT analýz.

Ak má plniť PHSR funkciu použiteľného rozvojového dokumentu, pre každé opatrenie a úlohu *stanovujeme presnú kvalifikáciu a kvantifikáciu* - kto to urobí, kedy to urobí, s kým a čo nás to bude stáť. Určujeme zodpovednosť, nositeľa aktivity, časový harmonogram plnenia a finančnú špecifikáciu každej položky. Týmto sa zapodieva *implementačná časť PHSR*. Jej súčasťou je Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie PHSR, kľúčovou je však *Realizačný rámec opatrení*, ktorý jednak kompletizuje strategickú a programovú štruktúru a jednak definuje finančné zdroje potrebné a dostupné pre realizáciu PHSR a definuje základné monitorovacie ukazovatele a pokiaľ možno ich aj kvantifikuje. Na základe tejto analýzy sa definuje aj *Finančný rámec opatrení*. Pri tvorbe Realizačného rámca opatrení je nevyhnutná spolupráca expertov, ktorí majú prehľad o dostupnosti a vhodnosti externých a miestnych zdrojov.

Veľmi dôležitou časťou, je aj monitorovací a časový harmonogram realizácie PHSR, sledovanie plnenia dokumentu, ako základného východiska pre jeho doplnenie a aktualizáciu.

Východiskové dokumenty a podklady pri vypracovaní Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja:

- Národný strategický referenčný rámec SR 2014 – 2020,
- Program rozvoja vidieka 2014 – 2020,
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020,
- Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020.

Štatistické informácie, správy, hodnotenia a stanoviská partnerských organizácií:

- Štatistický úrad SR
- Iné právnické a fyzické osoby
- Vlastné zdroje z prieskumu

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je základný programový a výkonný dokument, spracovaný za účelom riešenia súčasných závažných ekonomických a sociálnych problémov za efektívneho využitia všetkých zložiek jeho miestneho potenciálu (ekonomického, prírodného i demografického).

Poslaním Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len Plán rozvoja) je navrhnuť systematickú a funkčnú trvalú rozvojovú stratégiu zameranú na realizáciu sociálneho a ekonomického rozvoja obce pri využití vnútorných finančných zdrojov a štrukturálnych fondov EÚ. Má logickú štruktúru, keď na základe vykonanej analýzy formuluje ciele a stratégiu ďalšieho rozvoja obce.

Účel vypracovanie PHSR:

1. Povinnosť mať PHSR obce stanovuje zákon.
2. PHSR je prostriedok, ako získať viac bodov pri žiadostiach o financovanie najmä z EÚ fondov a zvyšuje väčšiu šancu na zisk externých finančných prostriedkov.
3. Dokument slúži na dobrú prezentáciu práce obce a obecného zastupiteľstva pred občanmi obce, ale i mimo nej.
4. Zhrnú sa informácie o tom, čo ľudia v obci naozaj chcú.
5. Stanovenie si jasných, konkrétnych cieľov a priorít rozvoja obce a zadefinovanie ciest ako ich dosiahnuť, ktoré zásadne napomáha riadenému a trvalo udržateľnému rozvoju obce.
6. PHSR ako strednodobý záväzný program schválený zastupiteľstvom je nástrojom na zachovanie jednotnej línie rozvoja obce aj pri zmenách vedenia obce a politických zmenách.

Plán rozvoja obce pozostáva z nasledujúcich častí:

- sociálno-ekonomickej analýzy obce a identifikácie možností rozvoja formou súhrnnej analýzy,
- stratégiu rozvoja jej priorít a opatrení potrebných na ich naplnenie,
- finančného zabezpečenia,
- odporúčania podľa rámca opatrení vlády a aktuálnych výziev.

Súhrnnou analýzou i strategickou časťou sa prelínajú globálne i špecifické ciele, ktoré sú rozpracované do konkrétnych opatrení.

Prvá analytická časť dokumentu obsahuje popis obce s jej základnými geografickými údajmi a hlavnými socioekonomickými charakteristikami, ktoré charakterizujú dynamiku sociálneho a ekonomického rozvoja obce. Súčasťou je súhrnná analýza rozvojového potenciálu, ktorá v rámci globálnych a špecifických cieľov, ako aj silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození dáva súhrnný pohľad na reálnu situáciu obce a jej rozvojové možnosti.

Druhá hlavná časť dokumentu je orientovaná na formulovanie strategického rozvoja. Globálne ciele sú rozpracované do špecifických cieľov, ktoré majú stabilizačný alebo rozvojový charakter. Stabilizačné ciele a súvisiace opatrenia sú zamerané na riešenie súčasného nepriaznivého až kritického stavu v jednotlivých oblastiach tak, aby nedošlo k ďalšiemu prehĺbovaniu jestvujúcich problémov. Opatrenia viažuce sa na rozvojové ciele sú zamerané na aktivizáciu vnútorných potenciálov v obci a na podporu ich dlhodobého rozvoja až do roku 2020.

Rozhodnutím ministra výstavby a regionálneho rozvoja č. 3/2007 bol stanovený Zoznam pólov rastu pre Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013. Základným podkladovým dokumentom pre spracovanie zoznamu bola Koncepcia územného rozvoja SR 2001.

Obce boli zadelené do nasledovných 5 kategórií:

- inovačné póly rastu,
- kohézne póly rastu v záujmovom území inovačných pólov rastu,
- kohézne póly rastu mimo záujmového územia inovačných pólov rastu,
- obce, ktoré nie sú pólmi rastu ležiace v záujmovom území inovačných pólov rastu,
- obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.

„Obec Bánovce nad Ondavou bola zaradená v súhrnom prehľade štruktúry sídiel v kraji Košice – medzi obce, ktoré nie sú pólmi rastu mimo záujmových území.“

Finančné zabezpečenie hovorí o zdrojoch financovania, ktoré sú zo zdrojov EÚ a vnútorné (štátne, vlastné a iné).

Z analýzy sociálno-ekonomickej situácie obce vyplynuli nasledovné rozhodujúce silné stránky:

- výhodná geografická poloha obce v rámci regiónu Michalovce a Košického kraja,
- dobré prírodné podmienky michalovského regiónu,
- výhodná poloha obce v regionálnom záujme pre rozvoj cestovného ruchu, turistiky a agroturistiky,
- Chránená krajinná oblasť Latorica,
- Chránené vtáčie územie Medzibodrožie,
- Senianská ornitologická rezervácia,
- Senianské rybníky – Čierna voda,
- Ostrovik – Iňačovce,
- Vyhliadkové veže Iňačovce – Senné,
- Národná prírodná rezervácia (NPR) Senné - rybníky,
- blízkosť Vihorlatských vrchov a CHKO Vihorlat s možnosťou turistického a rekreačného využitia,
- blízkosť Zemplínskej šíravy,
- blízkosť vinárskych oblastí,
- Mikroregión Pondavie,
- Múzeum Pavla Horova,
- Spevácka skupina Ondavčanka,
- Jednota dôchodcov Bánovce nad Ondavou,
- TJ Bánovce nad Ondavou,
- Poľovnícke združenie "LIESKOVEC",
- Poľovnícke združenie - občianske združenie "OL'CHOV",
- Občianske združenie ZACHRÁŇME KRESŤANSKÉ TRADÍCIE,
- Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku,
- Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku - Dcérocirkevný zbor BRACOVCE,
- Rímskokatolícka cirkev, farnosť Trhovište,
- Strelecký klub PARTIZÁN,
- kultúrne dedičstvo,
- voľné plochy pre rozvoj drobného priemyslu a zavádzanie nových výrobných odborov,

- pôdny fond pre pestovanie klasických plodín, rozvoj poľnohospodárskej výroby,
- kladný prístup predstaviteľov samosprávy, štátnej správy, tretieho sektora k rozvojovým aktivitám v obci,
- Územný plán obce Bánovce nad Ondavou.

Určujúcimi slabými stránkami obce sú:

- nedostatočná mikroekonomická adaptácia obce na podmienky trhového hospodárstva,
- zlepšenie služieb a obslužnosti,
- nevyhovujúci stav budov,
- chýbajúca kanalizácia,
- nevyhovujúca technická infraštruktúra najmä dobudovanie miestnych komunikácií a chodníkov, zastávok,
- nedostatočne využité prostredie pre cestovný ruch, turistiku,
- nedostatok voľných finančných zdrojov pre rozvoj obce,
- stagnujúca úroveň kultúrneho kapitálu,
- nevyhovujúci stav informačnej infraštruktúry,
- slabnúci ľudský kapitál,
- záporné saldo migrácie.

V dôsledku závažných slabých stránok a nedostatočného akceleračného vplyvu silných stránok na sociálno-ekonomický rozvoj, obec nie je schopná vlastnými silami riešiť výrazné problémy a pre realizáciu hlavného cieľa i rozvojovej stratégie je potrebná pomoc štátu i EÚ.

Vychádzajúc zo záverov analýzy sociálno-ekonomickej situácie dlhodobým cieľom rozvoja obce je harmonický vyvážený a trvalo udržateľný rozvoj územia, využitím hospodárskeho, demografického a prírodného potenciálu obce. Hlavným cieľom je zastaviť pokles hospodárskej a sociálnej úrovne obce a postupne zabezpečiť jej rast s cieľom dosiahnuť úroveň vyspelejších obcí Slovenska.

Plnením hlavného cieľa sa dosiahne rozvoj ekonomického potenciálu a ľudských zdrojov, ktoré sú podmienkou pre odstránenie existujúcich disparít.

Realizáciou opatrení, ktoré sú rozpracované v strategickej časti materiálu, konkrétnych projektov, ako aj súvisiacich kľúčových aktivít sa zabezpečí najmä:

A: v oblasti ekonomického rastu

- zvýšenie ekonomickej výkonnosti obce,
- rozvoj malého a stredného podnikania,
- zvýšenie konkurencieschopnosti,
- zvyšovanie produktívneho potenciálu.

B: v oblasti zamestnanosti

- vytváranie efektívnych pracovných miest v súlade s požiadavkami trhu práce,
- podporovanie tvorby produktov cestovného ruchu jeho marketing,
- zvýšenie stupňa finalizácie produkcie.

C: v oblasti zlepšenia vybavenosti obce a životného prostredia

- vybudovanie chýbajúcej infraštruktúry na úroveň porovnateľnú s priemerom v SR, dostavba dopravnej infraštruktúry,
- rekonštrukcia budov,

- vybudovanie kanalizácie,
- revitalizácia obce,
- zlepšenie informovanosti návštevníkov,
- rozvoj sociálnej infraštruktúry a tretieho sektora v súlade s trendmi EÚ,
- rozvoj podnikateľského prostredia a súvisiacej infraštruktúry,
- rozvoj cestovného ruchu,
- zabezpečenie udržateľnosti hodnotných území a ich rozširovanie v zmysle zákona 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny,
- využitie potenciál ekologicky čistého životného prostredia.

D: v oblasti rastu životnej úrovne

- zlepšenie dôchodkovej situácie občanov v obci,
- zlepšenie kvality života obyvateľov obce,
- rozvoj ľudských zdrojov,
- odstránenie geografickej izolovanosti,
- zabezpečenie dopravnej prístupnosti a obslužnosti územia,
- zlepšenie zdravotníckych a sociálnych služieb.

Tento PHSR je v súlade:

„Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou“.

1. SOCIÁLNO-EKONOMICKÁ ANALÝZA A IDENTIFIKÁCIA MOŽNOSTI JEJ ROZVOJA

1.1. Popis obce a základné geografické údaje:

Obec: Bánovce nad Ondavou					
Kód ZUJ	522295	IČO:	Región:	Rozloha v ha	1 224
		00325015	Dolný Zemplín		
Kraj	Košický			Nadmorská	110 m n.m.
Súradnice	48°40'56"S 21°48'53"V			výška	
Okres	Michalovce				

Dôvody obstarania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Riešenie úlohy vyplýva z potreby vypracovať pre obec Bánovce nad Ondavou dlhodobú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja. Cieľom spracovania Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce je získať záväzný dokument pre ďalší rozvoj.

Názov obce:	Bánovce nad Ondavou
Okres:	Michalovce
Kraj:	Košický
Výmera k. ú.:	1 224 ha
Počet obyvateľov:	726

Na základe toho PHSR obce v záujmovom území plne rešpektuje:

- opatrenia pre zachovanie významných genofondových lokalít flóry, fauny a ekologický významných segmentov,
- rekreačno-športové využitie vo väzbe na územie chránených oblastí,
- prepojenie na CHKO Vihorlat
- Senianskú ornitologickú rezerváciu,
- Senianské rybníky – Čierna voda,
- Chránené vtáčie územie Medzibodrožie,
- Chránenú krajinnú oblasť Latorica,
- blízku vinársku oblasť,
- Územný plán obce Bánovce nad Ondavou.

Vymedzenie riešeného územia

Katastrálne územie obce Bánovce nad Ondavou sa rozprestiera v strede Východoslovenskej nížiny, na úrodných nivách Ondavy. Vlastné katastrálne územie susedí zo severnej strany s katastrálnym územím obce Trhovište, z východnej strany s katastrálnym územím obce Laškovce a katastrálnym územím obce Vrbnica, z južnej strany s katastrálnym územím mesta Trebišov a katastrálnym územím obce Ložín, z juhovýchodnej strany s katastrálnym územím obce Bracovce, zo západnej strany s katastrálnym územím obce Horovce. Bánovce nad Ondavou sú pôvodná hromadná cestná dnes ulicová - cestná skupinovú dedina, vybudovaná okolo cesty vedúcej severo-južným smerom, v ďalších rokoch okolo nových ulíc. Najvýraznejšia je výstavba z posledných rokov okolo vedľajších miestnych komunikácií. V obci bolo zriadené múzeum spisovateľa a bánovského rodáka Pavla Horova. Miestne časti obce - na tomto území sa nachádza alebo nachádzali – Dangovec, Doly. Lieskovec, Stok, Vyduma.

Mikroregión POONDAVIE leží uprostred Východoslovenskej nížiny. Severovýchodná časť chotára mikroregiónu prechádza do Pozdišovskej pahorkatiny, západnú časť tvorí niva rieky Ondavy. Záujmové združenie vzniklo 4. júna 1996. Prvotným cieľom združenia bolo spoločné zastupovanie záujmov obcí voči štátu, nadnárodnými organizáciám a ostatným subjektom, vzájomná spolupráca a výmena skúseností v najširšom meradle. Mikroregión združuje 14 obcí - Tušice, Tušická Nová Ves, Horovce, Moravany, Rakovec nad Ondavou, Trhovište, Bánovce nad Ondavou, Ložín, Bracovce, Falkušovce, Kačanov, Markovce, Malčice, Petrikovce, ktoré sú príťažlivé najmä svojou históriou, kultúrnymi pamiatkami a prírodnými krásami.

História sídla

Prvá písomná zmienka o osídlenie je doložené pohrebiskom skupiny východoslovenskej mohylovej kultúry z konca eneolitu a začiatku doby bronzovej, sídliskové nálezy sú z obdobia keltsko dáckeho a slovanského osídlenia. Najstaršie písomné zmienky o obci sú v listine jágerskej kapituly z roku 1329. Vznik Bánoviec však súvisel so staršou zaniknutou osadou Kupona, ktorá ležala na pravom brehu Ondavy. Na mieste dnešnej obce bol pravdepodobne majer, kam chodievali obyvatelia Kupony pracovať, ale nakoniec sa tu natrvalo usadili, nakoľko im Ondava rozvodňovaním robila veľké škody. To bolo aj príčinou neskoršieho zániku osady, len starý zvon z kuponskej kaplnky bol potom umiestnený v bánovskej zvonici.

Bánovce nad Ondavou sa postupne uvádzajú ako Banoch /1342/, Banowsze /1773/, Bánovce /1920/ a od roku 1927 Bánovce nad Ondavou. V 50. rokoch 15. storočia zasiahlo celý Zemplín bratrické hnutie. Osobitné postavenie mala bánovská bratrická posádka v počte 500 mužov, ktorá mala prekaziť spojenie nepriateľských vojsk. Trebišovský hrad bol síce bratríkmi dobytý, ale bánovská posádka bojujúca s nepriateľom utekajúcim od Trebišova bola porazená. Svoj tábor mali bratrci pri stočku - studni, vedľa ktorej viedla cesta na majer Manotaňu. Husitský drevený kostolík stál pravdepodobne na mieste dnešného reformovaného kostola. Väčšina majetkov a poddanských domácností postupne patrila Sirmayovcom, Starayovcom a iným rodom. Okolo roku 1600 žilo v Bánovciach 18 poddanských domácností vo vlastných domoch a okrem nich tu stáli 3 kúrie bánovských zemanov. Bánovskí roľníci obhospodarovali polia trojpoľným systémom, orali dvojzáprahom a hnojili každý štvrtý rok. V roku 1774 z iniciatívy Márie Terézie zaviedli v zemplínskych dedinách jednotný urbár. Sedliacke domácnosti obhospodarovali zväčša polovičné usadlosti, ktorým patrilo pole v rozlohe 15 gbelov /asi 7 ha poľa/. Takáto domácnosť bola každoročne povinná vyplatiť feudálnemu pánovi 1 zlatý, odovzdať desiatok z úrody obilia, 3 funty ľanovej priadze, 1/2 holby masla, 1 kohúta, 1 kurča, 6 vajec a na panských majerských poliach odrobiť 26 dní so záprahom, alebo 52 dní bez záprahu. Sedliacke rodiny okrem toho odovzdávali desiatok z obilia farárovi a daň kráľovi. Feudálni páni postupne vyžadovali čoraz väčšie dávky a roboty a keď k tomu pribudla cholera epidémia, vypukla v lete 1831 na Zemplíne vzbura, proti pánom, správcom majetkov, farárom a židovským krčmárom, ktorej sa zúčastnili aj Bánovčania. V 70. rokoch 19. storočia sa stali Bánovce nad Ondavou významnou strediskovou obcou. Dopomohlo k tomu dobudovanie železničnej trate v roku 1875, keď sa obec stala významnou križovatkou na Užhorod. V roku 1875 sa do Bánoviec presťahoval poštový a notársky úrad, ku ktorému patrili obce Trhovište, Laškovce, Ložín, Bracovce, Falkušovce a Kačanov. Význam Bánoviec nad Ondavou vzrástol pritom aj ekonomicky, a to zásluhou syrárne a možnosti trhového a jarmočného predaja domácich výrobkov v Michalovciach, kam sa už chodilo vlakom. Počet obyvateľov obce nezaznamenával v priebehu rokov väčšie výkyvy, pohyboval sa od 700 do 800 obyvateľov. Väčšie zásahy boli v čase protihabsburských bojov /súpis z roku 1715 uvádza 15 opustených a 2 obývané domácnosti/ a v čase cholery /v roku 1831 - zomrelo 39 obyvateľov a v roku 1873 - 64 obyvateľov/. V roku 1873 klesol počet obyvateľov na 576, ale v roku 1890 bol už 739, v roku 1900 768 a tento stav sa s menšími zmenami udržal dodnes.

História zboru - Cirkevný zbor patrí do Michalovského seniorátu RKC na Slovensku. Je zložený z matkocirkvi Bánovce nad Ondavou a dcérocirkvi Bracovce. Od roku 2009 je administrovaný matkocirkevný zbor Mlačice.

Pod názvom Bayonuch nájdeme zmienky o nej v písomnom prameni z roku 1320 (1344). Čo sa týka života a vzniku reformovaného cirkevného zboru v tejto obci – možno predpokladať, že je to jeden z najstarších zborov reformovaného Siona, lebo tu sa naši otcovia vo viere osvedčovali už v 16. storočí. Veď Bánovce prináležali pod panstvo potockých Perényjovcov a humenských Drugethovcov. Keď v roku 1606 viedenským mierom bola daná sloboda vyznania územiam, ktoré ovládal Štefan Bocskai, vyrástli mnohé naše terajšie slovenské zbory, medzi ktoré právom patrí i bánovský zbor. Na šírenie reformácie na Slovensku už od roku 1521 pripravovalo pôdu husitské reformačné hnutie v Čechách v 15. storočí. Rozhodujúcim spôsobom sa však reformácia na Slovensku začína ako bezprostredný dôsledok luterskej

reformácie v Nemecku. Avšak už roku 1529 sa tu uplatňuje ako v celom Uhorsku švajčiarsky reformačný smer Zwingliho. Významnú úlohu však v tomto prúde zohral druhý švajčiarsky reformačný smer Kalvín, Beza, Bullinger, ktorý sa presadzoval zvlášť od roku 1550. Na Východnom Slovensku vznikajú v roku 1564 štyri reformované senioráty: Abovský, Boršodský, Užský (v ktorom boli bánovskí veriaci) a Zemplínsky. V týchto seniorátoch žili spoločne Slováci a Maďari. Zástupcovia týchto seniorátov spolu s delegátmi ďalších 13 reformovaných seniorátov z celého starého Uhorska dňa 24.2.1567 na synode v Debrecíne prijali Druhé helvetské vyznanie, ako symbolickú knihu všeobecnej Reformovanej cirkvi. Uvedené štyri senioráty, v ktorých boli slovenskí kalvíni, vznikli pod vedením svojich seniorov bez dištriktuálnej organizácie a biskupského vedenia a spravovali sa podľa Hornouhorských článkov. V druhej polovici 16.storočia sa Kalvínova reformácia rozšírila aj v Gemeri, kde reformované cirkevné zbory v roku 1592 vytvorili Boršodsko-gemerskomalohontský seniorát. Na Západnom Slovensku po synode v Galante 1592, na ktorej prijali Druhé helvetské vyznanie, vznikol Horný podunajský reformovaný dištrikt pod vedením biskupa a v roku 1592 vznikol aj Tekovský seniorát. Víťazný pochod reformácie všetkými európskymi štátmi sa usiloval európsky katolicizmus zastaviť už v šesťdesiatych rokoch 16.storočia. Na potlačenie reformácie dal podnet Tridentský koncil rímskej cirkvi v roku 1545 - 1563. Zástavnikom protireformácie a jej snáh sa stal Jezuitský rehoľný rad aj na Slovensku pod vedením ostrihomských arcibiskupov Mikuláša Oláha 1491 - 1568, Petra Pázmánya 1570 - 1637 a Juraja Szelepcsényiho Pohronca 1595 - 1685. Vládnutie sedmohradských kniežat na Slovensku Š.Bocskaya 1557 - 1606, G.Bethlena 1580 - 1629, J.Rákocziho II.znamenalo veľkú pomoc pre Reformovanú cirkev. V roku 1604 Štefan Bocskay vytasil meč za náboženské práva a podarilo sa mu zvíťaziť nad nepriateľmi protestantizmu (takzvaný Viedenský mier). Dňa 23. júna 1606 uzavrel s nepriateľmi protestantizmu takzvaný viedenský mier, ktorý zaručoval obidvom protestantským vierovyznaniam náboženskú slobodu. Za takýchto prajných okolností v roku Pána 1610 milostivý Boh nadchnul k prijatiu našej viery jednu šľachetnú paniu menom Oroszy Anna. Bánovský zbor bol založený Annou Oroszy (niektoré pramene uvádzajú Orozy). Možno však predpokladať, že tu reformovaná viera zakotvila v srdciach obyvateľstva už v 16. storočí. Veď Bánovce patrili pod panstvo Potockých Perényiovcov i humenských Drugethovcov. Zásluhou Anny Oroszy bol v obci Bánovciach v roku 1610 vystavený kamenný kostol. Tiež ho zaopatril aj so všetkými potrebnými sviatostnými nádobami. Mimo iných vecí i jeden kalich pre užívanie svätej Večeri Pánovej. Tento kalich bol darovaný cirkevnému zboru v roku 1612 a používa sa ešte i dnes pri sv. Večeri Pánovej. Na tomto kalichu je vyrytý veľkými písmenami tento maďarský nápis: (opísané doslovne) „Atkozot az valaki ezt az pohart az igaz sacramentomon kiveol mas iletlen italtra horditia.“ – (Preklad: Prekliaty je voľakto, kto tento pohár obráti, mimo pravej sviatosti, na iný neslušný nápoj.“ Keď v roku 1606 bola viedenským mierom daná sloboda vyznania územiám, ktoré ovládal Štefan Bocskai, vyrastali naše slovenské ref.zbory, medzi ktorými mali vynikajúce postavenie v užsko-zemplínskej oblasti: Pavlovce, Jenkovce, Senné, Vojnatina, Hnojné, Vinné, Michalovce, Vranov, Milhostov, Ložín.

a) Zvon uliaty v roku 1611 - váha asi 3.5q, ktorý vzala I. svetová vojna, mal tento nápis: „Jesus Salvator seculi. Curavit confici Domina Anna Orozy, A. D. 1611.“

b) Zvon z r.1642 - váha asi 4q, používaný doteraz má nadpis: „In honorem Dei fundit me Georgius Wierd in Eperjes Anno Domini 1642.“

Anna Oroziová nielen kostol vystavila a zaopatril potrebnými nádobami, ale ona dala stavebné miesto pre faru a učiteľa. Vystavila byty a dala pre farára a učiteľa

pozemky a tým dala podklad ref. bánovskej cirkvi, aby tá neohrozene hlásala v Kristu znovuzrodenie a pravé kresťanské učenie, ktoré sa zakladá na Slove Božom. Kňazi a učители, ktorí boli poverení vedením tejto cirkvi konali svoju povinnosť poctivo a k spokojnosti svojich veriacich. Bánovská cirkev sa teda starala aj o to, aby jej Slova Božieho kazateľ mal možnosť skromného síce, ale slušného života. Už z roku 1625 máme záznamy o príbytku kazateľa a o farských pozemkoch, ktoré cirkevníci spoločne obrábali. Cirkevné matriky boli vedené od roku 1648, ale prvá matričná kniha bola už v 19. storočí stratená. V roku 1632 bolo prvé veľké povstanie zemplínskych, šarišských a abaujských sedliakov, ktorého sa zúčastnili i bánovskí sedliaci. Povstanie bolo krvavo potlačené a vodca povstania Peter Császár bol na košickom námestí sťatý a jeho mŕtve telo rozštvrtené. Po potlačení sedliackeho povstania sa začalo kruté prenasledovanie reformovaných zborov, pretože reformovaní boli obviňovaní, že boli hybnou silou povstania, čo ostatne nie je nepravdepodobné. Takto chcel cisár Ferdinand II. pacifikovať tento náš kraj. Lež prenasledovaných protestantov a cisárske tresty ťažko znášajúcich sedliakov sa ujal Juraj Rákóczy I., ktorý mal práve v slovenských sedliakoch zo zemplínskej nížiny oddaných spolubojovníkov za „väčšiu slávu Božiu.“ Obdobie, v ktorom náš kraj ovládali sedmohradské kniežatá: Gabriel Bethlen a Juraj Rákóczy, bolo dobou veľkého rozmachu kalvinizmu v našom kraji. Duchovným strediskom bola potocká škola, z ktorej do našich zborov prichádzali horliví kazatelia slova Božieho. Písomných pamiatok z tejto doby sa nám však zachovalo veľmi málo. Ponad náš kraj sa totiž od tých čias prehnalo niekoľko vojen, potocká škola bola dvakrát zlikvidovaná jezuitmi, ktorí sa postarali o to, aby čím menej pamiatok pripomínalo východoslovenskému ľudu, že jeho predkovia sa v 16. a 17. storočí s nadšením pridali k takému pokrokovému, ba priam revolučnému hnutiu, akým kalvínska reformácia nesporne bola, a že stál v prvých radoch bojovníkov, proti nenávideným Habsburgom. Maďarským historikom najmä v 19. storočí zase záležalo na tom, aby prínos slovenského obyvateľstva v obrane záujmov ľudu Uhorska bol verejnosti čo najmenej známy. Že sedmohradské kniežatá, ako napríklad Gabriel Bethlen, nazývali sa aj slovenskými kniežatami, ako vysvitá z pohrebnej kázne, ktorú povedal v roku 1622 košický farár Velechinus nad rakvou Bethlenovej manželky Zuzany Caroly. Z tejto doby je pre nás povzbudzujúca tá skutočnosť, že Bánovce navštívil na svojej ceste do Sárospataku učiteľ národov Ján Amos Komenský. Jeho zastávka v Bánovciach mala iste veľký význam pre celý kraj. V druhej polovici 17. storočia začínajú Habsburgovci opäť upevňovať svoju moc v našom kraji, a súčasne silnie tlak katolíckych mníšskych rádov proti protestantom. V zmysle nešťastnej zásady z roku 1648 „Cuius regio, eius religio“ – čie panstvo, toho náboženstvo – začalo prenasledovanie reformovaných zo strany vysokej šľachty. Jezuiti sa totiž sústredili na získanie grófov a iných zemepánov pre katolicizmus. Darilo sa im to najmä pre výhody hmotné a spoločenské, ktoré konvertitom poskytoval cisár. Grófi zase pre získanie priazne vo Viedni a pre záchranu obrovských majetkov, rad-radom prijali katolícku vieru a prevádzali na svojich panstvách rekatolizáciu. Prišlo obdobie v uhorskom protestantizme, keď sa veriaci evanjelici začali utiskovať a prenasledovať. Bolo to jedno z najsmutnejších období. Počas prenasledovania protestantizmu v Uhorsku i bánovská matkocirkev bola ním postihnutá. Dňa 8. decembra 1681 protestujú bánovskí veriaci proti prenasledovaniu priamo u viedenského dvora a na zárok cisára v Bánovciach tlak povolil. No nie tak na okolí. Medzi zabraté matkocirkevné zbory patrí i bánovská matkocirkev so svojimi filiami Trhovište a Moraviany. Zrekvirované boli v roku 1862. S Božou pomocou však bánovský kostol bol vrátený naspäť evanjelikom helv. Vierovyznania so všetkým

príslušenstvom a majetkom roku 1871 a taktiež i filiálne zbory Trhovište Moraviany boli vrátené so všetkými príslušenstvami. V Období bezkrvnej protireformácie za panovania Karola III. 1711 - 1740 a Márie Terézie 1740 - 1780 bolo násilím odobraných ďalších mnoho reformovaných kostolov. Na posilnenie rímskokatolíckej cirkvi dala Mária Terézia zriadiť na Slovensku v roku 1776 tri biskupstva spišské, banskobystrické a rožňavské, košické bolo založené roku 1804. A tak je prvá polovica 18. storočia dobou neprestajných bojov v našich obciach. Na jednej strane stál prostý veriaci ľud a chudobnejšie zemanstvo a na druhej strane vysoká šľachta, ktorej slúžili jezuiti. Samozrejme, že to bol boj nerovný. Náš ľud a s ním i kalvinizmus v našom kraji bol v tomto boji veľmi oslabený. Že sa nám napriek tomu udržali niektoré naše reformované zbory, to je skutočne dôkazom veľkej milosti Božej a veľkej duchovnej sily a vernosti našich otcov, ktorí, či už ako zemanovia a či ako sedliaci zachovali vernosť Kristovmu učeniu v reformovanej cirkvi. Strašné utrpenie zvýšilo aj to, že tento náš kraj bol v I. polovici 18. storočia dvakrát postihnutý morom, ktorý strašne zdecimoval tunajšie obyvateľstvo. Mnoho rodín sa v tej dobe zbyť ani reči. V roku 1727 odňal gróf František Zitsy reformovaný kostol trhovištský, pričom nielen reformovaný kazateľ Daniel Szécsi bol nahradený Tomášom Hartelom, katolíckym kňazom, zúrivým nepriateľom reformovaných, ktorý odňal reformovaným i chrámové klenodíá – nádoby k vysluhovaniu svätej Večere Pánovej boli ulúpené a kostolníka, ktorý ich chcel ukryť, dal zviazať a spalicovať. V roku 1728 barón Juraj Andrassy a barón Ladislav Vécsey dokázali to, čo sa nepodarilo dlhé roky ich dvornému sudcovi Budaházymu v Ložine. Dali si predvolať ložinských kalvínskych sedliakov do Senného a čo nezmohli nadávky, tvrdé reči, palicovanie a žalárovanie, ani uzavretie do klády, to zmohla panská lešť. Zatiaľ, čo vedúci boli v Sennom trýznení, Budaházy so svojimi ľuďmi kostol v Ložine reformovaným odňal. Podobným spôsobom odňal gróf Barkóczy ref. kostol v Žbinciach. Protest troch žbinských reformovaných zemanov nepomohol; gróf Barkóczy ich jednoducho vyhodil. V roku 1736 zamíkol spev žalmov podľa ženevských melódií v Budkovciach, kde odňal kostol, faru a polia i lúky k fare patriace gróf Szirmay, ktorý nedovolil ani len súkromné vykonávanie reformovaného náboženstva, hoci to z rozkazu panovníka malo byť umožnené, a pohrozil, že ak reformovaný kazateľ vstúpi i len do filie Dúbravky, zviažu ho spolu s reformovanými gazdami a pošlú ku grófovi Tomášovi Berényiovi, vtedajšiemu zemplínskemu hlavnému županovi, ktorý bol priamo postrachom pre reformovaných veriacich zemplínskej župy. V Stretave sa odňatie reformovaného kostola grófovi Vécseymu nepodarilo len preto, že sa Stretavčania za vedenia zemana Pavla Ubrizsiho a Jozefa Losoncziho postavilo grófovi otvorene na odpor. A že sa grófovi Sztáraymu nepodarilo v roku 1762 uskutočniť odňatie kostola v Lúčkach, na tom majú zásluhu jednak sami verní Lúčania, jednak Andrej Spátzai, ich veľký priateľ a prímluvca. K odobraniu kostolov sa pridružilo tiež ponižujúce vizitovanie reformovaných zborov a skúšanie duchovných zo strany katolíckych biskupov a nimi splnomocnených hlavných dekanov a arcidekanov. Pre slovenských reformovaných, ktorí za bezohľadnej protireformácie najviac vytrpeli, na posilnenie ich duchovného života boli vydané v Debrecíne Malý katechizmus 1750, Spevník 150 Žalmov a chválospevy Hlas pobožného spievania 1752, kniha modlitieb Radosť pobožného srdca a Agenda 1758. Superintendent Martin Csáji a dištriktuálny kurátor Abraham Vay zo Strajňan (dnes časť Michaloviec) mali ťažkú úlohu chrániť a budovať reformovaný Sion medzi tak mnohými a mocnými nepriateľmi. Na pomoci im boli slovenskí a českí kazatelia, vtedy v našom kraji účinkujúci, z ktorých spomína Csáji vo svojom liste z roku 1743. Znamenitym prínosom bol najmä príchod Juraja Jesenského do Bánoviec v roku 1741, ktorý

za svojho 13-ročného účinkovania v Bánovciach nielen uchránil cirkev v Bánovciach, ale dal do rúk ľudu i duchovných nášho kraja slovenské knihy, ktoré skoro dvesto rokov boli jediným duchovným pokrmom slovenských reformovaných veriacich. Spolu s mignešovským farárom a svojím nástupcom v Bánovciach, Andrejom Spátzaym a v spolupráci s pobožným zemanom Andrejom Rákoczom vydáva v roku 1750 katechizmus, v roku 1752 žalmy a chválospevy, v roku 1758 modlitebnú knihu a tom istom roku pre potreby farárov slovenskú agendu. Juraj Jesenský prišiel do Bánoviec zo zboru kamenického, ktorý bol na panstve barčianskych Bártzayovcov, kde pôsobil rok po svojom úteku zo západného Slovenska, kde slúžil svojím českým rodákom pod dozorom Jána Antonína Valesia, „českého biskupa“ a seniora medzičalovského reformovaného seniorátu. Z Bánoviec odišiel J. Jesenský do Malčíc v r.1754, kde po 16-ročnej vernej službe zomrel. Jeho syn Joel slúžil zborom v Malčiciach, v Mignešove, v Jenkovciach a inde, až v roku 1784 odišiel s bánovským rodákom Františkom Kovácsom do Čiech, kde slúžil vo Chvaleticiach a v Soběhrdoch a pre českú reformovanú cirkev napísal a vydal modlitebnú knihu. Nástupcom Jesenského v Bánovciach bol do roku 1743 mignešovský a roku 1743 - 1754 malčický farár Andrej Spátzay. Z Bánoviec odišiel do Fišára (Vrbnica), kde bol posledným ref. farárom, pretože rodina Fuzesséryovská v druhej polovici 18. storočia opustila reformovanú cirkev a tak aj tamojší zbor zanikol. V roku 1754 si Jesenský a Spátzay museli vymeniť fary. Prečo? Pretože Jesenský sa dostal do sporu s bánovskými zemanmi pre prednostné právo lavíc a preto, že ich aj pre iné hriechy tvrdo karhal. Trval na tom, že pred tvárou Božou sú si rovní sedliaci i páni, no na vtedajšiu dobu to bolo tak pokrokové pojmávanie bratstva v duchu evanjelia, že ho dištrikt musel preložiť musel preložiť do pokojnejších Malčíc, a do Bánoviec prišiel malčický Spátzay. Ako spravoval Spátzay bánovskú cirkev, o tom si môžeme urobiť predstavu, keď si všimneme, aký veľký dôraz kladli v jeho dobe na kurátorskú funkciu v bánovskom cirkevnom zbore. Vysvitá to zo Spátzayom vlastnoručne spísanej a dosiaľ v Bánovciach zachovanej zápisnice zo dňa 5. júna 1759, podľa ktorej bol do úradu kurátora uvedený Štefan Sasiny. V úvode tejto zápisnice Spátzay zdôrazňuje, že Zákon a Pravda sú pre život človeka vodcom i usmerňovateľom, silou i základom mesta. („Pravda je trvalá,“ píše Spátzay, „žiadnym zmenám nie je podrobená a každému je užitočná: Je pokojom hrdinov, smelosťou vlasti, silou ľudu, ochranou národa, liekom nemocným, radosťou ľudí, čistotou oblohy, tichosťou mora, plodnosťou zeme, potešením chudobným, dedičstvom synov, a nám je službou nádeje večnej blaženosti. Bánovský rodák František Kovács už ako starší muž, farár v Kamenici, odchádza v roku 1782 za farára do Krouny, kde je o ňom záznam, že „jazyka českého mocen byl.“ Stade ide do Velimi, odkiaľ sa opäť vrátil domov. Na synode Reformovanej cirkvi v Uhorsku v Budíne roku 1791 bolo uzákonenie synody a presbyteria, čím bol položený základ k synodno-presbyterskému zriadeniu, keď už predtým na základe tzv.karolínskej rezolúcie z roku 1734 boli vytvorené štyri dištrikty a ku každému seniorovi po jednom pomocnom kurátorovi. Jednotná celokrajinská správa Reformovanej cirkvi v starom Uhorsku bola ustanovená na synode v Debrecíne roku 1881, kde už z existujúcich štyroch dištriktov bol vytvorený generálny konvent nad dištriktmi a k jednotnému rozhodovaniu o cirkevných záležitostiach. Škoda len, že Reformovaná cirkev v starom Uhorsku sa dala do služieb pomáhať iných národností v starom Uhorsku, ako sa to dialo podľa nariadenia Predtisského dištriktu zo dňa 19.6.1841 a Hornozemplínskeho seniorátu zo dňa 24.2.1888. Pozornosti si tiež zasluhuje stavba nového chrámu v Bánovciach. Bol postavený na mieste spomenutého už starého kostola z roku 1610, pretože starý už nestačili pojať do svojich priestorov množiacich sa veriacich.

Za Jozefa II. bol pokoj ako náboženský, tak hospodársky, preto nie div, že starý kostol, tri siahly a štyri stopy široký a štyri siahly dlhý, ktorého vnútro bolo ešte menšie, asi po šiestnástich opravách musel byť v roku 1867 zbúraný a za vedenia neúnavného horlivca, hlavného kurátora Kazinczyho údovia bánovskej cirkvi postavili kostol nový. Starý kostol začali búrať 4.6.1867 a v novom mali prvé služby Božie v tretiu adventnú nedeľu roku 1868. Pri týchto službách Božích farár Štefan Szilágyi kázal na text I.Moj.28,22. V roku 1870 bol tento trinásť siah dlhý, šesť siah široký, so štyri siahly vysokými múrmi a 17 siah a 5 stôp a 2 palce vysokou vežou aj slávnostne posvätený a oddaný svojmu účelu. Nad vchodom do kostola je maďarská tabuľa s týmto nápisom: „E szent ház az Isten segedelmével épült a hiveknek saját koltségével. Egy Istennek neve magasztalá- sára. A helvét vallás hiveknek számára. Kazinczy János gondnok építette. Buzgalmával nevét megorokította. 1867 – ben építetett. 1870 – ben felszenteltetett.“ V preklade: „Tento svätý dom bol vystavený s Božou pomocou vlastným nákladom cirkevníkov na oslavovanie jediného Boha. Pre helvétskeho vierovyznania veriacich. Vystavil sa za hl. kurátorstvo Jána Kazinczyho. Svojou horlivosťou zvečnil svoje meno. – R. 1867 stavianý. R. 1870 posvätený. Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku vo svojej dnešnej podobe vznikla po 1.svetovej vojne. Na území Československej republiky, ktorá vznikla roku 1918 po rozpade Rakúsko-Uhorskej monarchie, bolo 287 matkocirkví, 66 súcirkví, 52 dcérocirkví a 12 misijných cirkevných zborov, v ktorých žilo 216.662 ich členov a bolo 323 systematizovaných duchovenských miest a z nich sa organizovala Reformovaná cirkev sa Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Na Slovensku bol počet jej členov 145.829 a toho 20.000 slovenských reformovaných kalvínov a na Podkarpatskej Rusi 70.833 členov, ktorí boli rozčlenení do troch dištriktov: Podunajský, Predtisský a Podkarpatský. Najvyšším cirkevnosprávnym orgánom bol Generálny konvent, pozostávajúci zo zástupcov všetkých troch dištriktov, ktorý začal svoju činnosť v roku 1921 a pripravil zvolanie najvyššieho cirkevného zákonodarného orgánu Synody, ktorá zasadala v dňoch 17.- 25. júna 1923 v Leviciach. Jej najhlavnejšou úlohou bolo vytvorenie cirkevných zákonov, ktoré by zodpovedali novej situácii, ako aj štátoprávneho postavenia tejto cirkvi. V tomto období najdôležitejšou ustanovizňou Reformovanej cirkvi bol Teologický seminár v Lučenci zriadený v roku 1925 s vyučujúcim jazykom maďarským. Jeho hmotnú existenciu zabezpečovali príspevky cirkevných zborov a každoročné tri sviatočné legácie. Po skončení jeho činnosti v roku 1939 ukončili jeho poslucháči svoje teologické štúdiá v Pápe, Sarospataku a Debrecíne v Maďarsku. Slovenskí reformovaní teológovia študovali na Husovej čsl.ev.bohosloveckej fakulte v Prahe a od roku 1939 na Evanjelickej luteránskej teologickej fakulte v Bratislave. V období rokov 1938 - 1945 väčšina zborov Reformovanej cirkvi na Slovensku a Podkarpatskej Rusi po podpísaní Viedenskej arbitráže v septembri 1938 sa stala opäť súčasťou Reformovanej cirkvi v Maďarsku. Keďže pričlenená cirkev nemala vo verejnom živote väčšej závažnosti, pretože s odporom prijímali polofeudálny systém v Maďarsku, utiahla sa do pasívnej rezistencie a v cirkevných zboroch sa rozvinula vnútromisijná budovateľská práca. V Slovenskej republike zostalo iba 25 reformovaných cirkevných zborov. Zástupcovia prevažnej väčšiny týchto zborov na ustanovujúcej schôdzi delegátov reformovaných cirkevných zborov sa Slovensku dňa 30. mája 1939 v Michalovciach prijali návrh na reorganizáciu Reformovanej cirkvi na Slovensku a zvolili 6 členný Organizačný výbor za účelom realizácie tohto uznesenia. Na základe uznesenia Organizačného výboru Reformovanej cirkvi na Slovensku zo dňa 1.11.1941 v zmysle §-u 48-49 čl.I. Cirkevnej ústavy 1904-1907 sa zorganizovali dva senioráty Užsko-laborecký a Ondavsko-torysský v roku 1942.

Po skončení druhej svetovej vojny roku 1945 boli cirkevné zbory a senioráty Reformovanej cirkvi na Slovensku v plnom počte znovu začlenené do Československej republiky a Podkarpatská Rus bola pričlenená k Ukrajine spolu s celým Podkarpatským dištriktom. Organizačný výbor Reformovanej cirkvi na Slovensku v roku 1949 začal prácu na príprave novej cirkevnej ústavy, ktorá bola prijatá ústavodarnou synodou 4.8.1951 v Bratislave. Od 6.8.1951 prevzalo vedenie Reformovanej cirkvi Predsedníctvo synody Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku. Podľa ústavy vstupuje do života cirkvi Synoda ako najvyšší zákonodarný a správny orgán, združujúci v sebe všetky zbory a senioráty Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku. Výkonným a správnym orgánom synody sa stala Synodná rada a jej orgánom sa stalo Predsedníctvo synody. Zasadnutie Synody v Leviciach roku 1952 určilo hranice 7 seniorátov. Synoda na svojom zasadnutí v Komárne v dňoch 13. – 14. júna 1995 svojím uznesením potvrdila rozhodnutie Synodnej rady z r.1993 o vytvorení dvoch seniorátov Michalovského a Ondavsko-hornadského s jednacou rečou slovenskou. Na tomto zasadnutí sa Synoda tiež uzniesla, že Teologická akadémia J.Calvina v Komárne je inštitútom, ktorý slúži na výchovu duchovných s päťročným študijným obdobím a že je právnym dedičom Teologického seminára v Lučenci a tak teda aj s vyučujúcim jazykom maďarským ako sa to uskutočňuje už od akademického roka 1994 - 1995 a pokračuje až do súčasnosti. Teológovia študujú naďalej aj na teologických fakultách v Bratislave, Prahe, Budapešti a Sarospataku. Bánovce boli v 20. storočí významným strediskom cirkevného života reformovaných nášho Zemplína. Koncom r.1949 si bánovský zbor pozval a začiatkom r.1950 zvolil za svojho riadneho farára Juraja Gazdoviča, v tom čase administrátora v Bysteri. Juraj Gazdovič do tunajšieho zboru nastúpil 6.3.1950; Počas duchovenskej služby J.Gazdoviča v bánovskom zbore v rokoch 1953-1954 bola prevedená generálna oprava kostola. Slávnostná posviacka kostola sa konala 4. júla 1954 za prítomnosti p. biskupa I. Vargu a gen.kurátora dr. B.Csájiho a za účasti mnohých farárov, cirk.funkcionárov i veriacich z celého širšieho okolia. J. Gazdovič bol v zbore farárom do 30. januára, kedy odovzdáva úrad v tun.zbore svojmu nástupcovi Jurajovi Sabolčíkovi.

V roku 1970 bola na kostole urobená nová omietka, kostol bol vymaľovaný aj z vnútra, taktiež bol prevedený náter lavíc, ako i veže a strechy. Dňa 11.októbra 1970 bol takto obnovený kostol za veľkej účasti duchovných a veriacich z okolitých zborov, slávnostne vysvätený slovom Božím a modlitbou.ujúcich farárov v tomto zbore.

Tradície:

Začiatok 20. storočia tu J. Bereš vyrábal truhly na odkladanie šatstva a obilia. Variant východoslovenskeho typu ľudového odevu.

Pamiatky:

Kostol reformovaný neoklasicistický z roku 1867; bohoslužobné nádoby čiastočne zo 17. a 18. storočia. Sakrálnymi dominantami sú reformovaný a rímskokatolícky kostol. Reformovaný kostol bol postavený na základoch pôvodného chrámu v rokoch 1867 až 1870 v neoklasicistickom štýle. Rímskokatolícky kostol pochádza z roku 1998.

- Štvorhranná tesárska zvonica z 20. rokov 20. storočia. Zvonica – drevená, parc.č. 879, evidovaná v ÚZPF SR pod číslom 10250/0.

- Osemuholníková pohrebná kaplnka Lehotských, ktorá bola zakomponovaná ako súčasť novovybudovaného rímskokatolíckeho kostola. Pohrebná kaplnka – Lehotských, parc. č. 879, evidovaná v ÚZPF SR pod číslom 10248/0.

- Empírová kúria, bloková pozdĺžna stavba so stredným rizalitom, podopretá štyrmi toskánskymi stĺpmi. Kúria – Revického, parc.č. 26/1, evidovaná v ÚZPF SR pod číslom 10249/0.

1.2. Obyvateľstvo – miera ekonomickej aktivity

Demografická krivka v obci má kolísajúci charakter.

V obci je rozvoj bytového fondu, malého a stredného podnikania, aktivity v oblasti cestovného ruchu sú doposiaľ prínosom rozvoja obce.

Rozhodujúcim faktorom ekonomickej prosperity územia s ohľadom na prírodné atraktivity bude rozvoj cestovného ruchu, malého stredného podnikania, rozvoj služieb. Tieto aktivity sú podmienené vybudovaním, resp. dobudovaním technickej infraštruktúry a masívnej podpore vidieckej rekreácie a turizmu.

Vývoj počtu obyvateľov

Počet obyvateľstva obce z hľadiska dlhodobého vývoja možno charakterizovať ako rastúci sa sídelný útvar so zvyšujúcim vývojom počtu obyvateľstva.

Podľa vývoja vekovej štruktúry predproduktívne, produktívne, poproduktívne obyvateľstvo možno konštatovať, že v obci dochádza k postupnému zvyšovaniu podielu staršej populácie a naopak zníženiu podielu produktívnych vekových skupín.

Vzhľadom na funkciu sídla v oblasti turizmu a rekreácie má veľký význam počet dočasne prítomného obyvateľstva, ktoré má nároky na dopravu i služby občianskej vybavenosti.

Prirodzená reprodukcia- prirodzený pohyb

Prirodzený pohyb obyvateľstva je vyjadrením prirodzenej reprodukcie, je dôležitou kategóriou z hľadiska sledovania demografických kritérií a tvorí základný podklad pre spracovanie prognózy vývoja. Prirodzený pohyb vplýva na zmenu počtu, vekovej a pohlavnej štruktúry obyvateľov obce, prognóza v počte obyvateľstva je vzrastajúca.

Ekonomická aktivita obyvateľstva

Ekonomická aktivita patrí medzi základnú sociálno-ekonomickú klasifikáciu triedenia obyvateľstva. Obyvateľstvo sa triedi na ekonomicky aktívne a neaktívne.

Ekonomicky aktívne je obyvateľstvo, ktoré sa aktívnym spôsobom podieľa na hospodárskom živote. Obyvateľstvo zaoberajúce sa živnostenskou činnosťou sa považuje za ekonomicky aktívne.

Ekonomicky neaktívne je obyvateľstvo nezávislé, s vlastným zdrojom obživy a závislé, bez vlastného zdroja obživy, napr. ženy na materskej dovolenke, ženy v domácnosti, invalidi a pod.

Obyvateľstvo v obci je považované za ekonomicky aktívne. Celková vysoká ekonomická aktivita obyvateľstva súvisí s jeho vekovou štruktúrou, pre ktorú je charakteristické vysoké zastúpenie produktívnej zložky obyvateľstva.

Pohyb za prácou

V súvislosti s rozvojom hospodárstva SR v budúcnosti možno očakávať migráciu obyvateľstva z vidieka do miest. S ekonomickou aktivitou obyvateľstva úzko

súvisí pohyb za prácou. Pohyb za prácou mimo obec, trvalého bydliska je jedným z faktorov vyrovnávajúcich zdroje a potreby pracovných síl a je podmienený prioritne, rozsahom a štruktúrou poskytovaných v mieste bydliska. Intenzívny pohyb za prácou, ktorý sa prejavuje vo veľkom rozsahu dochádzky a odchádzky za zamestnaním poukazuje na úzke pracovné väzby na sídelným útvar Michalovce, Trhovište, Trebišov. VÝZVA - národný projekt Rodina a práca. Zamestnávateľia môžu žiadať o finančné príspevky na flexibilné pracovné miesta pre uchádzačov o zamestnanie s deťmi do desať rokov, resp. zamestnancov, ktorí sa vracajú späť do práce po ukončení rodičovskej dovolenky a majú záujem o flexibilnú formu práce. Zamestnávateľia alebo spolupracujúce organizácie môžu zároveň žiadať aj o príspevok na služby starostlivosti o deti.

1.3. Dôchodková situácia obyvateľstva:

Z analýz vývoja počtu obyvateľov SR je úplne jasné, že dochádza k zvyšovaniu priemerného veku a následne aj k zvyšovaniu indexu starnutia. Za následok pribúdania počtu dôchodcov z 11,6 % na 20 %, ako aj úbytok produktívneho a predproduktívneho obyvateľstva zo 17,1 % na 13 %.

V súvislosti s uvedenými súčasnými tendenciami vývoja obyvateľov u nás, jeho starnutia. Je možné predpokladať tento vývoj s urýchlením postupu starnutia na nadväzným negatívnym dosahom na verejný rozpočet. Uvedené zmeny vo vekovom zložení vidieckeho obyvateľstva sa odrážajú aj v ekonomickom zaťažení jeho obyvateľstva v poproduktívnom veku.

1.4. Evidovaní nezamestnaní:

Rast zamestnanosti ovplyvnil aj nezamestnanosť. V dôsledku nerovnomerného rozvoja potenciálu jednotlivých regiónov existujú značné regionálne rozdiely. Nezamestnanosť je spôsobená poklesom dopytu pracovných síl v dôsledku nepriaznivej ekonomickej situácie hospodárskej základne a znižovania počtu voľných pracovných miest. Medziročne sa počet evidovaných nezamestnaných zvyšuje. Väčšina nezamestnaných je z obyvateľstva, ktoré nemá kvalifikačné vzdelanie.

1.5. Vzdelanostná štruktúra obyvateľov:

Budovanie a rozvoj školskej infraštruktúry je predpokladom vyššej kvality vzdelávania a vyššej miery vzdelanosti obyvateľstva na danom území. Vzdelanejšie obyvateľstvo významnejšie prispieva k ekonomickému rastu a k rastu životnej úrovne. Vzdelanostnú úroveň a schopnosť uplatnenia na trhu práce je možné ovplyvniť cielenými rekvalifikačnými programami.

Využitím prostriedkov z fondov dôjde k zlepšeniu situácie všetkých nezamestnaných obyvateľov obce.

Európsky sociálny fond (ESF) - je hlavným finančným nástrojom, ktorým Európska únia transformuje svoje strategické ciele v oblasti politiky zamestnanosti do konkrétnych aktivít zameraných na zlepšenie odbornej kvalifikovanosti, ďalej na systémy vzdelávania a následný rast pracovného potenciálu občanov Spoločenstva. Fond bol založený Zmluvou z Ríma (25. 3. 1957) a je najstarším štrukturálnym fondom EÚ.

Pomoc z ESF je nasmerovaná na:

- zaradenie nezamestnaných a znevýhodnených sociálnych skupín do pracovného života;
- boj proti dlhodobej nezamestnanosti;
- uľahčenie integrácie mladých ľudí do pracovného procesu;
- adaptáciu pracujúcich na procesy modernizácie v priemysle;
- vyrovnanie príležitostí pre ženy a mužov;
- integráciu postihnutých osôb do pracovného života.

ESF prispieva k prioritám Spoločenstva, pokiaľ ide o posilňovanie hospodárskej a sociálnej súdržnosti prostredníctvom zlepšovania možnosti zamestnania sa a pracovných príležitostí, o podporu vysokej úrovne zamestnanosti a zvyšovanie počtu a kvality pracovných miest. Robí tak prostredníctvom podpory politik členských štátov, ktoré sú zamerané na dosiahnutie plnej zamestnanosti a kvality a produktivity práce, na podporu sociálnej inklúzie vrátane prístupu znevýhodnených osôb k zamestnaniu a na zníženie národných, regionálnych a miestnych rozdielov v zamestnanosti.

Pri plnení uvedených úloh ESF podporuje priority Spoločenstva, pokiaľ ide o potrebu posilnenia sociálnej súdržnosti, zvyšovania produktivity a konkurencieschopnosti a podporovania hospodárskeho rastu a trvalo udržateľného rozvoja. ESF pritom zohľadní príslušné priority a ciele Spoločenstva v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, zvyšovania účasti ekonomicky neaktívnych osôb na trhu práce, boja proti sociálnemu vylúčeniu, najmä vylúčeniu znevýhodnených skupín, akými sú osoby so zdravotným postihnutím, a podpory rovnosti medzi ženami a mužmi a nediskriminácie.

Päť oblastí politik ESF:

- rozvoj a presadzovanie aktívnej politiky trhu práce,
- podpora rovnakých príležitostí pre všetkých v prístupe na trh práce, s osobitným dôrazom na tých, ktorým hrozí vylúčenie zo spoločnosti,
- presadzovanie a zlepšovanie odbornej prípravy, vzdelávania a poradenstva ako súčasti politiky celoživotného vzdelávania,
- podpora kvalifikovanej, vzdelanej a prispôsobivej pracovnej sily, inovácie a flexibilnej organizácie práce, rozvoj podnikavosti a podmienok umožňujúcich vytváranie pracovných miest a podpora znalostí a rozvoj ľudského potenciálu vo výskume, vede a technike;
- osobitné opatrenia na zlepšenie prístupu žien na trh práce a ich účasti na ňom, vrátane ich rozvoja ich pracovnej kariéry, prístupu k novým pracovným príležitostiam a zakladania podnikov a na zníženie vertikálnej a horizontálnej segregácie na základe pohlavia na trhu práce.

ESF predstavuje spôsob vytvárania väčšieho množstva a lepších pracovných miest. Európsky sociálny fond (ESF) je jedným zo štrukturálnych fondov EÚ založený s cieľom znižovať rozdiely v oblasti prosperity a životnej úrovne v medzi členskými štátmi a regiónmi EÚ a tak podporovať hospodársku a sociálnu súdržnosť.

Cieľom ESF je podpora zamestnanosti v EÚ. Napomáha pripravenosti zamestnancom a firmám v rámci členských štátov EÚ čeliť novým, globálnym výzvam.

- Financovanie je rozdeľované medzi členské štáty a regióny, a to hlavne medzi tie, ktorých hospodársky vývoj postupuje pomalšie.
- Je kľúčovým prvkom stratégie EÚ týkajúcej sa rastu a zamestnanosti pri zameranej na skvalitnenie života občanov EÚ poskytnutím lepších kvalifikácií a lepších vyhládok na zamestnanie.

V Európe žijú skupiny ľudí, ktoré sa pravidelne stretávajú so silnou diskrimináciou a predsudkami. Môžu medzi ne patriť spoločenstvá prisťahovalcov, ktoré sa sústreďujú na predmestiach, ľudia, ktorí si zvolili netradičný životný štýl.

Národný projekt Terénna sociálna práca v obciach:

Fond sociálneho rozvoja (FSR) začal s realizáciou národného projektu Terénna sociálna práca v obciach (NP TSP), podporeného v rámci Operačného programu Zamestnanosť a sociálna inklúzia. Cieľom národného projektu TSP je zabezpečiť efektívny spôsob podpory výkonu TSP v obciach, ktorým sa obce odbremení od doterajšieho spôsobu administrácie dopytovo orientovaných projektov, a ktorý podnieti ďalší rozvoj a skvalitnenie výkonu terénnej sociálnej práce.

1.6. Zdravotné a sociálne služby:

V riešenom území sa nenachádza zdravotnícke zariadenie. Obyvatelia využívajú lekáreň a ordinácie všeobecného a detského lekára je v obci Pavlovce nad Uhom, odborné zdravotnícke zariadenia v Michalovciach. Budovanie a rozvoj sociálnej infraštruktúry napomáha povzniesť poskytovanie sociálnej starostlivosti a služieb na kvalitatívne vyššiu úroveň, čo prispieva ku skvalitneniu života občanov závislých na zariadeniach sociálnej starostlivosti. Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry vedie k vyššej úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb, čím sa vytvára základ pre zlepšenie zdravia a kvality života obyvateľstva.

1.7. Stavebníctvo a bytová výstavba:

Z urbanistického hľadiska hlavnou kompozičnou osou možno nazvať komunikáciu, ktorú tvorí štátna cesta II. triedy č. II/554 Trhovište - Oborín. Na túto hlavnú kompozičnú os je napojená štátna cesta III. triedy č. III/5546 Bánovce nad Ondavou - Hatalov. Na tieto prieťahy ciest v obci Bánovce nad Ondavou sú napojené miestne obslužné komunikácie. Zástavba je realizovaná väčšinou obojstranne po oboch stranách týchto komunikácií - ulíc, v menšej časti je tu aj jednostranná zástavba. V obci prevažuje zástavba rodinnými domami, ktoré boli postavené v prevažujúcej miere v povojnovom období, sú tu však ešte aj objekty z predvojnového obdobia, niektoré sú hodnotné a zaujímavé objekty rodinných domov. Medzi najhodnotnejšie patrí objekt bývalej empírovej kúrie, ktorý je však vo veľmi zlom stavebnotechnickom stave (poškodená strecha, prepadnutá časť stropov, zničené výplne otvorov).

Urbanistická kompozícia je proces, v ktorom sú všetky hmotné i nehmotné zložky sídelného útvaru, súčasne s riešením funkčno-prevádzkových a organizačných predpokladov, integrované v jednotiacom estetickom poriadku. Najvýznamnejšiu úlohu hrá pri tom estetický aspekt, ktorý nemožno nahradzovať racionálnym riešením funkčných, prevádzkových, komunikačných a iných vzťahov.

Sídelný útvar treba chápať ako hmotný a priestorový celok, ktorého jednotlivé časti majú byť organicky navzájom previazané. Všetky hmotné i nehmotné zložky sídelného útvaru, súčasne s riešením funkčno-prevádzkových a organizačných predpokladov, majú byť harmonicky zjednotené v jednotiacom estetickom poriadku. Ide o estetickú usporiadanosť foriem a súčasné vylúčenie nesúvislých rušivých momentov.

Prestavbu a výstavbu v okolí jadra riešiť tak, aby sa nenarušila kultúrno-historická, a urbanistická kvalita jadra a jeho urbanistický pôdorys. Jadro si v rámci riešenia vyžaduje zvýšenú pozornosť k urbanistickým hodnotám a bude nutné jeho modernizáciu. Je potrebné vybudovanie obecných nájomných bytov.

Existujúci systém treba zachovať dodržaním uličnej čiary a kompozície sídla, ako aj charakteru zástavby v blokoch jednotlivých objektov radovej zástavby.

Je nevyhnutné zachovávať panorámu sídla a zakomponovať ho do prírodného prostredia. Okrem toho bude potrebné:

- dodržať priestorové usporiadanie sídla, ktoré vychádza z rozloženia hmôt v pôdoryse, z výškového usporiadania a spojenia s celým okolím,
- do jadra situovať funkčne aktivity nevyvolávajúce nároky na veľkoplošné asanácie, ktoré možno situovať v existujúcich plošných a priestorových podmienkach s cieľom morálnej a fyzickej rekonštrukcie jadra,
- nelokalizovať tu zariadenia, ktorých plošné a objemové nároky presahujú mierku a štruktúru zástavby jadra,
- novú zástavbu prispôbiť výškovej hladine okolitých objektov ako aj mierku a tvarosloviu okolitej zástavby,
- riešiť prieluky, ktoré je možné využiť na výstavbu,
- zmodernizovať znehodnotený a nevyužívaný bytový fond,
- v súvislosti s týmto riešením navrhujeme postupovať s konkrétnym stavebno-technickým zameraním a vyhodnotením jestvujúcich funkcií objektov a na tomto podklade navrhnúť možný spôsob prestavby a dostavby,
- lokalizáciu prevažnej časti občianskej vybavenosti umiestňovať na hlavnej kompozičnej osi, a to v pôvodnej trase, aby sa posilnil jej kultúrno-spoločenský charakter,
- zachovať štýl ochranárskej a vidieckej oblasti,
- na hlavnú kompozičnú os umiestňovať zariadenia obchodu a služieb, prípadne administratívy tak, aby bola atraktívna aj pre pasantov,
- vybudovanie obecných nájomných bytov.

V rámci urbanisticko-výtvarných pomerov je potrebné rešpektovať štruktúru pôvodne zastavaných častí sídla a hlavne v ich centrálnych polohách im ponechať výraz pôvodnej zástavby, prípadne nenásilnou dostavbou a modernizáciou starších objektov docieľiť kvalitu, ktorá by s ňou korešpondovala.

Okrem zachovania architektonicko-urbanistických pomerov je zároveň potrebné zachovať a kompozične umocniť solitéry s historickou hodnotou. Pri novej výstavbe a modernizácii treba rešpektovať v týchto lokalitách architektonický tvar domu typický pre toto prostredie.

Vzhľadom na súčasnú hladinu a charakter zástavby navrhujeme podmienky realizácie novej zástavby :

- v architektúre sa musí rešpektovať hmotné usporiadanie, kompozícia a mierka s okolitou súčasnou zástavbou,
- objekty pre novú individuálnu bytovú výstavbu budú 1 - 2 podlažné so šikmou strechou a podkrovím, ktorých horizont by nemal prevyšovať súčasnú hladinu striech okolitej zástavby.

V najbližšom návrhovom období bude potrebné zamerať sa na riešenie týchto problémov:

- znížiť obsah odpadu bytového fondu, neuvažovať s celoplošnými asanáciami,

- vybudovanie komunitného centra,
- modernizácia a rekonštrukcia MŠ,
- vybudovanie obecných nájomných bytov,
- rekonštrukcia Múzea a budovy obecného úradu,
- rekonštrukcia Domu smútku,
- rekonštrukcia hasičskej zbrojnice,
- zvýšiť rozsah modernizácie, opráv a údržby jestvujúceho bytového fondu,
- pripraviť vhodné lokality pre novú IBV,
- modernizácia starších domov,
- humanizácia obytného prostredia,
- zabezpečiť širšiu škálu druhov a foriem bývania vzhľadom na diferenciáciu potrieb a možnosti rôznych sociálnych skupín obyvateľstva.

Modernizácia bytového fondu, ako i nová výstavba podporia tendencie smerujúce k stabilizácii súčasnej štruktúry. Riešená zóna sa v ňom prezentuje rekreačným charakterom s nosnou funkciou obytnou.

V zásadách urbanistickej koncepcie sa hovorí:

1. sídlo považovať za súčasť štruktúry okresu Michalovce s bezprostrednou nadväznosťou na rekreačný ráz krajinného územného celku,
2. vybudovanie obecných nájomných bytov,
3. pri ďalšom rozvoji považovať za hlavné kritéria rekreačnú a obytnú funkciu, nové objekty realizovať v súlade s urbanistickým návrhom,
4. občiansku vybavenosť doplniť o zariadenia podľa návrhu,
5. rekreačné zariadenia v sídle umiestňovať na rekreácie a chalupárčenie, ubytovania v súkromí,
6. rozvoj poľnohospodárskej výroby,
7. rozvoj cestovného ruchu a vidieckeho turizmu,
8. podpora a rozvoj malého a stredného podnikania.

OBČIANSKA A TECHNICKÁ VYBAVENOSŤ:

- Predajňa potravinárskeho tovaru
- Pohostinské odbytové stredisko
- Predajňa nepotravinárskeho tovaru
- Budova obecného úradu
- Knižnica
- Futbalové ihrisko
- Hasičská zbrojnica
- Múzeum
- Pošta
- Verejný vodovod
- Rozvodná sieť plynu
- Komunálny odpad
- Využívaný komunálny odpad
- Zneškodňovaný komunálny odpad
- Vlaková zastávka
- Materská škola

Správa:

- **Obecný úrad, farský úrad,**

Špecifická a technická vybavenosť:

- Chrám, kostol, fara, Dom smútku, cintorín.

1.8. Vývoj počtu a štruktúra podnikateľských subjektov:

Komerčnú vybavenosť reprezentujú zariadenia, ktorých kapacitný rozsah a druhovú štruktúru reguluje trh na základe dopytu a ponuky. Do komerčnej vybavenosti patrí sféra obchodu verejného stravovania, ubytovania a služieb. V tejto oblasti občianskej vybavenosti sa ako prvá začala transformácia ekonomiky na trhové hospodárstvo. Cieľom procesu bolo podporiť rozvoj malého a stredného podnikania a vytvoriť predpoklady pre rozvoj pestrej ponuky v oblasti služieb a tým vytvoriť nové pracovné príležitosti. V obci je zastúpenie živnostníkov.

Zamestnanosť

Hospodársky rast Slovenska meraný tempom rastu HDP prevyšuje priemer krajín EÚ. Napriek nižšej konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky predsa len postupne dochádza k pozitívnym zmenám, a tak sa približujeme k štruktúre ekonomík vyspelých krajín Európy. Klesá podiel poľnohospodárstva, stabilizuje sa podiel stavebníctva a priemyslu a stúpa podiel služieb na tvorbe HDP.

Mládež v pohybe je komplexným balíkom politických iniciatív v oblasti **vzdelávania a zamestnanosti** mladých ľudí v Európe. Táto iniciatíva, ktorá bola odštartovaná v roku 2010, je súčasťou stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

Ciele - Cieľom iniciatívy **Mládež v pohybe** je **zlepšiť vzdelávanie a zamestnateľnosť mladých ľudí a zvýšiť mieru ich zamestnanosti (v súlade so všeobecnejším cieľom na úrovni EÚ, podľa ktorého by miera zamestnanosti pre populáciu v produktívnom veku (20 – 64 rokov) mala dosiahnuť 75 %) prostredníctvom:**

- prispôsobenia vzdelávania a odbornej prípravy potrebám mladých ľudí;
- propagácie účasti na štipendijných programoch EÚ v zahraničí;
- podpory vnútroštátnych opatrení zameraných na zjednodušenie prechodu zo školy do zamestnania.

Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta

Podľa Komisie táto iniciatíva pomôže EÚ dosiahnuť jej cieľ týkajúci sa zamestnanosti do roku 2020: **75 % mieru zamestnanosti mužov a žien vo veku 20 – 64 rokov**. Táto iniciatíva, ktorá začala v roku 2010, je súčasťou stratégie Európa 2020 zameranej na podporu inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu v najbližších 10 a viac rokoch. Program takisto prispieva k plneniu ďalších cieľov EÚ do roku 2020, napríklad znížiť mieru predčasného ukončenia školskej dochádzky pod 10 %, zvýšiť počet mladých ľudí s vysokoškolským alebo ekvivalentným vzdelaním na aspoň 40 % či znížiť počet osôb, ktorým hrozí chudoba a sociálne vylúčenie aspoň o 20 miliónov.

Z hľadiska ponuky pracovnej príležitosti a zamestnanosti riešenom území je nedostatok pracovných príležitostí. Tento stav je spôsobený predovšetkým celkovo slabým ekonomickým rozvojom, nízkou kúpyschopnosťou obyvateľstva

a nedostatkom kvalitných podnikateľských zámerov. Z vyššie uvedených údajov vyplýva predovšetkým tá skutočnosť, že značná časť pracovných príležitostí je sústredená do maloobchodnej, reštauračnej a turistickej i agroturistickej činnosti, to znamená do hospodárskych činností, ktorých ekonomická výnosnosť je bezprostredne závislá od príjmových možností miestnych obyvateľov.

V obci je zastúpenie:

- "Folklórna skupina ONDAVČANKA", Činnosti záujmových organizácií
- Dušan Klima, Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom
- Gabriel Lukáč, Farma Piesky Zmiešané hospodárstvo
- HOTOVAL, spol. s r.o., Objekt PD-PÍLA , Pokrývačské práce
- Obec Bánovce nad Ondavou, Všeobecná verejná správa
- TJ Bánovce nad Ondavou, Činnosti športových klubov
- Mária Pivarníková, Maloobchod v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom
- Reformovaná kresťanská cirkev, farnosť Bánovce nad Ondavou, Činnosti cirkevných organizácií
- Rímskokatolícka cirkev, farnosť Trhovište, filiálka Bánovce nad Ondavou, Činnosti cirkevných organizácií
- Jozef Tóth - J & J, objekt PD - PÍLA , Pilovanie a hobľovanie dreva
- Ján Vaľovský - J & J, objekt PD - PÍLA , Pilovanie a hobľovanie dreva
- Jaroslav Papcún SLOVAK CARRIER, Ostatné účelové stravovanie
- Jozef Tirpák, Výstavba obytných a neobytných budov i. n.
- Poľovnícke združenie "LIESKOVEC", Bánovce nad Ondavou, Činnosti záujmových organizácií
- Ján Korbulec – ELPREMO, Technické testovanie a analýzy
- Jozef Semjan - STOLÁRSKA VÝROBA, Stolárske práce
- Ján Pivarník, Prenájom a lízing ostatných strojov, zariadení a iného hmotného majetku i. n.
- Ľubomír Ščensný, Výroba ostatná stavebnostolárska a tesárska i. n.
- Ľuboslav Popelaš, Zemné práce
- Peter Korbulec, Inštalácia kanalizačných, výhrevných a klimatizačných zariadení
- Ivana Ďuriková, Sprostredkovanie obchodu s rozličným tovarom
- Občianske združenie ZACHRÁŇME KRESŤANSKÉ TRADÍCIE, Činnosti záujmových organizácií
- Martin Ivanov, Zemné práce
- Reformovaná kresťanská cirkev na Slovensku - Dcérocirkevný zbor BRACOVCE, Reformovaný farský úrad - Bánovce nad Ondavou 148, Činnosti cirkevných organizácií

- Ing. Jana Čopíková, Reklamné agentúry
- Marián Sas, Zemné práce
- Peter Timko, Generálne čistenie budov
- Alena Diliková, Generálne čistenie budov
- Štefan Gajdoš, Ostatné finančné služby okrem poistenia a dôchodkového zabezpečenia i. n.
- Ľuboš Marcin, Ostatné špecializované stavebné práce i. n.
- Tatiana Balická, Dodávka jedál
- Strelecký klub PARTIZÁN, Činnosti záujmových organizácií
- Róbert Mižík, Reklamné agentúry
- Lucia Trencsényiová, Ostatný maloobchod v nešpecializovaných predajniach
Ľudmila Jendželovská, Výroba ostatného vrchného ošatenia
- Isoterm s.r.o., Inštalácia kanalizačných, výhrevných a klimatizačných zariadení
- Anna Ihnátová, Účtovnícke a audítorské činnosti, vedenie účtovných kníh; daňové poradenstvo
- eXTeso s.r.o., Ostatné pomocné obchodné činnosti i. n.
- Vladimír Horovčák, Výroba zámkov a pántov
- AGROPIESKY, s.r.o., Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia
- Crea, spol. s r.o., organizačná zložka, Ostatné vzdelávanie i. n.
- MiMiB s.r.o., Bánovce nad Ondavou 3, Ostatná osobná pozemná doprava i. n.
- Poľovnícke združenie - občianske združenie "OLCHOV", Činnosti záujmových organizácií
- Jozef Parihuz, Oprava iných osobných potrieb a potrieb pre domácnosti

1.9. Analýza poľnohospodárstva a rozvoj vidieka:

Pôda je jednou z najdôležitejších zložiek prírody a krajiny a je základom poľnohospodárskej a lesnej produkcie. Je odrazom fyzickogeografických pomerov územia a podlieha neustálym vývojovým zmenám, ktoré sú vyvolané rozličnými vnútornými a vonkajšími činiteľmi. Pôda plní významnú enviromentálnu funkciu ako zložka krajiny z regulačným detoxikačným a hycienickým čistiacim významom, čím ochraňuje iné zložky životného prostredia.

Z celkovej výmery 2 441 tis. ha je na území Slovenska 56 % pôd s dobrou kvalitou, s horšou kvalitou je 36 % a 8 % pôd je nevhodných pre poľnohospodárske využitie. Ochrana biologickej diverzie a obnoviteľných zdrojov má kľúčové miesto v slovenskej enviromentálnej politike. Slovensko je zmluvnou stranou Dohovoru o biologickej diverzite od roku 1994. Ochranu ekosystémov, voľne žijúcich druhov živočíchov a voľne rastúcich druhov rastlín a genetickej diverzie upravuje zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Zákon definuje kategórie chránených území (CHÚ) pre zabezpečenie ochrany biotopov a druhov národného a európskeho významu.

Z celkovej výmery 1 132 160 ha (23,14 % územia SR) osobitne chránených území predstavujú lesy viac ako 80 % z čoho vyplýva dôležitosť lesných ekosystémov v týchto územiach. Poľnohospodársky využívané plochy zaberajú asi 35 000 ha z chránených území. Spôsob hospodárenia (obmedzujúce podmienky) v týchto oblastiach je stanovený zákonom 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Prihliada sa na prírodu s nasledujúcim faktormi:

- ohľaduplne k pôde
- striedanie plodín s kukuricou, slnečnicou, sójou, pšenicou a repkou
- minimálne hnojenie a postrek chémiou
- nepestujú sa geneticky modifikované plodiny

Všetky tieto faktory pôsobia blahodárne na pôdu a tak pôda ostáva úrodná pre nasledujúcu generáciu. Chotár má nivné, lužné a černoziemné pôdy.

Erózia pôdy

Najzávažnejším problémom degenerácie poľnohospodárskej pôdy v SR je pôdna erózia. Potencionálne ohrozená poľnohospodárska pôda procesmi vodnej erózie predstavuje 43,3 %. Potenciál veternej erózie pôdy v SR je relatívne nízky, extrémne ohrozených je iba 1,3 %, vysoká intenzita erózie prebieha na 1,9 %, strednou intenzitou je ohrozovaných 3,0 % výmery.

Pôdy flyšového pásma sú náchylné na vodnú eróziu. Ohrozenie pôd vodnou eróziou sa zvyšuje pozemkovými úpravami, najmä pri zväčšovaní výmeru honov. Tým na niektorých miestach dochádza k odstráneniu pôdoochrannej krajínotvornej a ekologicky dôležitej zelene. Výmoľová erózia poškodzuje nespevnené a nedostatočne udržiavané poľné cesty, ktorých pôdu vymýva až po podložie.

Hydrologické a hydrogeologické pomery

Súčasný hydrologický režim sa výrazne odlišuje od pôvodného režimu. Výsledky analýz jasne poukazujú na výrazne zmenené podmienky vodohospodárskeho potenciálu riešeného územia, čím sa znížila aj jeho hydromorfnosť a vododržnosť.

Celková dĺžka vodných tokov v Slovenskej republike dosahuje 49 774,8 km. Upravené brehy vodných tokov dosahujú dĺžku 7 898 km. V dĺžke 2 769 km majú vybudované ochranné hrádze pred povodňami, ktorými sa vo výmere 3 984 km² zabezpečuje plocha pred storočnými vodami.

Pramenný potenciál vody v Slovenskej republike je cca 400 m³/sec, no územím preteká cca 3 300 m³/sec. Vodný fond prameniáci na území Slovenska má tiež široký rozptyl od vysokohorského, cez stredohorské, až po nížinné. Vzhľadom na klimatické zmeny sa čoraz častejšie vyskytujú povodňové prietoky ohrozujúce stavby, hodnota a životy obyvateľstva. Zdroje podzemných vôd sú rozložené nerovnomerne v závislosti od geologických pomerov. Prírodné zásoby podzemných vôd predstavujú v SR 146,7 m³/s, z ktorých je 51,7 % využiteľných. Vplyvom rozkolísaných zrážkových pomerov dochádza k redukcii zásob podzemných vôd. V zmysle zákona o vodách č. 364/2004 Z. z. sú definované štyri chránené územia:

- a) Chránené vodohospodárske oblasti,
- b) Ochranné pásma vodárenských zdrojov,
- c) Citlivé oblasti,
- d) Zraniteľné oblasti.

Z hydrologického hľadiska územie obce je rovina, ktorá bola do roku 1965 zaplavovaná vodami Čiernej vody v šírke 3 - 5 km. Dnes po úprave východoslovenskej nížiny jej časť patrí do ornitologickej rezervácie Iňačovské rybníky.

Hydrológia:

Vodné plochy a toky:

Hlavný vodný tok je rieka Ondava, ktorá je v medzihrádzovom priestore porastená brehovými porastami ako aj s vlhkomilnými rastlinnými spoločenstvami. Tento vodný tok s brehovými porastami predstavuje významný ekologický a krajinársky prvok v krajine. Západnou časťou katastrálneho územia obce pretekajú kanál Sadenec a Brehovský kanál, ktoré pre riešenie obce, ako aj pre vyššie položené obce, plní funkciu recipienta melioračnej siete. Ostatné vodné toky predstavujú prevažne melioračné kanály pre odvod vody z odvodňovaných pozemkov. Miestami sa pri nich zachovala sprievodná zeleň v podobe topoľov v hornej etáži ako aj dreviny, ktoré vznikli samonárazom. Nakoľko uvedené kanály sú v suchých obdobiach bez vody, neposkytujú priaznivé podmienky pre rozvoj a udržanie vodnej fauny.

Plochy bez vegetácie:

Sú to plochy bez akéhokoľvek vegetačného porastu, ako štátna cesta a ostatné cesty ako aj miestne komunikácie, železničné trate, zastavané plochy a nádvoria a hospodárske dvory PD. V riešenom území je táto plocha na výmere 40,17 ha, čo predstavuje 3,3 % výmery riešeného územia. Prirodzené plochy bez vegetácie sa nevyskytujú.

Sídlna vegetácia:

Vegetácia v intraviláne riešenej obce má vzhľadom na celkovú nízku ekologickú stabilitu územia podstatný význam. Verejná zeleň sa nachádza na priestranstvách v centre obce, na cintoríne, pri kostole a okolo futbalového ihriska. Zeleň predzáhradok a záhrad sa nachádza na výmere 45,63 ha, v intraviláne obce má taktiež značný význam, nakoľko zeleň predzáhradok výrazne prispieva k zlepšeniu ekologickej stability intravilánu obce ako aj k jej estetizácii. Pozostáva prevažne z introdukovaných drevín, s výrazným zastúpením ihličnatých drevín. V hojnej miere sa tu objavuje vysoké vedenie vinnej révy. Zeleň nadmerných záhrad pozostáva z produkčných viacetážových kultúr, ktoré sa striedajú so zeleninárskymi plochami a výrazne prispieva k začleneniu obce do okolitej krajiny.

Hladina spodnej vody v týchto miestach je blízko pod povrchom a miestami vytvára zamokrené miesta.

Z hydrologického hľadiska patrí skúmané územie do povodia Bodrogu. Územie obce je odvodňované tokmi a kanálmi. Katastrálnym územím obce preteká Ondava a Brehovský kanál, ktoré spravuje SVP, š.p. Košice.

Vodohospodársky významný vodný tok Ondava preteká západným okrajom katastrálneho územia obce obojstranne ohradzovaným korytom. Úprava bola vybudovaná na prietok Q100 ročnej veľkej vody, ale vzhľadom na zmenu hydrologických údajov a zanesenie medzi hrádzového priestoru v súčasnosti nie je dostatočná na odvedenie prietoku Q100 ročnej veľkej vody. V dôsledku toho je plánované zvýšenie prietokovej kapacity Ondavy v rkm 0,0 - 30,00 v úseku Brehov – Horovce. Brehovský kanál (kanál D) je hlavnou súčasťou odvodňovacej sústavy Ladislav a bol budovaný na kapacitu 6 – 1,84 m³/s.

Pre tok Ondava v súčasnosti nie je v zmysle § 46, zák. č. 364/2004 Z.z o vodách v znení neskorších predpisov orgánom štátnej vodnej správy určený rozsah

inundačného územia, pričom do doby vyhlásenia sa vychádza z dostupných podkladov o pravdepodobnej hranici územia ohrozeného povodňami. Pri určovaní pravdepodobnej hranice inundačného územia je potrebné postupovať individuálne so zohľadnením dostupných údajov, za čo sa považujú aj informácie z predchádzajúcich povodní.

Geologické pomery:

Katastrálne územie obce Bánovce nad Ondavou patrí do geomorfologickej oblasti Východoslovenská nížina a leží na hranici geografických celkov a to Východoslovenskej roviny a Východoslovenskej pahorkatiny.

Ako aj na hranici geomorfologických podcelkov Ondavskej roviny a Východoslovenskej pahorkatiny. Z hľadiska morfológie terénu je terén v riešenom katastri hladko modelovaný bez výrazných terénnych zrázov a prevýšení. V riešenom katastri je ukončené pásmo Pozdišovského chrbta, a ten postupne prechádza do Ondavskej roviny, ktorá je tvorená rovinným reliéfom pozdĺž toku rieky Ondavy. Sklonitosť terénu je malá, v priestoroch Pozdišovského chrbta predstavuje cca 3 až 6 % a v priestoroch Ondavskej nížiny 0,5 až 1,5 %.

Z hľadiska regionálneho geologického je súčasťou východoslovenskej neogennej panvy, ktorá vznikla tektonickým poklesávaním v severnej časti potiského bloku. Panva je vyplnená mocným súvrstvom morských (miocén - pliocén), jazerných a sladkovodných sedimentárnych neogénnych hornín (pliocén), ktoré sú reprezentované ílovcami, pieskovecami, zlepenkami, kyslími, ryolitovými a andezitovými tufmi a bentonitmi. Kvartérny pokryv reprezentujú fluviálne sedimenty, prevažne nivné humózne hliny, alebo hlinito-piesčité až štrkovito-piesčité hliny.

Poľnohospodárstvo:

Transformácia a reštrukturalizácia poľnohospodárstva je spojená s prudkým znižovaním počtu pracovníkov v posledných rokoch s dosahom hlavne na nízko kvalifikovanú pracovnú silu má výraznú segmentáciu pracovných trhov s prehlbovaním nerovností na trhu práce. Predpokladá sa aj ďalší pokles stálych pracovných miest v poľnohospodárstve na úkor krátkodobých sezónnych pracovných úväzkov.

Obec Bánovce nad Ondavou leží uprostred Východoslovenskej nížiny pri juhozápadnej časti Pozdišovskej pahorkatiny na vyvýšenine, nížinná časť je pokrytá sprašovými usadeninami, na juhozápade prechádza odlesnený chotár do roviny na ľavom brehu Ondavy. Na vyvýšenine - pahorkatine má černoziemné, miestami slané pôdy.

V obci pôsobí SHR, aj Agrospol s.r.o. Čečehov, ktorá sa zaoberá moderným poľnohospodárstvom, vlastní a prenája si poľnohospodárske pozemky.

1.9.1. Lesné hospodárstvo:

Lesné hospodárstvo priamo v obci nie je rozvinuté. Celý chotár obce Bánovce nad Ondavou je odlesnený len v južnej a juhozápadnej časti územia sú zbytky lesa. (Územie bolo v minulosti intenzívne odlesňované.

Lesná

vegetácia:

Lesné porasty sa nachádzajú v južnej časti riešeného katastra na výmere 2,63 ha čo predstavuje 0,2 % z riešeného územia. Vytvárajú 2 osamotené porasty Kolesárka a Oľchov (prevažná časť porastu sa nachádza v katastrálnom území obce Ložín) v I. lesnom vegetačnom stupni dubovom z prevažným zastúpením lesného typu –

Ostružinová dubová jasenina na humózných alúviách s bohatým zastúpením duba letného (*Quercus robur*), jaseňa štíhleho (*Fraxinus excelsior*), topoľa bieleho (*Populus alba*) s bohatým krovitým porastom v spodnej etáži. Lesné porasty sú z väčšej časti pôvodného rázu, čím majú najvyššiu ekologickú stabilitu a sú významnou zložkou, ktorá vytvára ekologickú kostru územia.

Nelesná drevinová vegetácia:
Rozšírenie nelesnej drevinovej vegetácie (NVD) je kvôli intenzívnemu obhospodarovaniu krajiny značne obmedzené. NVD sa vyskytuje najmä na juhu v okolí železničnej trate a v západnej časti územia okolo kanála Sadenec, bývalých kravínov na lokalite Piesky a v medzihrádzovom priestore rieky Ondava. Jedná sa najmä o krovité porasty vzniknuté z náletu o topoľové líniové porasty, kde v spodnej etáži sa nachádza baza čierna (*Sambucus nigra*), trnka (*Prunus spinosa*), a iné dreviny krovitého vzrastu. Celkovo je možné topoľovú výsadbu charakterizovať ako prestárlu a vzhľadom na svoj vek postupne prestáva plniť svoju funkciu.

Výrazným prvkom s výskytom NDV je medzihrádzový priestor rieky Ondava. NDV je tu tvorená najmä stromov vegetáciou – vrbá, topoľ, jelša a krovitou vegetáciou. Uvedená nelesná vegetácia poskytuje prirodzené úkryty pre jestvujúcu poľnú zver, ako aj hniezdiská pre vtáctvo.

Trvalé trávne porasty:

Nachádzajú sa na výmere 60,15 ha čo predstavuje 4,9 % riešeného územia. Vyskytujú sa na pôdach z nižšou úrodnosťou, kde pôdny horizont je plytký prípadne zamokrený alebo s vysokou hladinou spodnej vody. Sú to prevažne alúvialne lúky a pasienky na vlhkých a podmáčaných stanovištiach. V riešenom katastri čiastočne zlepšujú ekologickú stabilitu.

Orná pôda:

Orná pôda má v katastrálnom území významné zastúpenie, v katastri sa nachádza na ploche až 974,71 ha čo predstavuje 79,67 % riešeného územia. Je reprezentovaná rozsiahlymi parcelami ornej pôdy, často bez sprievodnej drevinovej zelene. Ostatná sprievodná zeleň pozostáva z bylinnej a krovitej zložky. Uvedená vegetácia na ornej pôde je jednoznačne zmenená vplyvom intenzívnej poľnohospodárskej veľkovýroby. Jedná sa hlavne o aplikáciu priemyselných hnojív a herbicídov, ktoré podstatne ochudobnili plevelnú vegetáciu, ale aj sprievodnú zeleň najmä v krovitej forme. Sprievodná bylinná zeleň poľnohospodárskych kultúr na teplejších stanovištiach je reprezentovaná nasledovnými druhmi: iskerník roľný (*Ranunculus arvensis*); veronika poľná (*Veronica agrostis*); hrachor hlúznatý (*Lathyrus tuberosus*); ostrotonôžka poľná (*Coneolita gegalys*) a rumanček pravý (*Matricaria chamomilla*). Ohrozenie ornej pôdy vodnou eróziou je vzhľadom na malý sklon terénu sa nevyskytuje. Vzhľadom na uvedenú nadmernú výmeru ornej pôdy je ekologická stabilita územia nízka až veľmi nízka – ES=1,08., čím došlo k ústupu lesa a k vzniku poľnohospodárskej pôdy. Ostatnú lesnú vegetáciu tvorí stromový porast pozdĺž cestných komunikácií ako aj estetickej vegetácie v intraviláni obce. Širšie lesné enklávy sa rozprestierajú južne od hlavnej urbanistickej štruktúry, v smere na obec Pavlovce nad Uhom. Záujmové územie tvorí v najväčšom rozsahu intenzívne obhospodarovaná poľnohospodárska pôda, prípadne lúky a pasienky. Výskyt drevín sa obmedzuje iba na sprievodnú vegetáciu vodných tokov s prevahou topoľových porastov. K potencionálnej vegetácii územia môžeme zaradiť jasenovo – brestovo – dubové lesy (tvrdé lužné lesy) zväzu Ulmenion (*Ulmus minor*, *Ulmus laevis*, *Quercus robur*, *Sambucus nigra*), a v bezprostrednej blízkosti hlavných tokov záujmového

územia vrbovo – topoľové lesy (mäkké lužné lesy) zväzu *Salicion albae*, *Salicion triandrae* p.p (*Populus alba*, *Populus nigra*, *Salix alba*) a miestami tiež nížinné hygrofilné dubovo – hrabové lesy.

Senianske rybníky tvorí sústava rybníkov vybudovaných severovýchodne od obce Senné. Chov rýb tu bol zavedený v 70 – tých rokoch 20. storočia a v roku 2000 boli rybníky privatizované. V súčasnosti je v prevádzke 26 hospodársky využívaných rybníkov oddelených navzájom sypanými hrádzami, ktoré sú napájané gravitačne z kanála Okna. V čase nedostatku vody v Okne sa pomocou čerpacej stanice prečerpáva voda z Čiernej vody.

Čerpacia stanica má kapacitu 1,5 m³.s⁻¹). Prívodný kanál z Okny dlhý 2,470 km je dimenzovaný na prietok Q=2,5 m³.s⁻¹. Celková plocha rybníkov je 482 ha. Hĺbka vody sa pohybuje od 1,0 do 1,2 m. Celkový objem vody v rybníkoch je 5,78 mil. m³. Každý rybník má svoj samostatný nápusťný objekt, výpusťný objekt a lovisko. Hlavnými chovanými druhmi rýb sú: kapor, lien, amur biely, tolstolobik biely a pestrý, sumec, štika, zubáč a i. Využívané sú hlavne na chov násad a produkciu mladých rýb (kapor európsky, kapor trávnatý alebo kapor strieborný) pre pokračujúci predaj iným rybím farmám. s rozlohou 213,31 ha, ktorá bola vyhlásená v roku 1955 na ochranu vzácných vodných biocenóz a vodného vtáctva na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.

Lokalita predstavuje významnú oddychovú zónu pri jarých a jesenných migráciách vtákov, tzv. hlavnú migračnú cestu, ktorú využíva vodné vtáctvo migrujúce cez región východného Slovenska.

1.9.2. Rozvoj vidieka:

Obec možno charakterizovať ako polyfunkčné sídlo s kumuláciou nasledovných funkcií:

- obytná,
- rekreačná,
- prírodno-ochranná,
- poľnohospodárska,
- priemyselná.

V obci prevláda vidiecke osídlenie. Vidiecke prostredie patrí medzi územie, ktoré si vyžaduje osobitnú ochranu a starostlivosť, pretože doterajší vývoj životných podmienok viedol k degradácii tejto časti sídelnej štruktúry. Obec a obyvateľstvo, ktoré žije na tomto území predstavuje podstatný potenciál duchovného a hmotného bohatstva spoločnosti, ktorý má zmysel práve v tomto prostredí. Obec je prevažne monoštruktúralne orientovaná. Tradičné remeslá sú na ústupe, služby nie sú dostatočne rozvinuté.

Rozvoju obce je potrebné venovať pozornosť vzhľadom k jej polohe a osídleniu. Obec má veľmi dobré, nie plne využité možnosti pre rozvoj. Jej veľkou šancou je rozvoj cestovného ruchu, vidieckej turistiky, agroturistiky, malého a stredného podnikania založené na miestnych špecifikách, kultúrnom a prírodnom dedičstve. Ich realizáciou sa podmieni možnosť využitia miestnej pracovnej sily.

Zvýšenú starostlivosť je potrebné venovať ochrane životného prostredia pre zachovanie prírodných krás obce, kultúrnych pamiatok a príťažlivosť pre turistov.

Pozornosť je potrebné venovať zabráneniu vzniku čiernych skládok, vytváraním podmienok pre sepráciu a triedenie odpadu, ako aj rozvoju agroturistiky z hľadiska krajinotvornej funkcie obce.

Rezervácia územia a koridorov, ochranné pásma majú negatívny vplyv na uvažovanú zástavbu a má obmedzujúce požiadavky na územie. Záujmové územie obce tvorí územie susedných obcí.

Súčasný - zastavaný územie: 88,61 ha

- katastrálne územie: 1223,55 ha

- poľnohospodárska pôda: 1052,00 ha

z toho - orná pôda: 929,69 ha

- záhrady: 44,46 ha

- trvalý trávny porast: 78,60 ha

- nepoľnohospodárska pôda:

v tom - lesná pôda: 3,20 ha

- vodné plochy: 31,38 ha

- zastavané plochy: 88,61 ha

- ostatné plochy: 50,79 ha

V katastrálnom území obce Bánovce nad Ondavou sa nachádza časť dobývacieho priestoru „Bánovce nad Ondavou“, ktorým sa zabezpečuje ochrana výhradného ložiska zemného plynu proti znemožneniu alebo sťaženiu jeho dobývania a jeho využívanie

Národná politika v rozvoji vidieka

Globálnym cieľom národnej Koncepcie rozvoja vidieka SR je udržateľný rozvoj vidieckych oblastí.

Kľúčové národné priority sú:

1. Rozvoj ekonomických aktivít vhodných pre vidiek.
2. Ochrana životného prostredia a kultúrneho fondu.
3. Zvýšenie kvality života vidieckeho obyvateľstva.

Implementačná stratégia

Pre implementačnú stratégiu v oblasti rozvoja vidieka je definovaných 8 strategicky dôležitých oblastí:

- Zabezpečenie pokračovania poľnohospodárstva v znevýhodnených oblastiach a zlepšenie príjmovej situácie poľnohospodárov hlavne v menej priaznivých oblastiach a tým pôsobiť proti ich odchodu z týchto oblastí.
- Udržanie prírodného potenciálu krajiny a ochrana biodiverzity realizáciou stanovených poľnohospodárskych postupov.
- Rozvoj konkurencieschopnosti a environmentálne šetrnej poľnohospodárskej výroby.
- Zvýšenie úrovne kvality spracovania, pridanej hodnoty, marketingu a rozvoja produktov poľnohospodárskej výroby.
- Diverzifikácia činností a vytváranie podmienok pre stabilizáciu osídlenia vidieckeho priestoru a uchovanie kultúrneho dedičstva.
- Stabilizáciu vlastných štruktúr v poľnohospodárstve a rozvoj trhu s pôdou.
- Zvýšenie absorpčnej kapacity cez odborné vzdelávanie subjektov vidieka.

Rozvojové potreby vidieka

Oblasť ekonomiky vidieka:

- Vyššie úrovne investícií do modernizácie poľnohospodárskych systémov.
- Vyššie úrovne investícií do modernizácie potravinársko-spracovateľských systémov.
- Nové investície do pridanej hodnoty poľnohospodárskych výrobkov.
- Propagácia a podpora výroby nových typových/regionálnych výrobkov.
- Nové investície do zmeny/zlepšenia poľnohospodárskych systémov, ktoré znížia ich vplyv na životné prostredie.
- Propagácia a podpora a vytvárania spoločných odbytových organizácií výrobcov.
- Zabezpečenie programov vzdelávania za účelom odstránenia deficitov v odborných, profesionálnych a manažérskych schopnostiach.
- Propagácia a podpora rozvoja malých a stredných podnikov vo vidieckych sídlach.
- Propagácia a podpora rozvoja finančných systémov pre splnenie špecifických úverových požiadaviek a nových foriem vidieckych podnikov.
- Vyššie úrovne investícií do výskumu a vývoja nových tovarov a trhov.

Oblasť vidieckeho prostredia:

- Zachovanie poľnohospodárskych činností vo vidieckych znevýhodnených oblastiach.
- Podpora poľnohospodárskych činností chrániacich životné prostredie a udržanie enviromentálnych hodnôt krajiny.
- Vyššia podpora ochrane životného prostredia.
- Udržanie a ochrana biodiverzity.
- Nové investície do prevencie požiarov a iných foriem neúmyselných škôd.
- Podpora činností chrániacich životné prostredie a udržanie enviromentálnych hodnôt krajiny.

Oblasť vidieckej komunity:

- Propagácia a podpora rozvoja podnikov využívajúcich remeselné zručnosti na vidieku v spojení s historickým dedičstvom.
- Propagácia a podpora rozvoja spoločností zameraných na agroturistiku.
- Propagácia a podpora vytvárania a rozvíjania schopnosti miestnych spoločenstiev a spoločenských organizácií prinášať „zdola nahor“ prístup do plánovania a realizácie rozvojových projektov na vidieku.
- Nové investície do zabezpečovania vzdelávania, predovšetkým nižšieho veku, žiadané zručnosti.
- Vytváranie podmienok pre tvorbu pracovných príležitostí.
- Príprava na preškoľovanie a kurzy.
- Diverzifikácia vidieckej ekonomiky a znižovanie jej závislosti na prvovýrobe.
- Vyššie úrovne investícií do zlepšenia verejných služieb vo vidieckych samosprávach.
- Vyššie úrovne investícií do tvorby a obnovy technických služieb a občianskej vybavenosti vo vidieckych samosprávach.
- Nové investície do infraštruktúry, potrebnej pre podporu vidieckej turistiky.
- Nové investície do rekonštrukcie a modernizácie budov na vidieku.

- Vyššie úrovne investícií do rozvoja efektívnych komunikačných a dopravných spojení medzi vidiekom a národnými/medzinárodnými trhmi.
- Vyššie úrovne investícií do zlepšenie infraštruktúry a služieb na vidieku.
- Zlepšenie prístupu k informáciám a k novým a inovačným technológiám prostredníctvom podpory vzdelávacích a informačných služieb.

Zoznam potrieb rozvoja bol zoskupený do následných strategicky dôležitých oblastí:

1. Aktivity, ktoré zlepšia konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, spracovania poľnohospodárskych výrobkov.
2. Aktivity, ktoré pomôžu zachovať a zlepšiť životné prostredie vidieka.
3. Aktivity, ktoré budú realizovať ďalší rozvoj vidieckych oblastí, vzdelávanie a zručnosti vidieckej populácie a prispejú k udržaniu osídlenia vidieka.

Globálny cieľ:

Zvýšiť konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva a zlepšiť životné prostredie zavádzaním vhodných poľnohospodárskych a lesníckych postupov a kvalitu života na vidieku s dôrazom na trvalo udržateľný rozvoj.

Dôraz je kladený na:

- Zlepšenie konkurencieschopnosti agropotravinárskeho a lesného sektora prostredníctvom zvyšovania efektívnosti a kvality výroby so zachovaním princípov udržateľného rozvoja a princípov ekologizácie hospodárenia na vidieku.
- Zlepšenie stavu životného prostredia a krajiny zavedením vhodných poľnohospodárskych postupov.
- Skvalitnenie života vo vidieckych oblastiach a diverzifikáciu vidieckeho hospodárstva v rámci vytvárania nových pracovných príležitostí, vzdelávania a obnovy a rozvoja obcí, čo prispeje k zníženiu regionálnych rozdielov vidieka na Slovensku.

PRÍSTUP LEADER

Slovenský vidiek trpí poddimenzovaním, nedostatkom miestnych zdrojov i odborného potenciálu. Sektorový prístup a nezohľadňovanie regionálnej diferenciácie pri poskytovaní podpory bude viesť ešte k väčšiemu sociálnemu a ekonomickému úpadku vidieka. Zmenu môže priniesť len zmena prístupu k rozvoju vidieka, a to od sektorovej podpory k vertikálnej integrovanej.

V metodike prístupu Leader sa uplatnením princípu „zdola – nahor“ dosahuje cielenosť a efektívnosť podpory, ktorá je potrebná v danej lokalite pre rozvoj územia. Zlučovaním miestnych subjektov do miestnych akčných skupín je zaistené sociálne „stmelovanie“ územia, kde jednotlivé subjekty budú sami „riadiť“ vlastné územie a budú vedení vecou spoločnou.

Integrovaná podpora rozvoja vidieka môže byť účinná len vtedy, ak si subjekty na vidieku čo najskôr uvedomia, že ak chcú, aby sa zmenila ich situácia, musia mobilizovať svoje zdroje a zvoliť partnerský prístup k sociálnemu a ekonomickému oživeniu miestnemu rozvoju.

1.10. Analýza stavu životného prostredia:

1.10.1. Vodovodná a kanalizačná sieť

Vodné hospodárstvo

Obec Obec Bánovce n/Ondavou má vybudovaný verejný vodovod, ktorý je napojený na skupinový vodovod Michalovce. Zdrojom pitnej vody sú studne – vrty S-3 ($Q_{pov} = 50 \text{ l/s}$), LT-1 ($Q_{pov} = 30 \text{ l/s}$) a LT-2 ($Q_{pov} = 30 \text{ l/s}$). Akumulácia vody je zabezpečená cez vežový vodojem 700 m³ Ložín, (kóta dna 152,20 m.n.m., max. hl. Je 159,25 m.n.m.). Z celkového počtu obyvateľov 711 je napojených na verejný vodovod 299 obyvateľov, čiže je cca 42 % napojenosť. Potreba vody pre obyvateľstvo nenapojená na obecný vodovod je zabezpečovaná z vlastných vodných zdrojov – studní a jednej verejnej studne. Na dôvažok hrozí, že počas dlhotrvajúcich suchých období bude výdatnosť studní deficitná vplyvom poklesu spodných vôd. Prívodné potrubie do Ložína je napojené na jestvujúci výtlak do vodojemu „Rubane“ v armatúrnej komore. Bod napojenia je pri ceste I. triedy č. 50 smerom z Pozdišoviec na Michalovce, za mostom cez rieku „Duša“ v katastri obce Pozdišovce. Trasa vedie pozdĺž rieky „Duša“. Na parcele č. 324 sa trasa lomí a prechádza kolmo cez železničnú trať SŽ – Trebišov – Michalovce, na východ od obce Laškovce, blízko železničného mostu cez rieku „Duša“. Za traťou trasa pokračuje juhozápadným smerom, až k štát. ceste III. tr. – Laškovce – Ložín. Pri štátnej ceste sa trasa lomí a pokračuje pozdĺž nej v katastrálnom území Bánoviec n/ Ondavou. Vodojem je situovaný v obci Ložín na parcele č. 434/20. V rozvodnej sieti sú zriadené podzemné aj nadzemné hydranty.

Kanalizačná sieť

V obci nie je vybudovaná kanalizácia. Splaškové vody z domácností a z občianskej vybavenosti sú samostatne odvádzané do samostatných žump. Ich likvidáciu zabezpečujú majitelia. Dažďové vody zachytávajú prícestné priekopy a odtiekajú terénymi priehlbienkami do rigolov. Priamym recipientom povrchových vôd v riešenom území sú miestnym potokom odvádzané.

1.10.2. Životné prostredie

Zdravé životné prostredie je nevyhnutnou podmienkou pre život ľudí na vidieku. Cieľom je za podpory všetkých obcí udržať a naďalej zlepšovať životné prostredie v súlade s Územným systémom ekologickej stability (ÚSES). Prostredníctvom biocentier a biokoridorou je potrebné zachovať prirodzený ráz krajiny a podporovať jej prirodzený vývoj. V súčasnom období sa nedá príliš na tento prirodzený vývoj spoliehať, ústretový vzťah ku krajine a životnému prostrediu by mal stať pre všetkých občanov samozrejmosťou.

Ochrana krajiny, významné krajinárske a ekologické štruktúry:

Územná ochrana prírody:

Chránené územia prírody a lokality:

Do riešeného územia v južnej časti zasahuje prírodná rezervácia Ol'chov, ktorá bola vyhlásená ministerstvom kultúry SSR na výmere 19,58 ha lesných porastov. Územie predstavuje slatinný jelšový les „šúrskeho typu“ asoc. (*Carici alogantae* - *Alnetum*) s výskytom viacerých geograficky významných vzácných druhov, ktorý sa zachoval ako zvyšok pôvodne rozsiahlych lužných lesov na dolnom toku Ondavy.

Chránené územia zapojené do siete NATURA 2000

Juhozápadný okraj katastrálneho územia obce Bánovce nad Ondavou je súčasťou Chráneného vtáčieho územia (CHVÚ) Ondavská rovina, vyhláseného Vyhláškou MŽP SR č. 18/2008 Z.z. zo dňa 7. januára 2008. Cieľom ochrany v CHVÚ je zachovanie a obnova ekosystémov významných pre druhy vtákov, pre ktoré je oblasť vyhlásená v ich prirodzenom areáli rozšírenia, ako aj zaistenie podmienok pre zachovanie populácie týchto druhov v priaznivom stave z hľadiska ich ochrany. Rozhodujúce pre zachovanie populácie druhov vtákov je zachovanie, prípadne zlepšenie ekologického stavu biotopov, na ktoré sú tieto druhy viazané.

V riešenom území sa nenachádzajú vymedzené lokality s výskytom chránených druhov.

Na území katastra obce sa nenachádza CHS, chránený v zmysle § 34 zákona o ochrane prírody.

Chránené územia podľa medzinárodných dohovorov:

Územné systémy ekologickej stability (ÚSES):

V zmysle Generelu nadregionálneho ÚSES SR sa v posudzovanom území nachádzajú nasledujúce prvky N-ÚSES:

Nadregionálny biokoridor Ondava, ktorý predstavuje čiastočne upravený tok rieky so širokým medzihrádzovým priestorom s brehovými porastami a zvyškami lužných lesov. Areál patrí medzi významné hniezdisko vtákov. Miestami sa nachádza nesúvislá viacadová alej starých vrb po oboch stranách toku, reprezentujúcich zvyšky pôvodných brehových porastov a lužných lesov značnej biologickej hodnoty, a súčasne charakteristická prírodné - krajinárske prvky, výrazne sa esteticky uplatňujúce v kultivovanom, poľnohospodársky intenzívne využívanom území.

V zmysle príslušného regionálneho ÚSES sa v posudzovanom území nachádzajú nasledujúce prvky RÚSES:

Regionálne biocentrum Oľchov (do riešeného katastra zasahuje len okrajovo). Slatinný jelšový les „šúrskeho typu“ asoc. (*Carici alogantae* - *Alnetum*) s výskytom viacerých geograficky významných vzácnych druhov, ktorý sa zachoval ako zvyšok pôvodne rozsiahlych lužných lesov na dolnom toku Ondavy.

Významné krajinné prvky, prírodné územia a hodnotné biotopy:

Ekologicky významné segmenty predstavujú významné ekostabilizačné plochy. Ich hodnota spočíva najmä v biologickej, ochrannej, estetickej a krajinotvornej funkcii. V predmetnom území sa podľa R-ÚSES nenachádzajú.

Krajinno-ekologické opatrenia:

Opatrenia na zabezpečenie ekologickej stability a biodiverzity navrhujeme realizovať podľa jednotlivých krajinnoekologických komplexov (KEK):

V KEK I. rovinná poľnohospodárska oráčinová krajina - v tomto komplexe je najviac narušená ekologická stabilita a vzhľadom k tomu, navrhujeme vypracovať štúdiu so zámerom vytvorenia ekologicky stabilnejšej krajiny prostredníctvom plôch so sprievodnou zeleňou a zároveň jej zosúladienie s intenzívnym využívaním pre poľnohospodársku výrobu.

V KEK II. rovinná sídelná vidiecka krajina s prevažujúcou obytnou funkciou navrhujeme previesť výsadbu izolačnej zelene okolo hospodárskeho dvora PD a rozšíriť plochy verejnej zelene, doriešiť plochy zelene na cintoríne. Z ohľadom na kvalitu poľnohospodárskej pôdy okolo tohoto komplexu, navrhujeme sústrediť bytovú výstavbu na nadmerné záhrady v intraviláne obce. Na celom riešenom území doporučujeme postupne previesť postupnú obnovu prestárlych topoľových porastov. Obnova porastov by sa mala vykonávať po dobu aspoň 20 rokov, pričom odporúčame uvažovať s ponechaním spodnej etáže a ostatných drevín, ktoré spľňajú

svoju funkciu. Osadiť stanovištne vhodnou zeleňou ne-obhospodarované plochy poľnohospodárskej pôdy, čím sa aspoň čiastočne vytvorí mozaikovitá štruktúra krajiny. Vysadiť líniovú zeleň okolo hlavných poľných ciest a kanálov podľa návrhu M-USES, ktorý bol vypracovaný v roku 2006 pri príprave pozemkových úprav.

Návrh miestneho systému MÚSES:

Vytvorenie miestnych prvkov ekologickej stability navrhujeme na podklade jestvujúcej a navrhovanej zelene, ostatných biologicky hodnotných plôch a vo väzbe na existujúci NBK Ondava.

- Miestne biocentrum Piesky - nachádza sa v strednej časti katastra a je tvorené zvyškom starého ovocného sadu náletom pôvodných druhov drevín (jaseň, topol, vŕba, trnka, baza, čremcha, agát).

- Miestne biocentrum Kolesárka - nachádza sa v juhozápadnej časti územia a tvorí ho zvyšok lesného porastu s pôvodným drevinovým zložením.

- Miestny biokoridor Piesky - nachádza sa v blízkosti Ondavy, tvorený zachovalým porastom drevín.

- Miestny biokoridor Pažiť - tvorí vetrolam, ktorý sa tiahne od hospodárskeho dvora PD okolo melioračného kanála. Z jednej strany je tvorený náletovými drevinami (topol, agát, vŕba) a z druhej strany orechmi.

- Miestny biokoridor Kolesárka - tvorí súvislý zápojený porast drevín (topol, agát, vŕba), významné útočisko pre vtáctvo.

CHKO Latorica

Je to veľkoplošné chránené územie nížinného typu, ktoré sa rozprestiera pozdĺž rieky Latorice a dolných tokov Laborca a Ondavy na rozlohe 15 620 ha. Výnimočné je ako zachovalý súbor prirodzených lužných lesov mŕtvych ramien riek, zriedkavých a vzácných vodnej a močiarnnej fauny a flóry. CHKO sa nachádza v migračnej ceste vodného vtáctva. Predpokladá sa tu výskyt okolo 90-tich druhov chránených živočíchov.

Národná prírodná rezervácia Senianske rybníky

Vlastná rezervácia + ochranné pásmo (príľahlé rybníky a výťažníky).

Výmera chráneného územia: 2 133 100 m²

Výmera ochranného pásma: 2 112 800 m²

Názov organizačnej jednotky Štátnej ochrany prírody SR, spravujúcej CHÚ:

ŠOP - S CHKO Latorica

Predmet ochrany: NPR je vyhlásená na ochranu vzácných vodných biocenóz a vodného vtáctva na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele.

Významná migračná trasa vodného a pobrežného vtáctva s oddychovou lokalitou.

Spôsob vymedzenia ochranného pásma: ochranné pásmo vyhlásené podľa § 17 -

ods. 3 zákona č. 543/2002 Z.z. Stupeň/druh ochrany: 4.stupeň, 5. stupeň

Lokalizácia Kraj: Košický Okres: Sobrance, Michalovce

Národná prírodná rezervácia Senianske rybníky alebo Senné rybníky

Chránené vtáacie územie Senianske rybníky

CHVÚ Senianske rybníky bolo vyhlásené vyhláškou MŽP SR č.436/2009 Z.z. na ochranu (zachovanie) biotopov týchto vtákov európskeho významu a biotopov

sťahovavých druhov vtákov, ako aj na zabezpečenie ich prežitia a rozmnožovania: brehár čiernochvostý, bučiak veľký, chavkoš nočný, chochlačka bielooká, kalužiak červenonohý, kaňa močiarna, lyžičiar biely, čorík bahenný, šabliarka modronohá, beluša veľká, volavka purpurová, beluša malá a žeriav popolavý, pre ktoré je CHVÚ Senianske rybníky jedno z troch najvýznamnejších území na Slovensku pre hniezdenie. Chránené vtáčie územie sa nachádza v okrese Michalovce v katastrálnych územiach - Hažín, Iňačovce a Senné a v okrese Sobrance v katastrálnych územiach Blatná Polianka a Blatné Remety. Chránené vtáčie územie má výmeru 2 668,47 hektára a jeho súčasťou je rybničná sústava ale aj poľnohospodárske pozemky a mokrade v okolí. Je súčasťou európskej sústavy chránených území NATURA 2000. Typ mokrade/Wetland type: Ts, W, 1, 2, 3, 4, 6; prevažujúce typy: 2, 1, W, 4, Ts, 6, 3.

Lokalita leží v Senianskej depresii, ktorá bola v minulosti rozsiahlou sezónne zaplavovanou mokradou Východoslovenskej roviny, na významnej migračnej trase vodných vtákov. Zahŕňa jeden veľký rybník s príslušnými periodicky zaplavovanými lúkami a krovitými močiarimi, ako aj 28 produkčných rybníkov. Je to jedna z najvýznamnejších hniezdnych lokalít a migračných zastávok vzácných, ohrozených (vrátane globálne ohrozených) a zraniteľných vodných vtákov na Slovensku. Územie je chránené ako národná prírodná rezervácia a jej ochranné pásmo.

Čierna voda:

Riešené územie povodia Čiernej vody je po stránke hydrologickej súčasťou oblasti medzinárodného povodia Dunaja, v rámci ktorej patrí do oblasti povodia Bodrogu, konkrétne základného povodia 4-30-06 - slovenské povodie dolného Uhu po ústie do Laborca. Jedná sa o územie ohraničené zo západu lavobrežnou hrádzou Laborca, zo severu vodnou nádržou Zemplínska šírava, z východu kanálom Veľké Revišťa- Bežovce (Záchytný kanál) a z juhu pravobrežnou hrádzou Uhu. Celková rozloha riešeného územia je 29 539 ha. Riešené územie je súčasťou alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Panónska panva, provincie Východopanónska panva, oblasti Východoslovenská nížina. Východoslovenská nížina sa člení na dva celky a to Východoslovenská rovina a Východoslovenská pahorkatina. Severná časť riešeného územia sa nachádza v celku Východoslovenská pahorkatina, presnejšie v jeho podcelku Zalužická pahorkatina. Východoslovenská pahorkatina je nížinnou pahorkatinou tvoriacou obrubu rovinnej časti Východoslovenskej nížiny zo západnej a severnej strany. Vyznačuje sa mierne zvlneným reliéfom s amplitúdou 31 - 100 m. Nadmorská výška pahorkatiny sa pohybuje od 110 do 260 m. Stredný uhol sklonu zriedka presahuje 6 stupňov. Morfologicky predstavuje mierne zvlnenú pahorkatinu so širokými plochými chrbtami oddelenými plytkými úvalinovými dolinami vybiehajúcimi hlboko do dolín Laborca a Cirochy. Väčšia časť riešeného územia sa nachádza v celku Východoslovenská rovina, v jeho podcelkoch Laborecká rovina, Kapušianske pláňavy, Senianska mokraď, Inacovská tabuľa, Sobranecká rovina a Závadská tabuľa. Východoslovenská rovina sa vyvíjala v rámci Východopanónskej panvy ako jej severný výbežok, vklinený medzi Západné a Východné Karpaty. Predstavuje mladú štruktúrnú rovinu dotváranú eolitickou činnosťou ukladaním spraší, sprašových hĺn a viatych pieskov. Podstatnú časť záujmového územia vymedzeného podcelkami Inacovskej tabule, Závadskej tabule, Sobraneckej roviny a Senianskej mokrade reprezentujú kvartérne sedimenty fluvialneho charakteru, ktoré vyplňajú údolné nivy vodných tokov Čierna voda, Okna, Sobranecký potok a Olšínsky potok, resp. sa vyskytujú ako sedimenty ich terás. Fluvialne sedimenty dosahujú celkovú hrúbku 5 – 15 m, ojedinele (v okolí Nižnej Rybnice) až 25 m. Z povrchu do hĺbky 4 – 6 m ich zastupujú súdržné zeminy – ílovité hliny, piesčité hliny, 10 ílovité hliny, piesčité íly, často s organickou prímесou mäkkej a tuhej konzistencie. Hlbšie ich tvoria stredne uľahlé piesčité a hlinito – piesčité štrky a hlinité piesky. Terasové sedimenty majú obdobné zloženie – severovýchodne od Jastrabia pri Michalovciach ich tvoria súdržné zeminy, juhozápadne a južne od Sobraniec piesčité štrky.

Územie sa rozprestiera na východnom Slovensku, v tzv. senianskej depresii. Je to jedna z najvýznamnejších ornitologických lokalít v strednej Európe. Svojím vedeckým a ochranným významom nadobudla medzinárodný charakter. Podľa výskumov RNDr. J. Voskára a Mgr. Štefana Danka cez ňu tiahne cca 160 druhov a na nej hniezdi vyše 50 druhov vtáctva. Bohatstvo druhového výskytu vtákov dalo podnet na zaradenie tejto lokality medzi významné vtáčie územia (IBA - Important Birds Areas) a v roku 1990 aj medzi Ramsarské lokality. Na území NPR Senné rybníky platí najprísnejší piaty stupeň ochrany a na území ochranného pásma štvrtý stupeň ochrany.

Lokalita Senné rybníky má rozlohu 1 440 ha a geografickú polohu 48 11' s. š., 22 04' v. d.. Zahŕňa v sebe Národnú prírodnú rezerváciu, sústavu chovných rybníkov a okolité lúky. Popri desiatkach párov kačice divej hniezdia v NPR Senné rybníky početné populácie potápky chochlatej a chochlačky vrkočatej. Vtáčie ostrovy obýva kolónia kormorána veľkého a čajky bielohlavej, podmáčavé vrbové porasty skrývajú hniezdnu kolóniu chavkoša nočného, volavky popolavej, beluše malej a porasty vodnej vegetácie sú domovom čoríkov bahenných a chriašteľov vodných. Stromy a väčšie kroviny na hrádzach využíva na hniezdenie kúdeľníčka lužná a takmer pri každej návšteve lokality je možné vidieť ako modrý blesk preletieť rybárika obyčajného. Počas jarneho a jesenného ťahu sa rezervácia stáva odpočinkovou zastávkou pre stovky potápok, volaviek, kačíc, husí a čajok, ktoré z vodnej hladiny z času na čas zdvihne len silueta orliaka morského. Rybníky s otvorenou vodnou hladinou bez vegetácie sú po celý rok miestom odpočinku a zberu potravy pre desiatky potápok, kormoránov, kačíc, čajok a čoríkov.

Vodnou vegetáciou porastené rybníky obľubuje na hniezdenie zriedkavá potápka červenooká, labuť veľká, lyska čierna či neúnavní letci čoríky bahenné a čoríky čierne. Rybníky čiastočne alebo úplne zarastené trstinami sú okrem množstva spevavcov (trsteniariky, svrčiaky, strnádky trstinové, fúzatky) hniezdiskom bučiaka veľkého, bučiačka obyčajného, kolónií beluše veľkej, volavky purpurovej a lyžiara obyčajného, globálne ohrozenej chochlačky bielookej, početnej kane močiarnej a skryto žijúceho chriašťa malého. Počas tzv. letnenia rybníkov a po ich výlove sa rybníky bez vody stávajú hniezdiskom šabliarky modronohej, cibika chochlateho a kulíka riečneho. Predovšetkým sú však oddychovým miestom pre desiatky beluší a bocianov či stovky tiahnúcich kačíc, čajok a bahniakov, ktoré z času na čas pritiahnu pozornosť sokola sťahovavého, prilietajúceho na rybníky za potravou až z karpatských hôr.

V rámci zaradenia do zoznamu ramsarských lokalít NPR Senné rybníky splnila kritéria pre jej začlenenie medzi unikátne mokrade tým, že sa v nej nachádza populácia vzácných, ohrozených a kriticky ohrozených druhov (5 druhov celosvetovo a 53 druhov celoeurópsky ohrozených). NPR má zvláštny význam pre zachovanie genetickej a ekologickej diverzity územia vzhľadom na kvalitu jej fauny (avifauny).

Blízke chránené územia:

- **Územie svetového prírodného dedičstva UNESCO – Karpatské bukové pralesy,**
- **Územia európskeho významu: Chránené vtáčie územie Vihorlatské vrchy – 1. stupeň,**
- **Chránené územia národnej siete chránených území: Chránená krajinná oblasť Vihorlat – 2. stupeň, Národná prírodná rezervácia Jovsianska hrabina – 5. Stupeň,**
- **Chránená vodohospodárska oblasť Vihorlat – 2. Stupeň**

Karpatské bukové pralesy sú príkladom nenarušených rovnorodých bukových pralesov temperátnej zóny, obsahujú najkomplexnejšie ukážky ich rozmanitosti v závislosti od podmienok prostredia a ilustrujú unikátnu konkurenčnú

stratégiu buka, ktorá v optimálnych prírodných podmienkach spočíva vo vytváraní monodominantných porastov počas celého vývojového cyklu pralesa. Zároveň obsahujú globálne významnú prírodnú genetickú banku buka, ako aj množstvo sprievodných druhov závislých na týchto lesných biotopoch. Sú tiež jedinečným príkladom vývoja suchozemských ekosystémov a spoločenstiev v holocéne po poslednej dobe ľadovej.

Chránené vtáčie územie Vihorlatské vrchy je zachovanie a obnova ekosystémov významných pre druhy vtákov, pre ktoré je oblasť vyhlásená v ich prirodzenom areáli rozšírenia, ako aj zaistenie podmienok pre zachovanie populácie týchto druhov v priaznivom stave z hľadiska ich ochrany. Stav druhu z hľadiska ochrany je považovaný za priaznivý, keď údaje o populačnej dynamike druhu naznačujú, že sa dlhodobo udržuje ako životaschopný prvok svojho biotopu, prirodzený areál druhu sa nezmenšuje a existuje dostatok biotopov na dlhodobé zachovanie jeho populácie. Rozhodujúce pre zachovanie populácie druhov vtákov je preto zachovanie, prípadne zlepšenie ekologického stavu biotopov, na ktoré sú tieto druhy viazané. Výmera chráneného vtáčieho územia je 43 944 ha. CHVÚ Vihorlatské vrchy sa vyhlasuje za účelom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu: hadiar krátkoprstý (*Circaetus gallicus*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*) a výrik lesný (*Otus scops*), orol kriľavý (*Aquila pomarina*), jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*), výr skalný (*Bubo bubo*), lelek lesný (*Caprimulgus europaeus*), bocian čierny (*Ciconia nigra*), chriaštel' poľný (*Crex crex*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), ďateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), ďateľ čierny (*Dryocopus martius*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*), muchárik červenohrdlý (*Ficedula parva*), krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*), škovránok stromový (*Lullula arborea*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), žlna sivá (*Picus canus*), penica jarabá (*Sylvia nisoria*), prepelica poľná (*Coturnix coturnix*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), žltouchvost lesný (*Phoenicurus phoenicurus*), pŕhlaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata*) a hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*) a zabezpečenia ich prežitia a rozmnožovania.

Chránená krajinná oblasť Vihorlat. Územie je za chránené vyhlásené od roku 1973. Vyhláškou MŽP SR číslo 111 uverejnenej v Zb. zák. SR č.53 z 28. mája 1999, bolo územie v nových hraniciach ustanovené za Chránenú krajinnú oblasť Vihorlat aj na časti okresu Michalovce. Do riešeného územia zasahuje Chránená krajinná oblasť Vihorlat v katastri obce, severne od štátnej cesty Jovsa - Poruba pod Vihorlatom s pokračovaním hranice proti toku Myslina a Jovsiansky potok. V tejto časti je vyhlásená Národná prírodná rezervácia Jovsianska hrabina s piatym najvyšším stupňom ochrany v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny.

Chránená vodohodpodárska oblasť Vihorlat. Územie je významné z viacerých hľadísk: vodohospodárskeho, lesohospodárskeho. Je hlavným zdrojom a regulátorom zásobovania vodou. Druhoradým významom je rozvoj cestovného ruchu z hľadiska potreby oddychu a rekreácie. Zvyšujúca sa návštevnosť CHKO Vihorlat ovplyvňuje aj blízkosť Zemplínskej šíravy, kde sa v čase letnej sezóny zrekreuje každoročne množstvo ľudí. Návštevníci CHKO môžu využívať náučné chodníky na Morské oko, Sninský kameň, Sninské rybníky, najvyšší vrch v chránenom pásme – Nežabec (1 023 m n.m.) V tomto chránenom území platí druhý stupeň ochrany. Vihorlat (1 076 m n. m.) je najvyšší vrch sopečného pohoria Vihorlatské vrchy. Na úbočí vrchu sa rozprestiera CHKO Vihorlat. Na severnej strane kopca sa nachádza Vojenský obvod Valaškovce, preto na vrchol nevedie žiadna oficiálna turistická značka. Z vrchu sú dobré podmienky pre závesné lietanie.

Územný systém ekologickej stability zasahujú tieto prvky ÚSES:

- Lokálne biocentrum – severozápadná časť Zemplínska šírava, v okolí výpustného kanála sa nachádza významné lokálne ornitologické biocentrum, ktoré predstavuje významné vtáčie územie.

- Lokálne biokoridory, utvorené miestnymi vodnými tokmi so sprievodnými brehovými porastami.

Fyto-charakteristika: výskyt vzácných rastlinných spoločenstiev lužného, dubovo-hrabového lesa, spoločenstiev mokrých a mezofilných lúk a pasienkov. V lesných porastoch je dôležité hospodáriť podľa predpisov LHP zohľadňujúcim požiadavky štátnej ochrany prírody, požadovaná výsadba pôvodných druhov drevín, zachovať brehové porasty, lúky a pasienky, vylúčiť reguláciu potokov, rozorávanie lúk a pasienkov, odvodnenie územia, akúkoľvek výstavbu, lúky a pasienky možno extenzívne využívať - kosenie a regulovaná pastva.

Chránené ložiskové územie, dobývacie priestory

Prieskumné územie Východoslovenská nížina I. – ropa a zemný plyn a čiastočne svojimi hranicami zasahuje do katastra obce chránené ložiskové územie Michalovce I. – keramické íly.

Faktory pozitívne ovplyvňujúce životné prostredie

Hlavným pozitívom ovplyvňujúcim životné prostredie je masív pohoria Vihorlat a vodná plocha Zemplínskej šíravy, kladný vplyv majú miestne biocentrá. Je tvorené lúčnym spoločenstvom - pasienky sprevádzané roztrúsenou vzrastlou zeleňou s ojedinelým výskytom samostatnej, alebo skupinovej krovitej a stromovej vegetácie. Zo stromového spoločenstva hlavným druhom je dub, hrab s prímiesou jelše, buka. Najvýraznejšia je tu vegetácia skoro na jar, keď na vlhkejších miestach masovo zakvitá bleduľa jarná. Po jej odkvitnutí hromadne nastupuje cesnak medvedí. Sú to dva najhlavnejšie aspektotvorné jarné druhy vlhkejších stanovišť dubových hrabín. Pre južnú časť NPR je význačný hojný výskyt Waldštejnie kuklíkovej, ktorá sa viaže na suchšie a skalnatejšie stanovištia. Prítomnosť aj tohto druhu, ktorý inde rastie prevážne na vápencových podkladoch, dodáva prírodnej rezervácii mimoriadne veľkú botanickú vážnosť. Okrem spomenutých druhov tu rastie ostrica rebienkatá, kosatec trávolistý, prilbica moldavská, svíb drieňový, klokoč peristý, a pod. Pre udržanie a zvýšenie kvantitatívnej miery ekologickej stability a zabezpečenie rozmanitosti podmienok a foriem života v krajine, ako aj pre zachovanie, vytvorenie a udržanie optimálnej štruktúry v krajine a minimalizovanie negatívnych stretov medzi prvkami prírodného prostredia a antropogénnou činnosťou boli vymedzené genofondovo významné lokality, ktoré v danom širšie posudzovanom priestore predstavujú významné krajinné prvky:

Faktory negatívne ovplyvňujúce životné prostredie

Hluk a vibrácie – jediným zdrojom hluku v intraviláne obce je hluk od motorových vozidiel. Objekty vybavenosti ležia v pásme pod úrovňou hladiny 55 dB(A). Podobne aj všetky novonavrhované rodinné domy, z hľadiska požiadavky na hlukové hygienické ochranné pásmo, budú vyhovovať aj vo výhľadovom období.

1.10.3. Odpadové hospodárstvo

ODPAD V RÁMCI EURÓPSKEJ ÚNIE

Európska komisia zverejnila nový európsky program v oblasti bezpečnosti. Do roku 2020 sa bude zameriavať najmä na hrozby, pre ktoré hranice nie sú prekážkou.

Odpad, ktorý sa kedysi považoval za konečnú stanicu mnohých výrobkov, sa v rámci snahy o udržateľné hospodárstvo stáva hodnotnou surovinou. Vďaka recyklácii odpad napomáha ochrane životného prostredia, efektívnemu využitiu zdrojov, prispieva k zvyšovaniu HDP a zamestnanosti a znižuje emisie.

- do roku 2020: EÚ si stanovila cieľ zvýšiť opätovné použitie a recykláciu odpadu z domácností a podobného odpadu najmenej na 50 % podľa hmotnosti
- do roku 2020: EÚ si stanovila cieľ zvýšiť opätovné použitie, recykláciu a ostatnú konverziu stavebného odpadu a odpadu z demolácií najmenej na 70 % podľa hmotnosti.

Odpad sa definuje ako "každá látka alebo vec, ktorej sa držiteľ zbavuje, chce sa jej zbaviť, alebo je povinný sa jej zbaviť" (smernica 2008/98/ES). Odpad predstavuje veľkú stratu zdrojov vo forme materiálov a energie, ale pri nesprávnom nakladaní môže ohrozovať aj životné prostredie. Európska komisia uvádza, že až 80% produktov použijeme len raz a odhodíme. Až 1/3 z celkového komunálneho odpadu v Európe skončí na skládkach odpadov. Skládky nielen zabierajú plochu, ale takisto môžu spôsobiť znečistenie ovzdušia, vody a pôdy. Štvrtina európskeho odpadu sa spaľuje, čo pri nesprávnej regulácii môže viesť k emisiám nebezpečných znečisťujúcich látok.

Naopak recyklácia a zhodnocovanie odpadu ostávajú kľúčovým nástrojom na ochranu životného prostredia, účinné využívanie prírodných zdrojov, zvýšenie zamestnanosti v sektore odpadového hospodárstva a boja proti klimatickej zmene. Cieľom Európskej únie je preto znížiť množstvo odpadu, ktorý končí na skládkach a zefektívniť výrobné procesy nižším využívaním primárnych zdrojov a redukciou emitovaných látok. Dlhodobou snahou je zmeniť Európu na tzv. recyklujúcu spoločnosť, vyhnúť sa odpadu a v čo najväčšej možnej miere využiť vyprodukovaný odpad ako druhotný zdroj pre ďalšiu udržateľnú výrobu a spotrebu.

Kombináciou politík by sa malo vytvoriť hospodárstvo založené na úplnej recyklácii vrátane dizajnu výrobkov, ktorý zahŕňa koncepciu životného cyklu, lepšej spolupráce všetkých trhových subjektov v rámci hodnotového reťazca, lepších procesov zhromažďovania, vhodného regulačného rámca, stimulov na predchádzanie vzniku odpadov a recykláciu, ako aj verejných investícií do moderných zariadení na nakladanie s odpadmi a vysoko kvalitnú recykláciu. Komisia ho nazýva obehovým hospodárstvom.

Komunálny odpad pozostáva z odpadu domácností a „podobných“ odpadov z miestnych obchodov, kancelárií a verejných inštitúcií, za zber ktorých sú zodpovedné samosprávy.

Medzi členskými krajinami existujú obrovské rozdiely pokiaľ ide o nakladanie s odpadom. V prípade komunálneho odpadu až 34 % skončilo v roku 2012 bez využitia na skládkach, 24 % sa energeticky zhodnotilo v spaľovniach, len 27 % sa zrecyklovalo a 15 % využilo v komposte. Hoci ide oproti roku 1990 (18% recyklácia a kompost) o výrazné zlepšenie, EÚ si stanovila ambiciózne cieľ zvýšiť úroveň recyklácie do roku 2020 na 50%.

Environmentálne organizácie tvrdia, že kľúčom k väčšej miere recyklácie je zmena správania spotrebiteľov. Predstavitelia EK naopak tvrdia, že úspech alebo zlyhanie v iniciatívach pre zhodnocovanie odpadu závisí na ekonomických stimuloch. Napríklad Belgicko, ktoré patrí je označované za žiarivý príklad (57% recyklácia) zaviedlo vysoké dane na skládkovanie.

Pokiaľ ide o odpad z obalov, ich miera recyklácie v EÚ bola podľa Eurostatu v roku 2011 na úrovni 63,6 %. V Belgicku sa zrecyklovalo až 80,2 % obalov. Nad 70 % odpadov z obalov sa zrecyklovalo v Holandsku, Nemecku a Írsku, na poslednej priečke sa umiestnilo Poľsko so 41,2 %. Miera recyklácie obalov na Slovensku bolo rovnaká ako v Grécku – 62,4 %.

Triedený zber na Slovensku

V celoeurópskom porovnaní patrí SR medzi krajiny s najnižšou produkciou KO. Len dva regióny (Bratislavský a Trnavský) dosahujú produkciou komunálneho odpadu aspoň čiastočne priemer EÚ.

Podľa údajov oprávnenej organizácie ENVI-PAK, ktorá každoročne zhromažďuje údaje o stave odpadového hospodárstva na Slovensku so zameraním na separovaný zber v mestách a obciach (1600 obcí), priemerná produkcia komunálneho odpadu na Slovensku v roku 2013 narastá množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu a naopak, miera triedenia odpadu klesá. Z porovnania dát o triedenom zbere za roky 2012 a 2013 vyplýva, že v roku 2013 vyprodukoval každý obyvateľ Slovenska v priemere o vyše 6 kilogramov viac komunálneho odpadu ako tomu bolo v roku 2012. Množstvo komunálneho odpadu prepočítané na jedného obyvateľa tak dosiahlo úroveň 325,25 kilogramov, čo predstavuje medziročný nárast o 2 %.

Priemerné hodnoty v produkcii komunálneho odpadu dosiahol región východ (Žilinský kraj – región Orava, Prešovský a Košický kraj) 267,71 kilogramov na obyvateľa. Najvyššie množstvo vytriedeného odpadu v prepočte na jedného obyvateľa (vyseparovateľnosť) zaznamenal región západ – 25 kilogramov na jedného obyvateľa. Naopak najmenej vyseparujú obyvatelia regiónu východ – 18,61 kilogramov odpadu na jedného obyvateľa.

Rámcová smernica o odpade

V novembri 2008 bola schválená rámcová smernica o odpade, ktorá vládám členských krajín do roku 2020 stanovuje opätovne použiť a recyklovať odpad z domácností ako papier, kov, plasty a sklo a podľa možnosti z iných zdrojov, pokiaľ tieto zdroje obsahujú podobný odpad ako odpad z domácností, najmenej na 50 % podľa hmotnosti. Rovnako stanovuje rozsah ostatnej konverzie stavebného odpadu a odpadu z demolácií najmenej na 70 % podľa hmotnosti.

Nový predpis EÚ taktiež sprehľadnil dovtedy platné smernice - zlúčili sa smernice o odpadoch, odpadových olejoch a nebezpečnom odpade. Smernica na základe prístupu vyhodnocovania životného cyklu produktov (life cycle assessment, LCA) upravuje aj hierarchiu priorít odpadového hospodárstva. Ak už nejaký odpad vznikne, mal by sa do maximálnej možnej miery recyklovať. Ak nie je možná recyklácia, tento odpad by sa mal inak zhodnotiť, napr. na výrobu tepelnej či elektrickej energie. Ako posledná možnosť je likvidácia odpadu skládkovaním.

Obehové hospodárstvo

V júli 2014 Európska komisia prezentovala komunikáciu s názvom „Smerom k obehovému hospodárstvu: Program nulového odpadu pre Európu,“ ktorou otvorila debatu o nových cieľoch pre európske odpadové hospodárstvo. Zapojiť EÚ do obehového hospodárstva znamená nespoliehať sa výlučne na riešenia obvyklé na konci životnosti výrobku, ale brániť vzniku odpadu už pri navrhovaní výrobku a inováciu zahŕňať do celého hodnotového reťazca. Výrobky možno nanovo navrhnuť tak, aby sa používali dlhšie, aby sa dali opravovať, modernizovať, prerábať alebo prípadne recyklovať namiesto vyhodenia. Dôležité je aj opätovné využitie výrobkov a surovín. Cieľom je minimalizovať únik zdrojov z kruhu tak, aby systém fungoval optimálnym spôsobom.

Fázy modelu obehového hospodárstva

Komisia v správe odporučila prijať tieto ciele:

- rozšíriť využívanie a recykláciu komunálneho odpadu na minimálne 70 % do roku 2030,

- zvýšiť mieru recyklácie odpadu z obalov na 80 % do roku 2030 s priebežnými cieľmi 60 % do roku 2020 a 70 % do roku 2025 vrátane cieľov pre špecifické materiály
- zakázať skládkovanie recyklovateľných plastov, kovov, skla, papiera a kartónu, ako aj biologicky odbúrateľného odpadu do roku 2025,
- podporovať rozvoj trhov s vysoko akostnými druhotnými surovinami, prostredníctvom posúdenia pridanej hodnoty kritérií na ukončenie vlastností odpadu v prípade špecifických materiálov,
- zredukovať tvorbu odpadov o 30% do roku 2025,
- spresniť metódu výpočtu recyklovaných materiálov s cieľom zabezpečiť vysokú úroveň kvality recyklácie.

Zvyšovanie efektivity využívania zdrojov o 30% by mohli do roku 2030 zvýšiť HDP EÚ o 1% a vytvoriť takmer 2 milióny nových pracovných miest. Stanovené ciele väčšina považuje za príliš ambiciózne a ohrozujúce konkurencieschopnosť krajín.

Implementácia pravidiel EÚ na Slovensku

Smernica tiež stanovuje minimálne pravidlá zodpovednosti výrobcov a ustanovenia o označovaní batérií a ich odnímateľnosti z prístrojov, v ktorých sa používajú. Takzvaná baterková novela zákona vstúpila do platnosti začiatkom roku 2014. Na Slovensku sa tým aj pre komoditu batérií a akumulátorov zaviedla rozšírená zodpovednosť výrobcov, ktorí tak budú niesť všetky finančné náklady spojené s ich zberom, spracovaním a recykláciou.

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky je ústredným orgánom štátnej správy pre tvorbu a ochranu životného prostredia vrátane:

- a) ochrany prírody a krajiny,
- b) vodného hospodárstva, ochrany pred povodňami, ochrany akosti a množstva vôd a ich racionálneho využívania a rybárstva s výnimkou akvakultúry a morského rybolovu,
- c) ochrany ovzdušia, ozónovej vrstvy a klimatického systému Zeme,
- d) ekologických aspektov územného plánovania,
- e) odpadového hospodárstva,
- f) posudzovania vplyvov na životné prostredie,
- g) zabezpečovania jednotného informačného systému o životnom prostredí a plošného monitoringu,
- h) geologického výskumu a prieskumu,
- i) ochrany a regulácie obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín,
- j) geneticky modifikovaných organizmov

(§ 16 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov, zmena zák. 372/2010 Z. z. s účinnosťou od 1. novembra 2010)

Nový zákon o odpadoch č. 79/2015 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov nadobudne účinnosť 1. januára 2016.

Zákon o odpadoch zavádza tzv. rozšírenú zodpovednosť výrobcov a dovozcov za výrobok od jeho výroby až po jeho spracovanie ako odpadu. Znamená to, že výrobcovia budú zodpovedať za recykláciu a spracovanie vlastných výrobkov. Platí to napríklad pre výrobcov alebo dovozcov elektrozariadení, vozidiel, pneumatík, akumulátorov, ale aj papiera, plastov alebo skla. O vytriedený odpad sa majú postarať novovytvorené Organizácie zodpovednosti výrobcov. Obce budú po uzavretí

dohody s organizáciami povinné platiť len za vývoz zmiešaného komunálneho odpadu, čo by ich podľa ministra malo motivovať k dôslednému triedeniu odpadu. Zákon má priniesť aj zrušenie Recyklačného fondu, ktorý už splnil svoju historickú úlohu. Funkcie fondu prejdú na výrobcov a na štát. Takisto sa sprísni systém výkupu kovov od fyzických osôb. Zberníam pribudne povinnosť uskladniť kovy na sedem dní na tzv. monitorovacom priestore, ktorý je monitorovaný kamerovým systémom. Zberne budú využívať len váhy s platným certifikátom o ich ciachovaní. Vyplácanie osôb, ktoré kov do zberne prinesú, bude fungovať len formou prevodu na bankový účet alebo pomocou peňažného poukazu, nie v hotovosti. Ministerstvo si od týchto opatrení sľubuje pokles trestnej činnosti spojenej s výkupom kovov.

Nový zákon má tiež účinnejšie bojovať proti čiernym skládkam, ktorých je oficiálne na Slovensku približne okolo 2 500, neoficiálne však až 7 000. Zároveň má zákon v boji proti čiernym skládkam posilniť kompetencie polície. Ak výška škody pri čiernej skládke presiahne 266 eur, začne polícia konať v zmysle trestného zákona. Pokuta pre tých, ktorí nelegálne uložia odpad na čiernej skládke, sa má tiež zvýšiť z doterajších 160 eur na 1 500 eur.

Zber komunálneho odpadu sa realizuje do zberných nádob a do veľkokapacitných kontajnerov. Zber, preprava a zneškodnenie odpadov z predmetného územia je zmluvne zabezpečené prostredníctvom oprávnených organizácií.

Odpadové hospodárstvo riešiť podľa týchto zásad:

- asanovať existujúce nelegálne skládky,
- zvýšiť propagáciu triedenia odpadu,
- zlepšenie vývozu separovaného odpadu,
- výrobné organizácie, ktoré produkujú špecifický odpad musia mať vlastný program likvidácie výrobného odpadu.

1.10.4. Ovzdušie a klimatické zmeny

Ovzdušie - obec sa nachádza v Stredozemplínskej ohrozenej oblasti. Negatívny vplyv na ovzdušie majú Elektrárne Vojany (EVO) a priemyselná oblasť strážske. K zlepšeniu stavu ovzdušia prispieva aj plynofikácia obce a používanie obnoviteľných zdrojov energie. Cieľovým stavom je dosiahnutie čistého ovzdušia a udržateľná krajina v rekreačnej oblasti Zemplínskej šíravy a jej širšieho okolia. Klimatické zmeny spôsobené zvýšenými antropogénnymi emisiami skleníkových plynov predstavujú najvýznamnejší environmentálny problém v ľudskej histórii.

Znečisťovanie ovzdušia spôsobujú vysoké energetické vstupy v podobe fosílnych palív, uvoľňujúce skleníkový plyn – oxid uhličitý (CO₂) a ďalej najmä emisie oxidu dusného, amoniaku a metánu. Územím obce sa prelína najviac negatívnych vplyvov na územie, spôsobujúcich zhoršenie stavu životného prostredia. Rozhodujúce najvýznamnejšie priemyselné stacionárne zdroje znečisťovania ovzdušia sú situované severným a južným smerom. Emisie z týchto zdrojov v rámci emisií celkového diaľkového prenosu znečisťujúcich látok celoplošne ovplyvňujú do určitej miery kvalitu ovzdušia. Cez obec prechádza pomerne frekventovaná cestná komunikácia, pričom emisie pochádzajúce z automobilovej dopravy (CO, NO_x, VOC), i železničnej prepravy, ktoré vplyvajú na kvalitu ovzdušia.

Kvalita ovzdušia v lokalite je ovplyvňovaná predovšetkým činnosťou veľkých priemyselných zdrojov, ktoré sú ale lokalizované vo vzdialenejšom okolí. V oblasti stredného Zemplína je lokalizovaných šesť významných podnikov (Elektrárne Vojany, Cenon a Energetika Strážske, Bukocel Hencovce a SPP, Kompresorová stanica Veľké Kapušany) patriacich k 20 najvýznamnejším znečisťovateľom ovzdušia

v rámci Slovenska. Štruktúra priemyslu, ktorá je tu zastúpená chemickým, drevospracujúcim priemyslom, výrobou elektrickej energie, je charakteristická vysokou energetickou náročnosťou používaných technológií so značným únikom emisií, čo v konečnom dôsledku negatívne vplyva na kvalitu ovzdušia v oblasti. Na celkovom znečistení ovzdušia sa podieľajú aj stredné a malé zdroje. Sú to predovšetkým emisie zo zdrojov, ktoré zabezpečujú dodávku tepla pre bytovo-komunálnu sféru, ale ich príspevky v porovnaní s menovite uvedenými zdrojmi sú značne menšie.

Na Slovensku boli vypracované viaceré koncepčné materiály, ktorých súčasťou je aj politika zmiernovania nepriaznivých účinkov klimatickej zmeny, a to priamo, znížením emisií skleníkových plynov alebo nepriamo obmedzovaním negatívnych vplyvov energetiky, poľnohospodárstva a ďalších ekonomických činností.

Na znečistenie upozornia meteorológovia, ktorí v kritických situáciách vydajú výstrahy. Podobný systém výstrah funguje napríklad pri povodniach. Vysoké hodnoty drobného prachu vážne ohrozujú zdravie. Týka sa to najmä okolia Prievidze, Ružomberka, Žiliny či Strážskeho. Znečistenie sa do vzduchu dostáva najmä pri spaľovaní uhlia, dreva a biomasy, pri ťažbe nerastných surovín či z automobilovej dopravy. To, že situácia u nás je kritická, potvrdila správa Európskej environmentálnej agentúry z jesene minulého roka. Zo všetkých krajín Európskej únie sa Slovensko dostalo na tretiu najhoršiu priečku.

Zelený rezort preto zaviedol nový typ smogovej situácie, ktorú monitorujú meteorológovia a v priebehu dňa zverejňujú hodnoty prachu pre 32 staníc. Ak prašnosť prekročí dva dni po sebe 100 mikrogramov na kubický meter, vydajú upozornenie. Pri prekročení hodnoty 150 sa vyhlási výstraha. Vtedy musia samosprávy urobiť opatrenia, vďaka ktorým úroveň prachu vo vzduchu klesne. Zmeny obsahuje vyhláška o kvalite ovzdušia, ktorá platí od januára. Vyhlasovanie smogovej situácie má na starosti Slovenský hydrometeorologický ústav. Ten informuje aj prostredníctvom svojej stránky shmu.sk. Úrady životného prostredia v spolupráci s ministerstvom životného prostredia majú pripravené akčné plány k redukcii prachových častíc pre dané zóny a aglomerácie. Obsahujú krátkodobé opatrenia pre prípady, že by nastali situácie ohrozenia kvality ovzdušia. Akčné plány sú súčasťou všeobecne záväzných nariadení miest a obcí, ktoré samosprávy prijali ešte vlani v marci. Ak škodlivé látky v ovzduší tri dni po sebe prekročia limit, musí Slovenský hydrometeorologický ústav informovať príslušný okresný úrad. Ten potom vyzve mestský úrad, aby urobil opatrenia. Medzi nimi môže byť vyhlásenie kritického stavu v mestskom rozhlase, čistenie ciest od prachu alebo príkaz odstaviť niektoré zariadenia vo fabrikách.

Prach preniká do krvného obehu. Na znečistenie ovzdušia má najväčší vplyv výskyt drobných prachových častíc, ktoré sa označujú PM10. Podľa Úradu verejného zdravotníctva spôsobujú vážne zdravotné problémy. Väčšie častice dráždia dýchacie cesty, tie menšie sa usadzujú v pľúcach a prenikajú do krvného obehu. V lokalitách s dlhodobou vysokou prašnosťou sa zistila zvýšená úmrtnosť obyvateľov na ochorenia srdcovo-cievnej a dýchacej sústavy či znížená činnosť pľúc u detí a dospelých. Dlhodobu zlepšiť zlý stav by mali programy na zlepšenie kvality ovzdušia. Vláda na to reagovala prijatím stratégie pre redukcii prachových častíc. Envirorezort v nej navrhoval podporu energeticky úsporných áut, vytvorenie nízkoemisných zón či rozlišovanie cestného mýta podľa emisných tried.

1.11. Vybavenosť obce dopravnými a technickými vybaveniami:

1.11.1. Cestná infraštruktúra

Z urbanistického hľadiska hlavnou kompozičnou osou možno nazvať komunikáciu, ktorú tvorí štátna cesta II. triedy č. II/554 Trhovište - Oborín. Na túto hlavnú kompozičnú os je napojená štátna cesta III. triedy č. III/5546 Bánovce nad Ondavou - Hatalov. Na tieto prieťahy ciest v obci Bánovce nad Ondavou sú napojené miestne obslužné komunikácie.

Obec je napojená na dopravný systém cestou s napojením na cestu I/50 (smer Košice - Michalovce – Sobrance - štátna hranica Ukrajina). Napojenie na túto cestu je III/554 Trhovište - Bánovce nad Ondavou – Ložín - Markovce. Vzdialenosť do okresného mesta Michalovce 12 km, Trhovište 2 km, Trebišov 16 km, Košice 50 km.

Obec je obsluhovaná autobusovými linkami, a autobusovými zastávkami. Verejná autobusová doprava je zabezpečovaná SAD Michalovce. Parkovacie plochy sú čiastočne vybudované. Z hľadiska vytvárania podmienok na zvyšovanie ekonomického potenciálu riešeného územia obce má význam jeho napojenie na nadradenú dopravnú infraštruktúru na jednej strane a celkový stav dopravnej siete priamo nachádzajúci sa v riešenom území.

Autobusová doprava:

Autobusové zastávky sú umiestnené pri dome č. 12, pri pošte, rázcestie železničná stanica a železničná stanica. Autobusové zastávky nemajú zastávkové pruhy. Sú jednotanne vybavené prístreškami pre cestujúcich. Vzdialenosti autobusových zastávok vyhovujú pre dostupovú vzdialenosť 500 m.

Železničná doprava

Riešeným územím prechádza železničná trať s napojením na hlavný železničný uzol Michalovce - Obec Bánovce nad Ondavou sa nachádza cca 2 km južne od hlavnej komunikačnej trasy Košice-Michalovce - Užhorod a na trase cesty II/554 Trhovište - Oborín z ktorej odbočuje cesta III/5546 Bánovce nad Ondavou - Hatalov. Časťou územia prechádza aj cesta III/5547 k železničnej zastávke Bánovce nad Ondavou.

Katastrálnym územím obce prechádza:

Celoštátna dráha – jednokoľajná železničná trať:

- trať č. 191 Michalany – Medzilaborce – št.hr. (PKP) so železničnou dopravňou: ŽST. Bánovce nad Ondavou, km 30,951 (traťový úsek č. 3211)
- trať č. 197 št. hr. (UŽ) – Maťovce ŠRT – Haniska pri Košiciach ŠRT (traťový úsek č. 3321)

Regionálna dráha – jednokoľajná elektrifikovaná železničná trať:

- Maťovce – Bánovce nad Ondavou so železničnou dopravňou: ŽST. Bánovce nad Ondavou, km 44,686 (traťový úsek č. 3241)
- Bánovecká spojka (traťový úsek č. 3242)

Letecká doprava

Na území obce ani okresu Michalovce sa nenachádza letisko. Najbližšie vnútroštátne i medzinárodné letisko s pravidelnými letmi sa nachádza v meste Košice.

1.11.2. Energetika

Obec dodávka elektrickej energie pre riešenu obec je zabezpečovaná vzdušnými 22 kV prípojkami z existujúceho 22 kV vzdušného vedenia č. 211. VN linka 211 je napájaná z ES 110/22 kV Michalovce s inštalovanými transformátormi o výkone 2 x 40 MVA a 1 x 25 MVA. Alternatívne je možné obec zásobovať aj z ES 110/22 kVA Kráľovský Chlmec s inštalovanými transformátormi o výkone 2 x 40 MVA. Pre napájanie odberných elektrických zariadení na území obce sú využívané ako zdroje el.energie transformačné stanice primárne napájané 22 kV VN prípojkami z vedenia č.211. Na uvedenú linku je pripojených 10 ks 22/0,4 kV transformovní, zásobujúce súčasnú bytovú, priemyselnú a poľnohospodársku zástavbu.

Dodávka elektrickej energie pre jednotlivých odberateľov v obci je vykonávaná verejným NN vzdušným rozvodom na betónových a v menšej miere aj drevených podperných stĺpoch v blízkosti verejných komunikácií.

Vedenie tvorí zokruhovанú sieť s výbežkami pre vzdialenejšie lokality obce. Sieť pri súčasnom odbere pracuje spoľahlivo a dodáva potrebný príkon bez väčších úbytkov napätia. Verejné osvetlenie tvoria výbojkové svietidlá upevnené na výložníkoch a stĺpoch sekundárnej siete.

Najväčším odberateľom je obyvateľstvo, využívajúce energiu pre svetlo a domáce spotrebiče. V katastri obce sa nachádza fotovoltická elektráreň FVE Bánovce nad Ondavou s inštalovaným výkonom 999 kW.

Obec je napojená na zdroj zemného plynu Obec Bánovce nad Ondavou je plynifikovaná, zásobovaná je cez regulačnú stanicu s výkonom RS 3 000 Trhovište. Napojená je STL prípojkou od obce Trhovište. V obci je vybudovaná STL distribučná sieť s PN do 100 kPa. Uvedený stav bude vyhovujúci i pre návrhové obdobie, z ktorého sa bude odvíjať i plynifikácia pre navrhované objekty RD, OV a podnikateľské subjekty v obci.

V riešenej obci je odber a dodávka tepla len z lokálnych tepelných zariadení na báze spaľovania plyných palív a v malej miere elektrickou energiou. V riešenej obci sa nenachádza žiadny systém CZT. Centrálne zásobovanie teplom na báze plyných palív sa nachádza len v časti OV. Výhľadovo sa aj súčasný decentralizovaný spôsob prípravy tepla a TÚV zachová. Plynifikácia obce veľkou mierou prispela k doriešeniu situácie v zásobovaní teplom. Po komplexnej plynifikácii obce došlo k úplnej zmene používaných tuhých palív v prospech ušľachtilých palív, čo je nesporne prínosom v prospech zlepšenia životného prostredia.

Bioenergie

Zohráva v tomto procese oveľa významnejšiu úlohu ako sa jej prikladá. Jej využívanie znižuje závislosť Slovenská na dovoze primárnych energií, znižuje zaťaženie životného prostredia, prispieva k formovaniu trvalo udržateľného spôsobu života na Zemi znižovaním produkcie CO₂, prispieva posilňovaniu regionálnej politiky a znižuje emisie so spaľovania fosilných palív.

Zdroje biomasy ma energetické účely sú predovšetkým lesy. Perspektívny zdroj palivovej biomasy tvoria energetické porasty rýchlorastúcich drevín – topol, vrb, agát, osika, jelša, jednoročných a viacročných energetických plodín. Energetické porasty možno zakladať na plochách nevhodných pre klasickú poľnohospodársku a lesnícku produkciu, na pôdach dočasne vylúčených z poľnohospodárskej výroby, pôdach kontaminovaných vhodných len na produkciu

pre nepotravinárske účely a tiež na zdevastovaných plochách v priemyselných aglomeráciách. Pri veľmi krátkom časovom horizonte 3 – 5 rokov dosahovať priemerný prírastok okolo 10 ton sušiny ročne. Pod energetickým potenciálom rozumieme drevný odpad, ktorý vznikol v rôznych podobách, drevný odpad je možné zhodnotiť tak materiálovo ako aj energeticky. Drevospracujúci priemysel vytvára ročne 1 410 tis. ton odpadu. Celková energetická hodnota využiteľného odpadu z drevospracujúceho priemyslu je 18,1 PJ, z toho sú 2/3 z mechanického opracovania dreva a 1/3 z čierneho výluhu. Najväčšími producentmi odpadu sú veľké drevospracujúce podniky, ktoré však tento odpad aj najčastejšie využívajú na energetické účely.

1.11.3. Telekomunikačná a informačná infraštruktúra

Obec je Obec Bánovce nad Ondavou je pripojená spojovacími káblami z RSÚ Trhovište. Trhovište a teda aj Bánovce nad Ondavou sú súčasťou Regionálneho centra sieťovej infraštruktúry Michalovce. Rozsah telekomunikačného spojenia a jeho zariadení je stanovený súčasným inštalovaným stavom v obci. Miestne rozvody sú tvorené prevažne vzdušným vedením do všetkých ulíc na drevených podperných stĺpoch. Domové prípojky sú realizované obdobne vzdušným vedením. Miestnu sieť je potrebné rozšíriť z pohľadu súčasného stavu aj z hľadiska návrhu. Obcou prechádzajú diaľkové káble, ktoré pokračujú smerom na Ložín. Existujúca ústredňa v obci Trhovište je pripojená OOK (oblastný optický kábel) na riadiacu digitálnu ústredňu v Michalovciach.

Miestny rozhlas v obci Bánovce nad Ondavou s centrálou umiestnenou na Obecnom úrade je prevedený vzdušne na konzolách. Stožiare sú ocelové do výšky 7,5 m nad zemou. Reprodukory prevažne 6 W a 12 W sú rozmiestnené tak, aby nevznikali zázneje.

Územie je pokryté TV signálom domácich programov STV aj signálom komerčných TV staníc. Príjem je domovými anténami jednotlivých koncesionárov. Sporadicky sa vyskytujú i antény satelitného príjmu.

Národný projekt Dátové centrum obcí a miest (DCOM) zaznamenáva DataCentrum elektronizácie územnej samosprávy Slovenska (DEUS) významný nárast záujmu obcí a miest o zapojenie do tohto.

Cieľom projektu DCOM je vybudovať pre obce a mestá špecializované dátové centrum, v ktorom bude sústredená infraštruktúra a softvérové vybavenie potrebné na sprístupnenie elektronických služieb samosprávy občanom. Vďaka elektronizácii 138 služieb miest a obcí, ako sú napríklad miestne dane a poplatky, evidencia obyvateľstva, či sociálne služby, bude práca zamestnancov obcí a miest jednoduchšia a rýchlejšia. Dátové centrum obcí a miest zároveň zlepší fungovanie vnútornej agendy obcí a miest a zabezpečí prepojenie s už existujúcimi informačnými systémami verejnej správy.

2. STRATEGICKÁ VÍZIA

2.1. Technická infraštruktúra:

Opatrenia:

- dobudovanie komunitného centra,- vybudovanie kanalizácie,- úprava miestnych ciest, chodníkov, výstavba autobusových zastávok,

- rekonštrukcia Domu smútku ,
- rekonštrukcia MŠ,
- rekonštrukcia Múzea a budovy obecného úradu,
- rekonštrukcia hasičskej zbrojnice,
- výstavba multifunkčného ihriska,
- rekonštrukcia verejného osvetlenia,
- rekonštrukcia miestneho rozhlasu,
- protipovodňové opatrenia,
- cezhraničná spolupráca podľa výziev,
- výstavba relaxačno – športovej zóny futbalového ihriska,
- revitalizácia obce, úprava parkových a parkovacích plôch,
- výstavba cyklotrás, turistických chodníkov, informačných tabúl,
- výstavba inžinierskych sietí k IBV a bytovej výstavby,
- výstavba nájomných obecných bytov,
- modernizácia knižnice,
- výhľadové pamätať na vybavenie ciest propagačným materiálom,
- sledovať a vytipovať prednostné požiadavky na údržbu ciest,
- zabezpečenie a zlepšenie životného prostredia v obci, zvýšenie bezpečnosti dopravy, spojenej s ochranou prírody,
- zvýšenie bezpečnosti dopravy, spojenej s ochranou prírody,
- dbať na ochranné a manipulačné pásma ciest.

Predpokladané prínosy:

- vytvorenie pracovných príležitostí pri budovaní infraštruktúry,
- zvýšenie životnej úrovne obyvateľov obce,
- zvýšenie počtu obyvateľov v obci,
- rozvoj spolkov a združení v obci,
- zníženie dopravnej nehodovosti a jej dôsledkov,
- zníženie miery zdravotných rizík obyvateľov a ich dôsledkov,
- zvýšenie podielu v sektore dopravy a prepravy,
- zvýšenie mobility obyvateľstva a turistov.

2.2. Rozvoj vodohospodárskej infraštruktúry:

Opatrenia:

- zlepšenie vybavenosti technickou infraštruktúrou na úrovni štandardu EÚ a tým zvýšenie atraktivity územia i pre podnikateľskú sféru a návštevníkov,
- vybudovanie kanalizácie,
- protipovodňové opatrenia,
- spevnenie obecných stok a rigolov dažďovej kanalizácie,
- oprava mostov a lávok,
- zlepšenie kvality podzemných i povrchových vôd a zníženie potenciálneho ohrozenia vôd.

Predpokladané prínosy:

- vytvorenie podmienok pre ekonomickú stabilizáciu rozvoja obce,

- pripravenosť pred povodňami,
- ochrana majetku a života,
- zvýšenie atraktivity obce pre podnikanie,
- znižovanie znečistenia podzemných a povrchových vôd,
- vytvorenie pracovných príležitostí pri budovaní infraštruktúry.

2.3. Zásobovanie obce energiou a úspora energie:

Opatrenia:

- znižovanie spotreby energie,
- zvyšovanie účinností energie,
- energetika v budove komunitného centra, obecného úradu, hasičskej zbrojnice, Domu smútku, MŠ, Múzea, futbalového areálu,
- modernizácia verejného osvetlenia,
- modernizácia verejného rozhlasu,
- výstavba inžinierskych sietí k nájomným obecným bytom,
- znižovanie strát a zvyšovanie spoľahlivosti sietí,
- informovať obyvateľov o úsporách energie.

Predpokladané prínosy:

- zlepšenie vybavenosti obce,
- zníženie nákladov na verejné osvetlenie a rozhlas,
- zvýšenie bezpečnosti,
- efektívne využitie investícií pre rozvoj obce,
- zlepšenie informovanosti občanov,
- zvýšenie preventívnych opatrení pri ochrane majetku a zdravia obyvateľstva,
- zvýšenie atraktivity obce pre podnikanie.

2.4. Rozvoj telekomunikačnej infraštruktúry:

Opatrenia:

- zabezpečenie komunikačných potrieb obce,
- kvalitná ponuka telekomunikačných, hlasových a dátových služieb pre spojenie vnútroštátne i zahraničné,
- zabezpečenie dostupnosti internetu,
- zavedenie moderných informačných technológií.

Predpokladané prínosy:

- zvýšenie atraktivity obce pre podnikanie, investorov,
- vyššia účinnosť propagácie a reklamy,
- rozvoj obchodovania,
- vytvorenie nových pracovných príležitostí,

- zapojenie podnikateľského, neziskového sektoru a občanov do riešenia obce,
- zlepšenie vybavenosti obce.

3. CESTOVNÝ RUCH, KULTÚRA, ŠPORT A VONKAJŠIE VZŤAHY

Strategické ciele:

V súlade s „Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou“.

Rozsah a kvalita služieb, ponuka kvalitných produktov v cestovnom ruchu, podmieňujú spokojnosť klientov a zaručujú zvýšenie návštevnosti v regióne. Zvýšenie návštevnosti zvyšuje tržby z cestovného ruchu. Pre rozvoj cestovného ruchu je preto nevyhnutné postupne budovať infraštruktúru cestovného ruchu podporou modernizácie a výstavby ubytovacích priestorov v súkromných domoch, vybudovanie komunitného centra, budovaním prepojenia siete medzinárodných a regionálnych turistických cyklotrás, skvalitňovaním služieb v zariadeniach cestovného ruchu, výstavbou a modernizáciou športovo-rekreačnej infraštruktúry, turistických ciest, ubytovacích kapacít v súlade so zlepšovaním technického stavu pamiatok a skvalitňovaním celej škály ponúkaných služieb. Návratnosť vložených prostriedkov má byť zabezpečená nepriamo cez oblasť cestovného ruchu, využitím možnosti poskytovania služieb pre návštevníkov Múzea a kultúrnych podujatí. Rozvíjanie cestovného ruchu po trasách štyroch historických ciest prechádzajúcich územím Košického kraja. Štyri historické cesty poskytujú pre každého návštevníka možnosť vybrať si to, čo ho zaujíma, to, čo pozná z domu, to, čo mu je blízke. Preto vidíme nevyhnutné zadať pre oblasť kultúry spoločenskú objednávku v ktorej by sme chceli využiť nástroje kultúry na upriamenie pozornosti verejnosti k duchovným hodnotám, ako sú veľkodušnosť k iným, konanie pre dobro ostatných, úcta ku všetkým formám života vrátane úcty k tradíciám a odkazu predkov, ktoré dnešný komerčný prístup v kultúre zatlačil do úzadia.

Región Zemplín, rázovitý prihraničný región, bol od nepamäti studnicou prekrývania a dopĺňania rôznych kultúr. Hraničí s Ukrajinou, Maďarskom, na západe s regiónom Šariš a Abov. Územie Zemplína bolo osídlené od pradávnych dôb. Prvým významným centrom bolo staroslovenské hradisko Zemplín, jedno zo sídel na Veľkej Morave. V 10. storočí bol Zemplín pričlenený do Uhorska a vznikla tak jedna z prvých uhorských stolíc. Keďže ide o hraničný región, môžu tu jeho návštevníci obdivovať viaceré pozostatky obranných stredovekých opevnení. Zemplín sa rozdeľuje na Horný Zemplín, ktorého územie spadá pod Prešovský kraj a Dolný Zemplín, patriaci ku Košickému kraju. Najvýznamnejšími ekonomickými centrami sú Michalovce, Vranov nad Topľou a Humenné. Zemplín sa môže pochváliť vysokou kultúrnou úrovňou najmä v oblasti folklóru. Dodnes sa tu zachovalo typické zemplínske nárečie a výborná tradičná zemplínska kuchyňa. K obzvlášť hodnotným kultúrnym pamiatkam regiónu patria drevené gréckokatolícke a pravoslávne chrámy. Zemplín má, ako máloktorá časť Slovenska, zachovanú nedotknutú panenskú prírodu a to vo viacerých oblastiach. Na severe sa rozprestiera oblúk Karpát s bohatou faunou. Nielen vulkanológov každoročne priťahuje pohorie Vihorlat. V južnej časti Zemplína sa rozprestierajú vodné plochy ako Zemplínska šírava, Domaša a Vinianske jazero. Všetky sa, najmä v letných mesiacoch, menia na rekreačné centrá nadnárodného významu.

Zemplínska šírava:

Biela hora je od Michaloviec je vzdialené iba 3 km. Stredisko je typické množstvom súkromných chát, z ktorých niektoré ponúkajú individuálne ubytovanie. Terén strediska je mierne svahovitý, trávnatý s pozvoľným vstupom do vody. Západný okraj strediska tvorí lesopark.

Penzión** Breza ponúka návštevníkom najkomplexnejšie služby, je ladený poľovníckym štýlom. Okrem vnútorného vybavenia v areáli Penziónu** Breza sú tenisové kurty, detský bazén, detské ihrisko a výborná reštaurácia. Chatová osada Javorina, CHO Skalka, Chatová osada Hronka, ponúkajú zas kľudné a veľmi zaujímavé prostredie a vynikajúcu cenu za ponúkané chatky. Chatky luxusnejšieho vybavenia CHO IVA, CHO Veronika, a CHO Dominika. Oddýchnuť si môžete taktiež vo výbornej reštaurácii u Starého Kapra.

Z doplnkových aktivít stredisko Biela hora ponúka vodné športy - požičovňa vodných bicyklov, športové vyžitie - plážový volejbal, minifutbal, minigolf, pešiu turistiku a cykloturistiku.

Hôrka je jedným z najvýznamnejších stredísk Zemplínskej šíravy. Od Michaloviec je vzdialená 8 km. Rozloha strediska je 15 ha. Stredisko Hôrka je typické najkrajšími pieskovými a štrkopieskovými plážami, je tu sústredená ponuka služieb, kultúrnych a športových zariadení. V stredisku sa nachádza hlavné Informačné centrum, prístav osobnej lodnej dopravy, veľký športový areál so 4 tenisovými kurtmi, ihriskom plážového volejbalu, streetbalu, minifutbalu, minigolfu a detským ihriskom.

V stredisku Hôrka sa nachádza Hipocentrum s ponukou výuky jazdenia, vychádzkového jazdenia a jazdy v koči, nachádza sa tu prírodná galéria drevených plastík. Svoje sídlo tu má Yacht klub s ponukou výuky jachtingu a iných vodných športov, s ponukou okružných plavieb. Svoju tradíciu si budujú stále podujatia ako Folklórny festival Zemplína, Šíravské vodné hry a Zraz Sveta motocyklov.

Z autokempingov je ATC *** A – Hôrka najlepšie vybaveným autokempingom Zemplínskej šíravy s kuchynkami, plynovými sporákmi a kuchynskými linkami - sprchami s teplou vodou v tichom prostredí na úpätí lesoparku Vysoká Hôrka.

Jazdiareň Hipocentrum je zameraná na poskytovanie turistických služieb hlavne v oblasti jazdenia. Pre najmenej náročných zákazníkov je k dispozícii jazdenie na vedenom koni. Dve vonkajšie jazdiarne 40x30 m a 40x60 m sú určené pre náročnejších zákazníkov, ktorí majú už nejaké jazdecké skúsenosti s koňmi a chcú si zajazdiť samostatne podľa svojich skúseností. Ak sa chcete naučiť jazdiť, je tu pre Vás výučba jazdy s inštruktorom, ktorý má za úlohu ukázať Vám základy jazdenia počas minimálne 7 lekcí. Turistika na koni 5 hodín až viac dní.

Pri viacdňovej turistike sú možné hviezdicové výjazdy z nášho zariadenia, alebo zo záložného tábora, prípadne putovanie bez zakladania dlhodobejšieho tábora.

Stredisko Medvedia hora sa nachádza na úpätí vyvýšeného výbežku - polostrova vulkanického pôvodu. Výbežok rozdeľuje stredisko na východnú a západnú časť. V západnej časti Medvedej hory je rekreačný areál s rozlohou 3 ha s upravenou štrkovou plážou, autokempingom ATC, požičovňou vodných bicyklov.

Je tu sídlo Yacht klubu Širava, ubytovanie ponúka Penzión* Zefír, stravovanie reštaurácia Medvedica a Zemplínsky hostinec. Vo východnej časti Medvedej hory sa nachádzajú hotely: Hotel Salaš, Hotel * Merkúr, Hotel ** Vojenská zotavovňa. Nachádzajú sa tu 2 chatové osady a detský tábor. Areál hotela ** Vojenská zotavovňa tvorí vlastná upravená pláž, detské ihrisko a športový areál s tenisovými kurtmi, volejbalovými ihriskami a minigolfom.

Zo severnej strany stredisko Medvediu horu uzatvára skupina 200 súkromných chát s ponukou ubytovania v tichom lesnom prostredí s dominantným Penziónom *** Salaš s nádhernými vonkajšími terasami a typickou vidieckou Zemplínskou chyžou,

odporúčame ho navštíviť a vychutnať si výborné varené - pečené jedlá - top na Širave.

ZEMPLÍNSKA ŠÍRAVA a jej minulosť. Vo svojom vojnovom ťažení využívala nemecká armáda aj územie Slovenského štátu. Okrem pozemných jednotiek sa na Slovensku na útok na Poľsko pripravovalo aj nemecké vojenské letectvo - Luftwaffe. Využívali aj dve poľné letiská – jedno v chotári Spišskej Novej Vsi (Zipser Neudorf) a druhé v katastri obce Vinné. Zemplínska širava ukrýva tajomstvo, o ktorom nevedeli nielen rekreanti a turisti, ale aj mnohí obyvatelia obcí v okolí východoslovenského mora. Pod jej hladinou sa nachádza poľné vojenské letisko z obdobia 2.svetovej vojny. Letisko vidieť pri poklese hladiny. Vojenské poľné letisko Vinné ležalo približne 8 kilometrov severovýchodne od Michaloviec, v časti Blatá. Presnejšie, nachádzalo sa juhovýchodne od Vinného, v priestore medzi dnešnými rekreačnými strediskami Hôrka a Medvedia hora. Pristávacia plocha je v súčasnosti zaplavená vodami Zemplínskej širavy. Pristávali tu bombardéry a dopravné lietadlá sem presunuli koncom augusta 1939 z letiska Nieder Ellguth. Konkrétne išlo o 35 útočiacich bombardérov Junkers, 4 dopravné lietadlá Dornier Do-17Z a 2 lietadlá Junkers Ju-52/3m, ktoré patrili do zostavy 2. eskadry lietadiel 3. skupiny Sturzkampfgeschwader 2. Príslušníkom a neskôr veliteľom tejto skupiny bol i známy pilot Hans-Ulrich Rudel. Prevelili sem tiež batériu kanónov, ktorá mala letisko ochraňovať.

Vínna turistika:

Michalovsko – sobranecká vinohradnícka oblasť

Najlepšie vinohrady oblasti sa rozprestierajú na svahoch Vihorlatských vrchov v okolí Michaloviec a Sobraniec, neďaleko Zemplínskej širavy. Vinohrady v okolí Tibavy sa rozprestierajú na úrodných vulkanických pôdach juhozápadných svahov Vihorlatských vrchov. Michalovský vinohradnícky región sa nachádza mimo podhoria Vihorlatu. Vinárske firmy sú sústredené v blízkosti Zemplínskej širavy. V obciach Tibava, Orechová a Choňkovce pôsobia vinohradnícke a vinárske firmy, ktoré sa orientujú na produkciu štandardných odrodových a prívlastkových vín. Vynikajúce miestne klimatické podmienky s vysokým počtom slnečných dní v roku sa zaslúžili o dlhú tradíciu pestovania hrozna a dorábania vína v tejto oblasti. Množstvo ocenení tibavských vín z domácich i zahraničných fór svedčí o ich vysokej kvalite. V neďalekej Orechovej, ktorá patrí k najvýchodnejšie situovaným vinárskym obciam na Slovensku, možno natrafiť na vynikajúce vína. Odrodová skladba oblasti je pomerne pestrá. Pestujú sa tu všetky biele muštové odrody charakteristické aj pre ostatné vinohradnícke oblasti Slovenska. Za zmienku stoja tunajšie tramíny. Ich sýtu zlatožltú farbu dopĺňa buket exotiky, dulového kompótu a korenia. Chuť je hutná, ovocná, trochu ťažká. Modrým odrodám dominujú frankovka a svätovavrinecké, v posledných rokoch sa však objavujú i zaujímavé cabernety. Výnimočnú kvalitu dosahuje východoslovenské zweigeltebe. Tibavský bobuľový výber z ročníka 2000 i minuloročný výber z hrozna sú snáď najlepšími vínami z tejto odrody dorobenými v posledných rokoch na Slovensku. Oplývajú iskrou a krásnou rubínovo-červenou farbou. Aróma a chuť ríbezľového sirupu, dužiny egrešov a čerešní je doplnená tónmi horkej čokolády.

Tokajská vínná cesta zahŕňa tokajské obce, pestovateľov a výrobcov vín z tejto oblasti, kultúrne i historické pamiatky, vinotéky, vinárne, poskytovateľov stravovacích a ubytovacích služieb, cestovné kancelárie, remeselníkov, združenia podieľajúce sa na rozvoji Tokajskej vinohradníckej oblasti. Tokajská vínná cesta je súčasťou slovenskej časti Tokajskej vinohradníckej oblasti. Tokajská vinohradnícka oblasť je svojou rozlohou 907 ha najmenšou vinohradníckou oblasťou na Slovensku

a vo svete vôbec. Tokajská vinohradnícka oblasť sa rozprestiera v okrese Trebišov, v katastri siedmych obcí: Bara, Čerhov, Černochovo, Malá Trňa, Slovenské Nové Mesto, Veľká Trňa a Viničky. Do tejto oblasti patria i ďalšie obce ako sú Borša, Zemplín, Ladmovce a i. Medzi vína z tokajskej vinohradníckej oblasti zaradzujeme:

Tokajské špeciality - samorodné suché, sladké, tokajské výbery, tokajská esencia, tokajský forditaš a tokajský mašláš.

Tokajské vína - tokajský Furmint, Lipovina, Muškát žltý, Tokajské cuveé, akostné prívlastkové a tokajský sekt. Medzi štandardné služby producentov vín patria: predaj vín (sudových a v spotrebiteľskom balení), degustácia vín, občerstvenie, prehliadka pivníc.

Združenie Tokajská vínná cesta

Kráľovsko - chlmecká vinohradnícka oblasť

V oblasti sa pestujú sa tradičné sorty hrozna + Ryzling vlašský; Cabernet Sauvignon a iné. Významné svojím usporiadaním a technickým riešením sú pivnice v Malom Horeši. Pivnice v Malom Horeši na nachádzajú v agátovom háji a majú „krídlové“ usporiadanie.

Kráľovsko - chlmecká vinohradnícka oblasť

V oblasti sa pestujú sa tradičné sorty hrozna + Ryzling vlašský; Cabernet Sauvignon a iné. Významné svojím usporiadaním a technickým riešením sú pivnice v Malom Horeši. Pivnice v Malom Horeši na nachádzajú v agátovom háji a majú „krídlové“ usporiadanie.

Cieľom pre budúcnosť je vybudovať a rozvinúť odvetvie cestovného ruchu v štruktúre regionálneho hospodárstva so zameraním na zvyšovanie konkurencieschopnosti, sociálno-ekonomických príležitostí, rastu životnej úrovne a dosiahnutie kompatibility systému cestovného ruchu s krajinami EÚ. Vytvoriť podmienky pre rast kvalifikácie ľudských zdrojov v cestovnom ruchu s dôrazom na kvalitu služieb a budovanie imidžu obce. Vybudovať a rozvíjať infraštruktúru cestovného ruchu s potrebami obce v súlade s regiónom so zameraním na kvalitatívny a kvantitatívny rozvoj zariadení cestovného ruchu a ich základných a doplnkových služieb, a taktiež vytvorenie informačného centra.

Komplex predpokladov cestovného ruchu v zmysle tradičného delenia zahŕňa prírodné predpoklady (reliéf, klíma, vodstvo, rastlinstvo a živočíšstvo), kultúrne historické predpoklady (stavebné pamiatky, ľudová kultúra) a spoločenské predpoklady (demografické, sídelné, hospodárske, sociálne, politické, komunikačné, materiálne technická základňa cestovného ruchu). Činitele, ktoré vstupujú ako komponenty komplexu predpokladov cestovného ruchu, hrajú pri určovaní lokalizácie objemu, časového priebehu a štruktúry rozdielnu úlohu. Z tohto hľadiska možno komponenty komplexu predpokladov cestovného ruchu rozdeliť do 3 základných skupín: 1. lokalizačné, 2. selektívne, 3. realizačné.

Z hľadiska lokalizačných predpokladov najcennejšou devízou riešeného územia je vysokohodnotná podhorská a rovinná krajina poskytujúca nevšedne turistické a rekreačné vyžitej v prírodnom prostredí osobitá nie len v celoslovenskom ale i v Stredoeurópskom kontexte. Dotknuté územie vytvára veľmi dobre lokalizačné predpoklady pre plné rozvinutie rekreácie a cestovného ruchu pri rešpektovaní priority ochrany prírody v území. Z hľadiska rekreácie a cestovného ruchu lokalita rekreačnej oblasti Zemplínskej šíravy v blízkosti CHKO Vihorlat s prepojením na okolité zaujímavosti, i historické danosti.

Z hľadiska selektívnych predpokladov má riešene územie veľmi dobré urbanizačné predpoklady CR pre rozvoj vidieckej turistiky a chalupárstva. Značné príležitosti rovnako ponúka využitie rodinných domov na turistické ubytovne,

informačného centra a iné rekreačné a turistické služby. Problémom ostáva i materiálnotechnická základňa cestovného ruchu prejavujúca sa absenciou ubytovacích a stravovacích zariadení a zvlášť nedostatkom a dostupnosťou základných a rôznych doplnkových služieb pre kultúrne a športové vyžitie pasantov cestovného ruchu. Rekreačné územné celky sú založené na prepojení viacerých rekreačných priestorov, rekreačných útvarov a turistických cieľov za účelom dosiahnutia vyššieho rekreologického a ekonomického účinku. Nemusí ísť vždy o súvislé rekreačné územie. Jednotlivé rekreačné priestory môžu byť od seba vzdialene a navzájom prepojené dopravou. prírodné hodnoty – vodná nádrž Zemplínska šírava vhodné klimatické podmienky pre rozvoj cestovného ruchu i chránené ložiskové územie.

Turistické trasy

Morské oko - Jazero Morské Oko v chránenej krajinskej oblasti Východné Karpaty leží v nadmorskej výške 618 m a je štátnou prírodnou rezerváciou s chránenou flórou a faunou. Je to najväčšie zahradené sopečné jazero na Slovensku s rozlohou 13 ha. Vzniklo zahradením doliny Okna mohutným zosuvom so šírkou 800 m a s dĺžkou 1 900 m. Jeho maximálna šírka je 312 m, dĺžka 775 m hĺbka 26 m. Nad jeho hladinou sa vypína jedna z dominant vihorlatských vrchov - Sninský kameň, známy nádherným výhľadom na okolité vrchy a doliny. Okruh okolo Morského oka je po celom úseku cyklotrasa značená modrou farbou a začína na konečnej zastávke SAD obce Remetské Hámre (295 m n. m.), kde aj končí. Je to východiskový bod aj pre štyri turistické trasy. Dolinou potoka Okna smerom na juh od Morského oka ešte nedávno viedla železnička do Remetských Hámrov. Na konci dediny je vystavený exponát ešte pôvodného rušňa. Železničná trať bola prebudovaná na asfaltovú cestu, ktorá tvorí hlavnú prístupovú spojnicu turistickú trasu i náučný chodník z Remetských Hámrov k Morskému oku v dĺžke 9 km. Z koncového záchytného parkoviska Krivec pod Morským okom trvá pešia túra k jazeru už len 15 minút. Na 4 km trase sú osadené štyri panely, ktoré informujú návštevníkov o chránenej krajinskej oblasti Vihorlat, geológii územia, Morskom oku, ako aj o okolitých lesoch. Trasa náučného chodníka je fyzicky nenáročná, lokalizovaná v peknom prírodnom prostredí Morského oka.

Morské oko – Sninský kameň

Turistická trasa je fyzicky náročnejšia, na úseku 4 km prekonáva výškové rozpätie od 618 do 1005 m n. m. Odmenou je však nádherný výhľad na krajinu údolia Cirochy, vihorlatské lesy a Východoslovenskú nížinu. Panelovou formou je podaná informácia o rastlinných a živočíšnych spoločenstvách vihorlatských lesov a o chránenom prírodnom výtvore Sninský kameň.

Značkové pešie turistické trasy vo Vihorlatských vrchoch

Na zorientovanie sa v značených turistických trasách odporúčame turistickú mapu, ktorá je voľne v predaji. Na tomto mieste sú údaje o značených trasách upresnené, uvádzame niektoré špeciálne odporúčania a aj nové značené trasy, ktoré ešte nie sú v poslednom vydaní mapy uvedené. V nasledujúcom opise turistických trás sú uvedené pochodové časy pre smer tam medzi dvoma pomenovanými turistickými informačnými miestami.

Morské oko - Malé Morské oko - Sninský kameň - Nežabec - Strihovské sedlo – Potašňa (dĺžka trasy cca 14 km + 4 km naspäť k Morskému oku)

Morské oko - Malé Morské oko - Jedlinka

(dĺžka trasy 2,1 km) Táto trasa ponúka okružné trasy.

Morské oko, hrádza - Morské oko, Rybárka (dĺžka trasy 1,7 km)

Remetské Hámre - Lysák - Sedlo Rozdiel - Jedlinka - Tri Table - Sninský Kameň - Nežabec - Strihovská poľana - Strihovské sedlo - Pilníkova lúka - Diel - Vávrova lúka - Podhorod' (dĺžka trasy 32,9 km) Hlavná hrebeňová trasa - červená značka.

Humenné mesto - Jasenov - Jasenovský hrad - Veľká dubová - Porúbka - pod Vinianskym hradom - Vinné - Hôrka (dĺžka trasy 28,8 km) Modrá značka.

Remetské Hámre - Falašov potok - Potašňa - Krivec - Morské oko, hrádza - Morské oko, kašielik - Morské oko, Rybárka - Pod Troma Tablami - Tri Table - Sninský Kameň - Sninské rybníky - Snina - vlak (dĺžka trasy 20,8 km) Krivec je parkovisko pomenované podľa potoka, tu sa odstavujú autá pri vstupe do centrálnej časti CHKO Vihorlat. Možnosť naprogramovať rôzne trasy podľa časových a fyzických možností.

Remetské Hámre - Falašov potok - Pilníkova lúka - Ruská Bystrá (dĺžka trasy 20,8 km) Zelená značka.

Krivec - Strihovská poľana

(dĺžka trasy 3,0 km) Zelená značka tvoriaca okružné trasy z parkoviska.

Pod Tromi Tablami - Nad Morským okom

(dĺžka trasy 1,0 km) Modrá miestna tvarová značka po asfaltovej zvažnici.

Snina (bus) - Zemplínske Hámre - Sninský Kameň (dĺžka trasy 9,3 km)

Krivošťany - Krivošťanka - Veľká dubová - Jasenovský hrad

(dĺžka trasy 8,0 km) Zelená značka

Jasenov, pod hradom - Chlmec - Chlm (dĺžka trasy 5,5 km)

Poruba pod Vihorlatom - Stará koniareň - Poľana - Sedlo Rozdiel

(dĺžka trasy 13,7 km) Zelená značka

Remetské Hámre - Stará koniareň (dĺžka trasy 5,5 km) Žltá značka

Potašňa - Strihovské sedlo - Strihovce (dĺžka trasy 7,0 km)

Medvedia hora - Pod Senderovom - Vinianske jazero - Pod Dlhou - Pod Vinianskym hradom - Viniansky hrad - Trnava pri Laborci (dĺžka trasy 9,3 km) Žltá značka.

Medvedia hora - Pod Senderovom - Vinianske jazero - Viniansky hrad (žltá turistická značka) (dĺžka trasy cca 12 km + 8 km do obce Vinné.)

Kamenec - Vinianske jazero - Senderov - Viniansky hrad

(zelená turistická značka) (dĺžka trasy cca 18 km + 8 km do obce Vinné.)

Vinianske jazero - Kamenec - Medvedia hora - Pod Senderovom - Kostolík pod Senderovom - Hôrka (dĺžka trasy cca 7,5 km) Zelená značka.

Vinné - Viniansky hrad - Jasenovský hrad

(modrá turistická značka) (dĺžka trasy cca 12 km.)

Brekov - Brekovský hrad (cca 2,5 km)

Pod Senderovom - Senderov - Kostolík pod Senderovom

(cca 1,7 km) Žltá tvarovka - odbočka na vrchol

Značkové pešie turistické trasy v Slanských vrchoch od Michaloviec:

Dargov - údolím Bačkovského potoka - hrad Parustan - Lazy (dĺžka trasy cca 5,0 km)

Brazina - Jazero Izra - Čatorňa (hranica s Maďarskom) - Pusztafalu - hrad Fuzér (dĺžka trasy cca 12,5 km)

Herlianske sedlo - lazy - Dargovský priesmyk - Maliniak - Jazero Izra (dĺžka trasy cca 47,6 km)

Jazero Izra - Byšta - Slovenské Nové Mesto (dĺžka trasy 35,0 km)

Kalša - Jazero Izra (dĺžka trasy cca 6,0 km)

Jazero Izra - Veľký Milič

(dĺžka trasy cca 4,0 km) Významný vrchol s možnosťou turistiky do Maďarska.

Kuzmice - Jazero Izra - Skároš (dĺžka trasy 22,4 km).

CHKO Vihorlat

Blízkosť prírodných pomerov CHKO vytvára sopečné pohorie Vihorlat. Takmer stopercentná lesnatosť vlastného územia CHKO a dvojtretinové zastúpenie lesov v jej ochrannom pásme vytvára podmienky na hlavnú hospodársku činnosť - lesné hospodárstvo. Celé územie CHKO je popretkávané značenými turistickými chodníkmi s rôznym bodom prevýšenia

Pre pešiu turistiku v riešenom území budú slúžiť turistické chodníky:

Prepojenie CHKO Vihorlat, Sninských rybníkov, Zemplínskej šíravy a prepojenie celého východu.

Michalovský región prepojený cyklotrasami a turistickými chodníkmi, zrealizovaním na lesných cestách bude prínosom celého regiónu.

MODRÁ CYKLOTRASA - Jovsa, Poruba pod Vihorlatom, Vyšné Remety, Vyšná Rybnica, Baškovce, Choňkovce, Koňuš, Priekopa, Porúbka, Koromľa a Krčava.

Celková dĺžka: 36 km, Celkové prevýšenie 408 m, Cesty: št. cesta č. II/582, poľné a lesné cesty, účelové komunikácie. Náročná, veľmi príjemná cykloturistická trasa s peknými výhľadmi do okolia, zjazdna za každého počasia. Je určená pre cyklistov na horských bicykloch, nakoľko takmer polovica vedie po účelových poľných cestách. Medzi obcami Jovsa - Poruba pod Vihorlatom prechádzame v krátkom úseku 5 km po štátnej ceste 2. triedy, ktorá je však málo frekventovaná. V úseku Koňuš - Priekopa nás poľná cesta nasmeruje priamo do viníc PD Choňkovce, odkiaľ je pastvou pre oči výhľad na rozsiahlu Východoslovenskú nížinu pred sebou a pohorie Vihorlatu za sebou. Pri strážnom domčeku uprostred vinice odbočíme doľava, smerom k lesu, kde je znížená kvalita orientácie, pretože na lúke nebolo možné osadiť prvky značenia. Križujeme potok a nasleduje asi najnáročnejšia etapa trasy po mäkkej lesnej ceste s hlbokými vyjazdenými koľajami. Úsek je však krátky (cca. 500 m) a menej zdatní cyklisti môžu bicykel potlačiť. vyjdeme na okraj viníc v Priekope. Vydáme sa smerom doprava popri viniciach. Po brode malého potôčika prichádzame na tvrdšiu poľnú cestu, ktorá nás zavedie až do obce Priekopa. Ďalšie kilometre vedú po asfalte po cestách 3 a 4. triedy. až do obce Koromľa, kde pri veľmi peknom obecnom parku odbočíme doprava. Po ľavej strane je cintorín, pred nami sa otvára veľmi pekný výhľad na rovinu s vencom Slanských vrchov v pozadí a odleskom hladiny Zemplínskej šíravy. Účelová cesta pomaly klesá až ku vinohradníckemu domčeku, kde sa mení na mäkkú lesnú cestu, ale zjazdnu aj za mokra. V tomto úseku viac používame brzdy až ku kraju obce Krčava, kde vychádzame na hlavnú cestu, ktorá vedie do Užhorodu. tento hraničný priechod je pre cyklistov uzatvorený. Cyklotrasa končí v Krčave odkiaľ odporúčame uzatvoriť okruh smerom na obce Sejkov, Blatnú Polianku a Hnojné ku hrádzi v Jovse. odtiaľ je už len pár kilometrov ku vodnej nádrži Zemplínska šírava.

Región Dolného Zemplína je ideálnou oblasťou pre rozvoj cykloturistiky, zvlášť pre tvorbu trás stupňa obtiažnosti rekreaťantov.

Platí to hlavne pre jeho rovinnú aj pahorkatinnú časť, kde existuje relatívne hustá sieť ciest nižšej triedy (druhej, tretej triedy, spevnené a nespevnené poľné cesty) s malou frekvenciou cestnej premávky. V oblasti Východoslovenskej nížiny existuje taktiež množstvo ochranných protipovodňových hrádzi so spevnenou korunou, resp. s cestou vybudovanou na korune hrádze vhodných pre cykloturistiku.

Prepojenie cyklotrás s rekreačnými strediskami okolo celej Zemplínskej šíravy. Pre rozšírenie ponuky rekreačných aktivít bude cyklotrasy potrebné riešiť. Toto mólo bude súčasťou vyhládkovej okružnej lodnej dopravy medzi rekreačnými strediskami severnej časti a južnej časti Zemplínskej šíravy.

Zemplínska šírava

Kaluža - Vinné (hrad, Vinianske jazero) – Michalovce

Michalovce – Vinné (Vinné jazero) – Kaluža – Klokočov – Kusín – Jovsa – Hnojné – južná časť hrádze ZŠ – Lúčky – Zalužice – most – výpust zo Šíravy – rekr. str. Biela Hora – Michalovce (Biela Hora)

Duša

Michalovce – Petrovce n/L - Suché – Lesné – Pusté Čemerné – Strážske – Staré – Zbudza – Michalovce

Ondavská rovina

Trhovište - Moravany – Rakovec n/O – Nižný Hrabovec – Klčovo – hrádza Ondavy pri Parchovanoch – Tušice – Tušická N. Ves – Horovce – Trhovište

Trhovište – Bánovce n. Ondavou – Bracovce – Markovce – Malčice – Oborín – hrádza Laborca a Latorice - Sírnik – hrádza Ondavy – smer Horovce – Trhovište

Senianske rybníky

Michalovce – Zemplínska Široká – Iňačovce – Senianske Rybníky – Senné – Palín – Zemplínska Široká – Michalovce

Nová zemplínska „Trasa KSK“

Klokočov – Borša (Klokočov- Michalovce - Lastomír – Sliepkovce – Stretava – Drahňov (kaštieľ) – Vojany – V. Raškovce – Oborín – Brehov – Zemplín – Ladmovce – Viničky – Borša)

Ukrajinská

Michalovce – Zalužice – Lúčky (archeolog. nález) – Závadka – Nižná Rybnica – Sobrance (kúpele) – Tibava (vinohrady) – Orechová (vinohrady) – Sejkov - št. hr. Ukrajina

Ublianska

Sobrance – Tibava – Choňkovce – Podhorod' – Ruský Hrabovec– Ubl'a

Vihorlatská

Sobrance (gitarové múzeum)– Sobranecké. kúpele – Ruskovce – Jasenov – V. Rybnica – Remetské Hámre – Morské oko

Medzibodrožie

Streda n. Bodrogom – Viničky - Borša - Malý Kamenec – Veľký Kamenec –Stráže – Veľ. Horeš – Malý Horeš – Pribeník – Dobrá – Biel – Veľké Trakany – Malé Trakany – Čierna n. Tisov – Boľany – smer lanový most – južná hrádza Latorice – smer Svätá Mária – Somotor – Viničky – Streda n. Bodrogom – smer št. hr. MR Karos

Streda n. Bodrogom – Viničky - Borša - Malý Kamenec – Veľký Kamenec –Stráže – Veľké Horeš – Malý Horeš – Pribeník – Dobrá – Biel – Veľ. Trakany – Malé Trakany – Čierna n. Tisov – Boľany – smer lanový most –južná hrádza Latorice – smer Svätá Mária – Somotor – Viničky – Streda n. Bodrogom

Svätuš – Kráľovský Chlmec – Malý Horeš – Pribeník – Dobrá – Biel – Bačka – Leles – Poľany – Soľníčka – Boľ – Zatín – Svinice – Svinice – Vojka – K. Chlmec

Použie

Vojany – Ižkovce - hrádza Laborca a Latorice – Beša – Čičarovce – severná hrádza Latorice – Ptrukša – Veľ. Slemence – Ruská – Kap. Kľačany – Veľ. Kapušany – Čierne Pole – Krišovská Liesková – Vojany – Drahňov

Veľké Kapušany – Kráľovský Chlmec

Veľké Kapušany – Borša

Vihorlatské vrchy (Dobra voda - Borolo)

Sobrance – Ruskovce – Jasenov – V. Rybnica – Hlivištia – Ruská Bystrá (drevený kostolík) – Ruský Hrabovec – Inovce – Beňatina – Podhorod' – Choňkovce – Baškovce – Sobranecké kúpele – Sobrance

Sobrance – Tibava - Choňkovce – Koňuš – Priekopa – Porúbka – Koromľa – Husák – V. Nemecké – Orechová – Tibava – Sobrance

Východoslovenská rovina (Borolo - Trasa KSK)

Sobrance – Ostrov – Porostov – Kristy – Svätuš – Blatná Polianka – Senianske rybníky – Senné – Blatné Remety – Bunkovce – Nižná Rybnica – Sobrance

Sobrance – Veľké Trakany (Sobrance – Tibava – Orechová – Sejkov – Jenkovce – Záhor – Pinkovce – Lekárovce – Bajany – Veľké Kapušany – Budince – Ruská – Veľ. Slemence – Ptrukša – lanový most cez Latoricu –Boťany – Čierna n/T – Malé Trakany – Veľké Trakany

Trebišov - Borša (Trebišov - Hraň – Sirník – Brehov – Zemplín – Ladmovce – Viničky – Borša)

Tokajské cyklotrasy

Veľatý – Veľká Trňa - Malá Trňa – Černochovej – Veľká Bara – Malá Bara – Viničky – Borša

Viničky – Malá Bara – Veľká Bara – Černochovej – Cejkov – Streda nad Bodrogom Trebišov – Čerhov – Slovenské Nové Mesto – Borša – smer MR Sarospatak.

V obci je cyklistický oddiel, ktorý je aktívny a má záujem o spoluprácu a ďalší rozvoj v obci i regióne a zvýšenie počtu aktívnych cyklistov.

Pred sto rokmi kraľovali vo vihorlatských lesoch lesné úzkokoľajné železnice s rozchodom 760 mm, ktoré pomáhali zväždať drevo, vypálené uhlie, kameň a železiarske výrobky do Michaloviec a do Užhorodu. Vydajme sa spolu na malé putovanie históriou našich Vihorlatských vrchov.

Medzi najzaujímavejšie patrila bezpochyby úzkokoľajka Michalovce - Remetské Hámre - Morské oko s odbočkami. Trasa viedla od železničnej stanice cez roviny a podhorie až do vnútra Vihorlatských vrchov a mala cca 43 kilometrov. Táto trať s rozchodom 760 mm a parnom prevádzkou bola otvorená po vzniku Československej republiky. Využila pritom trasy troch starých uhorských konských tratí: Michalovce - Veľké Zalužice, Hnojné - Kúpele (pri Jovse) a Remetské Hámre - Morské oko.

Časť železničky bola využívaná aj na dopravu miestnej šľachty a inteligencie, ktorá podnikala výlety do lesov Vihorlatu. Málokto by druh dopravy splynul s krajinou tak dokonale, ako to dokázala úzkokoľajka a asi nič nevyvoláva také romantické predstavy ako Vihorlatské úzkokoľajky, ktoré fungovali u nás až do začiatku 70-tych rokov 20. storočia, kým ich z lesa postupne nevytlačili ťažké nákladné automobily. V odľahlých lesoch Vihorlatu môžeme aj dnes vidieť desiatky kilometrov násypov a zvyškov koľajníc, ktoré čakajú na svoje objavenie a znovuoživenie.

Vihorlatské vrchy je najvýchodnejšie pohorie sopečného pôvodu, ktorý je tvorený 7 sopkami Vihorlat, Morské oko, Popričny, Dil, Kyjov, Sokolský potok, andezitový komplex Vinné.

Vihorlat je jednou z desiatich lokalít Karpatských bukových pralesov, ktoré sú zaradené do svetového dedičstva UNESCO. Najvyšším vrchom je vrh Vihorlat (1 076 m n. m), ktorý nám z diaľky pripomína sopku. V komplexe vulkanického pohoria Vihorlat významné postavenie majú jazerá, najznámejšie je Morské oko, okolo ktorého sú vyznačené cyklistické trasy.

Začiatkom 20. storočia majitelia lesov postavili v doline potoka Okna nad Remetskými Hámrami lesnú železnicu, tzv. "drevenka", ktorá spočiatku slúžila na odvoz panstva na loveckú chatu pri jazere Morské oko a neskôr na zvoz dreva na pílu v Remetských Hámroch.

Postupne v dvadsiatych rokoch 20. storočia boli úseky prepojené predĺžené až do Michaloviec. Viedla z lesného úseku Múr popod Vihorlat cez Porubu, Jovsu,

Lúčky, Zalužice do Michaloviec. Časť odbočky do Klokočova je ukrytá pod Zemplínskou šíravou.

V roku 1939, po zabratí územia obce Maďarskom, sa úzkokoľajka predĺžila od Morského oka cez Remetské Hámre smerom na juh cez do Nižnej Rybnice. Odbočky boli aj do Vyšnej Rybnice, Jasenova a Ruskoviec.

Do Užhorodu sa drevo zväžalo na úzkokoľajke, ktoré prechádzali chotármi týchto z obcí Koňuš, Priekopa, Porúbka, Koromľa, Husák, Petrovce. Samostatne úzkokoľajku mala obec Hlivištie. V súčasnosti na telese bývalej úzkokoľajky je dnes väčšinou asfaltová cesta. Lesné železničky, ktoré sa udržali v prevádzke až do roku 1960 a ich koľajnice boli odstránené v roku 1971.

Vyhliadkové veže Iňačovce - Senné

V Národnej prírodnej rezervácii (NPR) Senné-rybníky naberá projektový zámer, Štátnej ochrany prírody SR (ŠOP SR) a Slovenskej ornitologickej spoločnosti(SOS)/BirdLife Slovensko, reálne kontúry. Po náučnom chodníku z obce Iňačovce do Senného tu v rámci projektu LIFE - Ochrana Chránených vtáčích území Senné a Medzibodrožie na Slovensku, vyrástli tri vyhliadkové veže.

Lepší výhľad

K veži sa dostanete po náučnom chodníku z Iňačoviec. Chodník si určite zamilujú tí, čo majú radi dlhé prechádzky. Z konečnej autobusovej zastávky v Iňačovciach to celé trvá cca 50 minút. Od manažéra Chráneného vtáčieho územia Senné Jána Uhrína sa dozvedáme, že veža je vysoká 9,5 metra. Človek na nej stojí vo výške asi päť a pol metra. Je preto odtiaľ veľmi pekný výhľad na celú rezerváciu a okolitú krajinu. Druhá veža bude podľa jeho slov ponúkať ešte lepší výhľad. Z jej plošiny uvidíte južnú časť rybníčnej sústavy a priľahlé mokrade, ktoré tu ornitológovia obhospodarujú spôsobom výhodným pre vodné vtáctvo. Miesto ako stvorené na pozorovanie vtákov. Projekt realizovaný ŠOP SR a SOS/BirdLife Slovensko beží už piaty rok a je spolufinancovaný z prostriedkov Európskej únie. Vyhliadkové veže sú súčasťou celého projektu, ktorý je zameraný aj na revitalizáciu lúk v okolí rybníkov a úpravu ich vodného režimu. K existujúcej trase náučného chodníka pribudne čoskoro ďalšia sedemkilometrová vetva z NPR Senné-rybníky do obcí Blatné Remety a Blatná Polianka.

Rybníčná sústava s rozlohou viac ako sedemsto hektárov sem každoročne priláka viac ako 280 druhov vtákov. To je vyše 80 percent druhov vtákov z územia celého Slovenska. Cieľom našich ornitológov a ochranárov je vybudovať priaznivé podmienky pre tiahnuce, ale aj tu hniezdiace druhy vtákov. Podobnú lokalitu so sústavou rybníkov majú u našich južných susedov v Maďarsku, v Národnom parku Hortobágyi – Puszta. Je to najväčšia prírodná trávnatá pusta v Európe, ktorá nevznikla vďaka vyklčovaniu lesov. Patrí do zoznamu svetového dedičstva UNESCO. Ročne privíta tisíce turistov

V obci sú stretnutia na významné štátne výročia v roku, privítanie nového roka, oslavy 1. mája, deň matiek, deň detí, deň otcov, výročné schôdze organizácií v obci, stretnutie jubilantov, Mikuláš, narodeninové oslavy občanov, svadobné hostiny, kary. Je potrebné vybudovanie komunitného centra, denný stacionár, stravovanie, priestory pre klubovú a záujmovú činnosť, rozvoj folklórnej skupiny. V katastri obce usadenie informačných tabúl s vyznačením trás, športového areálu, kultúrno-informačného centra, informácie pre turistov, Múzea, reštauračných zariadení a s mapou regiónu. Udržiavanie a rozvoj kultúrnych akcií pre občanov, ale aj turistov, čím je potrebné posilniť kultúrno-spoločenský charakter obce. Zamerať sa na krátkodobý cestovný ruch s celoročným využitím a s hlavnými druhmi rekreačných činností: poznávanie pamiatok, letné športy, zimné športy, turistika na chôdzu s trekovými palicami.

Nadviazanie cezhraničnej spolupráce k posilneniu priateľstva a vzájomných susedských vzťahov s Maďarskom a Ukrajinou. Využitie finančných zdrojov z programov na cezhraničnú spoluprácu, rozvoj cestovného ruchu, priemyslu, pôdohospodárstva, kultúry, športu, sociálneho zabezpečenia a ochrany životného prostredia.

Spevácka skupina Ondavčanka rozvíja folklór.

Spevácka skupina Ondavčanka z Bánoviec nad Ondavou vznikla v roku 1999 a sformovala sa zo ženskej speváckej skupiny pôsobiacej 10 rokov pri Únii žien Slovenska. Členky speváckej skupiny s harmonikárkou Katkou Jarabákovou, sa od začiatku zamerali na spojenie zemplínskeho folklóru a hovoreného slova, keďže členkou skupiny je aj výborná ľudová rozprávačka Ľudka Ďurčáková. V roku 2000 sa stala Ondavčanka víťazom okresnej prehliadky v Budkovciach s pásmom „Jak bonovsky ženy pire parali a valal ohvarjali“. O rok neskôr spracovali zemplínsky ľudový muzikál „U Banovci na Jana abo Každý to kvitochok svůj makortet najdze!“, s ktorým opäť zvíťazili na okresnej prehliadke v Michalovciach a zúčastnili sa krajskej prehliadky. S týmto úspešným vystúpením prešli dediny a mestečká Košického a Prešovského kraja. V rokoch 2002 – 2006 skupinu sprevádzal na harmonike Laco Pastir. V tomto období okres reprezentovali aj na Svetovom festivale mládeže v Žiline a na Ukrajine v meste Seredne. V roku 2006 sa zúčastnili okresnej prehliadky, kde skončili na peknom 3. mieste za FS Zemplín a FS Hnojňane. Vedúcou skupiny je Nataša Hrabovská, na harmonike hrá Ján Romančák, ľudové rozprávanie – Ľudmila Ďurčáková. Kontakt: www.ondavcanka.host.sk, Nataša Hrabovská – vedúca skupiny 072 04 Bánovce nad Ondavou, Tel: 056/6883411, 0903 010 089.

Využitie športového zastúpenia v obci miestnym futbalovým oddielom a rozvoj športových činností vybudovanie multifunkčného ihriska.

Modernizácia knižnice s využitím moderných technológií, vydávanie propagačných materiálov o obci, histórii a aktivitách v obci. S prepojením na miestne Múzeum. Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice, podpora súťaží dobrovoľných hasičov a rozvoj aktivít.

V katastri obce vybudovanie ubytovacích zariadení pre návštevníkov v súkromí, vybudovanie cyklotrás, turistických chodníkov, oddychových zón, usadenie informačných tabúl s vyznačením ulíc, športového areálu, kultúrno-informačného centra, informácie pre turistov, reštauračných zariadení.

Podpora spolkov a klubov s využitím komunitného centra. Pýchou Bánovčanov je vzorne upravená železničná stanica. V obci je dostatočná občianska vybavenosť. Počas celého roka sa koná viacero zaujímavých kultúrnych a športových akcií. BÁNOVSKÝ ČURBES, 100. výročie od narodenia Pavla HOROVA, Bezpečná jeseň života, a iné akcie....

Opis produktu

Zdravé životné prostredie je nevyhnutnou podmienkou pre život ľudí na vidieku. Cieľom je za podpory všetkých obcí udržať a naďalej zlepšovať životné prostredie v obci a v blízkej oblasti ochranných území, s využitím širokého okolia v súlade s Územným systémom ekologickej stability (ÚSES). Prostredníctvom biocentier a biokoridorou je potrebné zachovať prirodzený ráz krajiny a podporovať jej prirodzený vývoj. Podporou zavádzania nových moderných a životnému prostrediu neškodných technológií je plánované dosiahnuť celkové zlepšenie životného prostredia v súlade s Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou.

Riešené územie obce svojou prírodnou scenériou, potenciálom a daným stupňom úrovne turistickej infraštruktúry vytvára podmienky pre podstatné

dynamickejší rozvoj cestovného ruchu.

Pri navrhovaní produktov cestovného ruchu uplatňovaných v riešenom území, je potrebné vychádzať predovšetkým z jeho geomorfologického charakteru, z klimatických podmienok a z jeho daností.

Vychádzajúc z ÚPN-VÚC Košického kraja, aktivity cestovného ruchu v regióne z hľadiska koncepčného sú zamerané predovšetkým na:

- *Rekreačný pobyt v prírode*

- v prostredí krásnych vidieckych priestorov, CHKO, s možnosťou kúpania a rekreácie v rekreačnej oblasti Zemplínska šírava, ...

- *Poznávací turizmus*

- spoznávanie prírodných krás, atraktivít a kultúrneho dedičstva, návšteva chránených území, pozorovanie vtákov, pamiatok, Múzea,

- navštívenie seniorských jazier, rybárčenie,

- *Vidiecky turizmus*

- využívanie chalupárstva, individuálnych chát a prenajímanie lôžok v rázovitom vidieckom osídlení, ochranná, vidiecka turistika.

Je potrebné zamerať sa na zvyšovanie príťažlivosti riešeného územia prostredníctvom kvalitných tradičných i netradičných ponúk, ktoré vychádzajú z podmienok a tradícií riešeného územia. Je možné rozvíjať rodinné dovolenky, ekologické dovolenky, zimné dovolenky, zamerané predovšetkým na agroturistiku, hipoturistiku, cykloturistiku, rybolov, turistiku a na chôdzu s trekovými palicami.

Veľmi významnú úlohu v rozvoji cestovného ruchu zohráva estetické prostredie.

Preto je potrebné vytvoriť jednotný informačný systém, ktorý bude zahŕňať:

- systém označenia jednotlivých častí obce, resp. dôležitých častí obce,
- systém označenia dôležitých verejných budov, ubytovacích, reštauračných a pohostinských zariadení,
- systém označenia existujúcich zaujímavostí.

Turistické produkty ako dôležitý marketingový nástroj je možné úspešne vytvárať na základe existencie základných atribútov, predovšetkým je to dobrá technická a turistická infraštruktúra, spoľahlivý turistický informačný systém, koncepcia rozvoja CR v obci, akčný plán rozvoja cestovného ruchu v obci. Jednotlivé produkty navrhujeme v ďalšej časti tejto kapitoly rozdeliť podľa využiteľnosti na produkty:

- celoročného charakteru,
- pre zimné obdobie,
- pre letné obdobie.

Celoročné aktivity, flexibilita

a) Vidiecka rekreácia

- dovolenka a rekreácia na vidieku, vidiecka turistika - celoročný produkt v spojení s viacerými formami turistiky.

Táto forma trávenia dovolenky a voľného času je čoraz viac vyhľadávanou domácimi i zahraničnými turistami, najmä ľuďmi z rušného a znečisteného mestského prostredia. Túto formu rekreácie obľubujú predovšetkým rodiny s deťmi, preto zariadenia tohto typu odporúčame vybavovať nenáročnými zariadeniami pre aktivity detí, skvalitňovať podmienky pre aktívny pobyt rodín v riešenom území, skrášľovať životné prostredie obce a pod.

Samotný pobyt na vidieku je pre určité cieľové skupiny turistov žiadaným a veľmi obľúbeným. Vidiek im ponúka iný pohľad na život, poskytuje možnosť prežiť mnoho zážitkov, stáva sa pre nich zdrojom nielen oddychu a rekreácie, ale veľakrát aj

zdrojom inšpirácie. Aj preto má vidiecka turistika značné predpoklady stať sa jedným z najdôležitejších rozvojových prvkov obcí.

- Riešené územie má pre túto funkciu vhodné predpoklady, predovšetkým sa jedná
- o využitie staršieho a opusteného domového a bytového fondu na chalupárstvo,
 - o využitie rozsiahlych lokalít individuálnych chalúp na katastrálnom území vidieckych sídiel formou prenájmu alebo poskytovania lôžok,
 - o možnosť ubytovania návštevníkov v rodinných domoch.

Odporúčania, návrhy:

Vzhľad obce je jedným z najvýznamnejších faktorov, ktorý ovplyvňuje dojem turistu a zanecháva príjemný alebo negatívny zážitok. Vybudovaný a udržiavaný park, upravené záhrady, udržiavané fasády objektov s ich okolím vyvolávajú u turistu už pri prvom kontakte s obcou príjemný pocit, ktorý môže mať kladný vplyv na jeho dĺžku pobytu, frekvenciu pobytov v obci či odporúčenia známym. Modernizáciou obecných budov, dobudovaním komunitného centra, modernizácia Múzea a podpora aktivít v obci. Odstránenie čiernych skládok a čistota na verejných priestranstvách.

Preto sa odporúča:

- skrášľovať a udržiavať čistotu verejných priestranstiev,
- zo strany obce vytvoriť motivačné podmienky pre skrášľovanie súkromných zariadení a priestranstiev,
- na vybraných miestach v hlavných turistických častiach vytvoriť jednoduché komplexy pre detské hry a aktivity.

a) Rehabilitácia, regenerácia - preventívno-liečebné pobyty

V súčasnosti sa zintenzívňuje preventívna starostlivosť o zdravie organizovaním preventívno-turistických pobytov vhodných pre takéto pobyty.

b) História obce – kultúrne dedičstvo

Tento produkt môže byť pri dobrom marketingu veľmi významným rozvojovým prvkom cestovného ruchu v riešenom území.

Navrhujeme

- využiť históriu obce s jej krásami a objavenými historickými faktami, rozvoj v oblasti Múzea, na výraznejšie zviditeľnenie, spropagovanie a zatraktívnenie riešeného územia,
- na základe zmapovania, sprístupnenia a označenia existujúcich dôkazov histórie obce, vytvoriť špecifický produkt s prezentáciou historickej činnosti,
- zároveň vytvoriť špeciálne trasy pre peších turistov, cykloturistov a mototuristov, ktoré by návštevníka viedli a informovali o histórii obce a okolia,
- história tkáčstva, roľníctva, spojených s ochutnávkami a ponukami dopestovaných produktov,
- dokumentáciu, predmety, popřípadе zariadenia menších rozmerov.

Vhodnou sa javí informačné centrum v obci.

c) Poznávanie regiónu, zábava a náhradný program

Cieľom je obohatiť ponuku pre dovolenkujúcich hostí o zábavu a vyplnenie voľného času, aj počas nepriaznivého počasia a súčasne upozorniť na zaujímavosti, možnosti a prednosti riešeného územia v spojení s blízkym okolím. Doporučuje sa, aby boli v dovolenkových centrách ponúkané poznávacie a náučné prehliadky a vychádzky s odborným sprievodcom. Takýmto odborným spôsobom sa dovolenkujúci hostia oboznámia s územím (história, príroda, tradície, geológia,

atraktivity, život na vidieku, vyspelosť ľudí žijúcich a tvoriacich na tomto území) a rozšíria sa ich poznatky k rôznym témam. Ponuky k tematickým sprevádzaným prehliadkam by mali byť koordinované a spoločne organizované so susednými obcami.

Ako veľmi potrebné sa javí doplnenie ponúk o možnosti:

- večernej zábavy,
- premietanie diapozitívov s prednáškou o obci, o faune a flóre, a kultúrnych pamiatkach, a to aj v jazyku najviac navštevujúcich zahraničných hostí,
- premietanie náučných videofilmov CHKO (fauna a flóra, história mikroregiónu, história roľníctva, tkáčstva, čítanie kníh, a pod.), videofilmov letnej, resp. zimnej ponuky s cieľom prípadného budúceho letného pobytu.

Zimné obdobie

Hlavnými aktivitami zimnej ponuky sú turistické a rekreačné využitie v zimnom období nedostatočne kvantitatívne a kvalitatívne rozvinutá. Podmienky, ktoré sú v riešenom území k dispozícii, je potrebné v krátkom čase primerane zhodnotiť a využiť pre zdynamizovanie cestovného ruchu. Pri ich rozvoji je potrebné rátať s ich možným celoročným využívaním.

Návrh produktov, podporujúcich rozvoj cestovného ruchu v zimnom období v riešenom území:

a) Zimná turistika - putovanie zimnou krajinou, pozorovanie zvierat, celoročné ubytovanie,

- návšteva vinárenských pivničiek,
- ukážka dedinských zabíjačiek spojených s ochutnávkou,
- rozšírenie ponuky športov, -

b) Verejné športové súťaže- hipoturistika

- futbal, beh, diaľkový pochod pre deti, dospelých, pre rodiny
- Súťaže plnia funkciu nielen porovnávania sa, ale aj sociálnu funkciu, funkciu zábavy.

Letné obdobie

V súčasnej ponuke sú v letnom období k dispozícii dobré predpoklady pre:

- turistiku, agroturistiku, futbal, cyklistiku, pešiu chôdzu,
- kúpanie v Zemplínskej šírave, opaľovanie, letné športy, člnkovanie, vyhliadkové plavby, ponuka zapožičania lodičiek, vodných bicyklov,
- pešiu turistiku,
- cykloturistiku,
- podmienky pre možnosť spoznávať históriu riešeného územia,
- podmienky pre ďalšie voľnočasové aktivity, vybudovanie relaxačno – športovej zóny: vzdelávacie akcie, pestovanie záľub.

V ďalšej časti tejto kapitoly uvádzame návrh niekoľkých typov produktov, ktoré je možné v riešenom území uplatniť. Uvádzané produkty vychádzajú z daností a podmienok v riešenom území, pričom sa poukazuje na možnosti rozvíjania, rozšírenia ponuky a jej význam, na obohatenie územia o potrebné vybavenie pre pokrytie potrieb turistov.

a) Dovolenky pre rodiny

Predpokladom pre rodinné dovolenky, tzn. pre rodiny prevažne s malými alebo

školo povinnými deťmi sú vhodné zariadenia prispôsobené deťom. K nim patria dovolenkové ubytovacie zariadenia pre rodiny, v riešenom území sú vhodné najmä dovolenkové (rekreačné) domy. Dôležitú úlohu pri tomto druhu dovolenky zohrávajú zariadenia pre voľné chvíle a ihriská pre deti. V riešenom území môžu byť veľmi atraktívne zariadenia, agroturistika, ihriská vo voľnej prírode, pieskoviská.

b) Zelená pre zdravie

Dôležitým prvkom je pohyb na čerstvom vzduchu v estetickom a prírodnom prostredí. Riešené územie má veľmi dobré predpoklady pre takéto pobyty.

c) Na bicykli za spoznávaním a zdravím

Produkt je zameraný na kombináciu poznávania s rekreačným využívaním bicykla. Pre jeho uplatňovanie v ponuke je potrebné rozšíriť sieť značkových cyklotrás na jestvujúcich poľných lesných cestách, ako je uvedené v odporúčaniach v kap. infraštruktúra, označiť zaujímavosti riešeného územia ležiace na trasách, vydať lokálnu mapku resp. zabezpečiť zakomponovanie cyklotrás do cykloturistickej mapy, vytvoriť návrhy cyklotúr z riešeného územia a vydať vo forme brožúry a iné.

d) Pestovanie záľub

Dnešný turista sa oveľa viac ako v minulosti snaží využiť voľný čas aj na vzdelávanie. Veľmi obľúbené sú krátkodobé kurzy jazykov, fotografovania, kurzy ručných prác, pôvodných remesiel, maľovania, základy pestovania hrozna a ovocinárstva. Pre účastníkov musí byť zabezpečené ubytovanie, stravovanie, možnosti rekreačných a športových aktivít, regenerácia.

e) Animačné programy

Tento produkt je vysoko variabilný a maximálne sa prispôsobuje požiadavkám zákazníka. V rámci programov je možné zabezpečiť sprievodcovské služby.

f) Organizovanie fakultatívnych výletov

Umožňuje dosiahnutie rovnakého efektu ako pri animačných programoch. Podľa požiadaviek zákazníka sa zabezpečujú výlety do okolia. Bežnú ponuku tvoria výlety do zaujímavých častí celej Zemplínskej šíravy, CHKO Vihorlat, NP Poloniny, Sninské rybníky, s využitím náučných chodníkov, historických miest a lokalít.

Návrh rozvoja:

- podpora nových foriem vidieckej turistiky,
- ukážka roľníctva, tkáčstva,
- ukážka pôvodných remesiel,
- vybudovanie nových nenáročných rekreačno-športových zariadení pre vyžitie návštevníkov,
- dobudovanie turistickej športovej infraštruktúry,
- dobudovanie informačného systému v jednotlivých častiach.

Spokojnosť návštevníka - dovolenkára je priamo úmerná kvalite, kvantite a pestrosti ponúkaných možností poznávania, rekreácie, zábavy, ubytovania, stravovania i ochoty a srdečnosti ľudí poskytujúcich rôzne služby. Infraštruktúra rekreácie je jednou zo základných súčastí súkolia cestovného ruchu. Jej rôznorodosť, zaujímavosť a kvalita v značnej miere ovplyvňuje rozvoj cestovného ruchu.

Existujúca infraštruktúra rekreácie a športu využiteľná pre návštevníkov riešeného územia nezodpovedá potrebám dostatočného uspokojovania ich potrieb i záujmu. Avšak z hľadiska možností, ktoré riešené územie má, je pre vytvorenie, rozšírenie primeranej infraštruktúry pre tieto aktivity dostatočný priestor.

Teda ak chceme dosiahnuť zvýšenie návštevnosti a primeranú dĺžku pobytu návštevníka - dovolenkára v riešenom území, nevyhnutným opatrením je rozšírenie, skvalitnenie a pestrosť ponuky pre rekreáciu a šport, ktorá je prepojená s turistickou infraštruktúrou a supraštruktúrou.

Nevyhnutnosťou je, aby plánovanie infraštruktúry rekreácie a športu bolo systémové, prispôsobené podmienkam daného územia, odborne spracované a aby následná jej realizácia bola uskutočnená odbornými organizáciami.

Súčasnú infraštruktúru rekreácie a športu na území obce z hľadiska zámerov v rozvoji cestovného ruchu a z hľadiska možnosti a danosti riešeného územia môžeme charakterizovať ako nedostatočne kvantitatívne a kvalitatívne rozvinutú, nezodpovedajúcu potrebám a požiadavkám súčasného návštevníka, resp. dovolenkára.

Regulatívy

Pri riešení jednotlivých aktivít v obci je potrebné rešpektovať tieto regulatívy:

1) Všetky druhy ochranných pásiem - od VN el. vedenia, transformačných staníc, PHO vodných zdrojov, zdrojov minerálnych vôd, rozvodov plynu, regulačných staníc plynu, dopravných zariadení) v zmysle platných zákonov, vyhlášok a noriem SR.

2) V oblasti funkčného členenia a priestorového usporiadania:

- dodržať funkčnú hierarchiu
- využiť kvalitné prírodné prostredie a exist. stavebný fond pre rozvoj rekreácie, vidieckeho turizmu, chalupárstva, roľníctva, tkáčstva.

3) V oblasti ochrany prírody:

nepripustiť nadlimitné zaťaženie jednotlivých rekreačných priestorov,

- dodržať ekostabilizačné opatrenia,
- nové zariadenia navrhovať predovšetkým v zastavaných častiach územia,
- prednostne dobudovať technickú infraštruktúru, predovšetkým vybudovať kanalizačný systém s ekologicky nezávadným čistením odpadových vôd,
- vykurovanie objektov riešiť nezávadným spôsobom,
- pri výstavbe nepripustiť nadmerné zásahy do terénu a maximálne chrániť vzrastlú i nízku zeleň.

4) Regulačné prvky priestorového a architektonického riešenia:

Architektonické riešenie objektov podľa Územného plánu obce Bánovce nad Ondavou:

- dodržať mierku,
- objekty občianskej a rekreačnej vybavenosti,
- maximálne dve nadzemné podlažia a využiteľné podkrovie,
- strechy sedlové, valbové, manzardové so sklonom 30° až 45°, s dôrazom na použitý materiál a farebnosť striech,
- materiálovo prispôbiť navrhované objekty prírodnému prostrediu,
- rekreačné domčeky: maximálne jedno nadzemné podlažie s obytným podkrovím,
- v navrhovaných areáloch územie doplniť vysokou zeleňou, sadovými úpravami, drobnou architektúrou, opлотením, ich architektonický výraz a použitý materiál nutne zosúladiť s hlavným objektom,
- pri výbere rastlinného materiálu je nutné zohľadniť požiadavky pôdne, klimatické, expozičné,
- použiť na opлотenie predovšetkým živé stálezelené ploty.

3.1. Vybudovanie systému verejnoprávnych partnerstiev v oblasti cestovného ruchu na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni.

Opatrenia:

- vybudovanie inštitucionálnej siete na podporu rozvoja domáceho a zahraničného cestovného ruchu,
- výstavba kanalizácie,
- rekonštrukcia obecných budov,
- rekonštrukcia Múzea,
- vybudovanie komunitného centra,
- výstavba multifunkčného ihriska, rekonštrukcia športového areálu,
- uzatvorenie medzinárodnej zmluvy s Maďarskom a Ukrajinou,
- vytvorenie inštitucionálneho rámca pre vzájomnú kooperáciu všetkých relevantných partnerov v oblasti cestovného ruchu,
- podpora rozvoja cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce.

Predpokladané prínosy:

- vybudovaná sieť inštitúcií zameranej na podporu a propagáciu cestovného ruchu v obci,
- zviditeľnenie územia,
- rozvoj obce a regiónu,
- rozvoj na úrovni národnej i medzinárodnej,
- ochrana občanov a majetku obce,
- rozvinutá a účinná cezhraničná spolupráca krajín V 4,
- úspešné získavanie finančných prostriedkov v oblasti rozvoja cestovného ruchu.

3.2. Osveta, výchova a vzdelávanie v súlade s potrebami a trendmi rozvoja cestovného ruchu.

Opatrenia:

- zvyšovanie povedomia, výchovy a vzdelanostnej úrovne obyvateľstva k cestovnému ruchu a jeho príležitostiam,
- vytvorenie kvalifikovanosti v oblasti cestovného ruchu,
- zlepšenie osvedy, výchovy a vzdelávania občanov,
- vzdelávanie v oblasti osvedy a rozvoja cestovného ruchu.

Predpokladané prínosy:

- vytvorenie nových školiacich inštitúcií v oblasti cestovného ruchu,
- participácia obyvateľstva na skvalitňovanie cestovného ruchu,
- prísun turistov a návštevníkov,
- zvýšenie povedomia a obci a regiónu,
- zvyšovanie životnej úrovne a zlepšovanie hospodársko-ekonomickej bilancie.

3.3. Rozvíjať vidiecky turizmus v kombinácii s agroturizmom vo väzbe na kultúrno-historický potenciál, tradície a zvyklosti.

Opatrenia:

- zvyšovanie príťažlivosti vidieka,
- história obce a múzea,
- podpora tvorby nových komplexných produktov cestovného ruchu,
- vytváranie imidžu konkrétnych lokalít a atraktivít,
- využívanie grantových programov na rozvoj vidieckych oblastí,
- rozvíjanie tradícií a zvyklostí,
- rozvoj obce vybudovanie obecných nájomných bytov.

Predpokladané výnosy:

- existencia špecifických produktov CR zameraných na agroturistiku,
- propagáciu historických, folklórnych a náboženských podujatí, zachovanie tradičných remesiel,
- zvýšený prísun turistov,
- príliv finančných prostriedkov do obce, jej zveľaďovanie a budovanie atraktívneho povedomie pre trvalo udržateľný rozvoj cestovného ruchu v obci,
- tvorba pracovných príležitostí,
- využívanie grantových programov zameraný na rozvoj vidieckej oblasti.

3.4. Zlepšenie podmienok pre rozvoj MSP v oblasti služieb cestovného ruchu.

Opatrenia:

- zabezpečenie jednotného prístupu k informáciám o možnostiach podpory MSP v cestovnom ruchu vrátane podporných programoch a štrukturálnych fondov,
- skvalitnenie propagácie obce,
- zvýšenie informovanosti o podporných programov,
- rozvoj a rozšírenie činnosti športu.

Predpokladané prínosy:

- ľahšia orientácia pre podnikateľov v oblasti podpory CR,
- príprava projektov a príliv finančných prostriedkov z grantových schém a podporných programov,
- zvýšenie úrovne poskytovaných služieb v cestovnom ruchu,
- zlepšenie športovej zdatnosti obyvateľov obce aj návštevníkov,
- zvýšenie počtu návštevníkov počas celého roka.

3.5. Zachovať kultúrno-historické dedičstvo.

Opatrenia:

- podpora živej kultúry – folklór,
- vybudovanie komunitného centra,
- ukážka ľudových remesiel,
- rozvoj futbalu a športu,
- modernizácia knižnice, literatúra – verejné čítanie, výtvarné umenie,
- kultúrno-záujmová činnosť,
- rozvoj a rozšírenie v oblasti kultúry a športu, rozvoj futbalu,
- podpora CR v oblasti kultúry.

Predpokladané prínosy:

- udržanie a rozvoj tradícií – folklór, ľudová tvorivosť a iné,
- zlepšenie kvality života obyvateľstva, rozvoj kultúry v obci,
- zvýšenie atraktivity obce z pohľadu CR,
- zvýšenie informovanosti obyvateľov o kultúrnych podujatiach,
- systematická propagácia k vylepšeniu imidžu obce.

3.6. Skvalitniť informačný a orientačný systém.

Opatrenia:

- zvýšiť dostupnosť informácií o zaujímavostiach a atraktivitách služieb v obci,
- informačné stredisko, informačné tabule,
- smerové tabule so základnými údajmi o histórii a lokalite, Múzea,
- dobudovanie siete infraštruktúry peších, turistických, cykloturistických trás.

Predpokladané prínosy:

- existencia informačného systému zabezpečujúci veľmi rýchle, lacné a aktuálne služby pre turistov a návštevníkov obce zo všetkých oblastí súvisiaci s ich momentálnym pobytom, pohybom a potrebami,
- zvýšenie počtu návštevníkov.

3.7. Rozvoj cezhraničnej spolupráce.

Opatrenia:

- rozvoj komunikačných spojov, modernizácia a výstavba základne pre CR za jej súčasného prispôsobovania sa k štandardom EÚ,
- uzatvorených medzinárodných zmlúv,
- príprava medzinárodnej spolupráce s Maďarskom s Ukrajinou,
- požiadať prostriedky z Cezhraničnej spolupráce na základe uzatvorených zmlúv,
- rozvoj alternatívnej turistiky.

Predpokladané prínosy:

- zvýšenie konkurencieschopnosti trhu,
- úspešnosť pridelenia prostriedkov naz fondu Cezhraničnej spolupráce,
- ekonomické prínosy – priame zdroje, nepriame zdroje,
- zlepšenie imidžu obce i regiónu.

4. PODPORA A ROZVOJ PODNIKANIA

Strategické ciele:

V súlade s „Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou“.

Vytvorenie pozitívneho podnikateľského prostredia zosúladeného s prirodzenými danosťami a možnosťami obce a vývojovými trendmi. Znamená to zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja prostredníctvom ekonomického rozvoja v oblasti služieb, poľnohospodárstve, cestovnom ruchu, a v iných hospodárskych odvetviach, rozvoj ľudských zdrojov. Posilnením rekreačnej funkcie je predpoklad ďalšieho zamestnania obyvateľov v smere cestovného ruchu, súkromné ubytovanie a prevádzky spojené s poskytovaním týchto služieb. Podporiť rozvoj rekreačnej a reštauračnej činnosti s využitím jestvujúcich prevádzok. Podpora drobných živnostníkov a podnikateľov v obci.

Plochy výroby a služieb treba modernizovať podľa aktuálnych výhľadových potrieb s dostatočnými rezervnými plochami pre ďalší rozvoj. Informovanosť možností kurzov a rekvalifikačných školení, zapojenie aktivačnými prácami.

Dobudovaním komunitného centra sa zvýši podpora a rozvoj podnikania v obci, spojenej s históriou, rekonštrukciou športového areálu a ďalšími aktivitami spolkov a združení sa zvýši podpora a rozvoj podnikania v obci.

4.1. Stabilizácia a rozvoj existujúcich výrobných kapacít remeslá a poľnohospodárstvo a progresívne prispôsobovanie ich profilu vývojovým trendom.

Opatrenia:

- zvýšenie využitia a vyťažnosti existujúcich perspektívnych, výrobných kapacít,
- ponuka ukážky pôvodných remesiel,
- využitie potenciálu zvyklostí a naturelu,
- zvýšenie finalizácie výroby.

Predpokladané výnosy:

- stabilizácia existujúcej výrobnéj základne,
- udržanie zamestnanosti,
- zvýšenie zamestnanosti,
- zníženie stavu nezamestnaných,
- príležitosť pre uplatnenie domácich odborníkov.

4.2. Optimalizácia obecnej štruktúry a kvality podnikateľských subjektov v oblasti výroby.

Opatrenia:

- intenzívne využívanie podporných programov pre malé podnikanie,
- podpora a zvyšovanie úrovne podnikov,
- výstavba relaxačno – športovej zóny, multifunkčné ihrisko.

Predpokladané prínosy:

- príchod zahraničných investícií k zvýšeniu efektivity a kvality výstupov podnikov,
- zlepšenie celkovej ekonomickej situácie pre podnikateľov,
- zvýšenie počtu zamestnaných, rozvoj obce,
- rozvoj efektívnejšieho systému podpory začínajúcim podnikateľom.

4.3. Vybudovanie a rozvoj dopravnej infraštruktúry.

Opatrenia:

- revitalizácia obce, vybudovanie chodníkov, modernizácia miestnych komunikácií a zabezpečenie adekvátneho technického stavu dopravnej infraštruktúry,
- modernizácia autobusových zastávok,
- dobudovanie cyklotrás, turistických chodníkov, tabúl,
- revitalizácia a úprava parkových a parkovacích plôch,
- označenie ulíc,
- inštalácia dopravného značenia,
- montáž kamerového systému.

Predpokladané prínosy:

- zníženie nezamestnanosti,
- mobilita turistov a domácich obyvateľov,
- zvýšenie bezpečnosti,
- ochrana majetku a zdravia občanov,
- skvalitnenie životného prostredia,
- zníženie rizika nehodovosti.

4.4. Dobudovanie a rozvoj inžinierskych sietí

Opatrenia:

- budovanie a rekonštrukcia infraštruktúry,
- dostavba inžinierskych sietí,
- príprava pre IBV a bytovú výstavbu,

- modernizácia energetiky, rozhlasu, osvetlenia,- montáž kamier.

Predpokladané prínosy:

- pripravenosť územia obce pre rozvoj podnikateľských aktivít v oblasti cestovného ruchu,- zlepšenie a skvalitnenie životného prostredia,- zvýšenie počtu podnikateľov a zníženie nezamestnanosti.

4.5. Rozvoj telekomunikačných sietí

Opatrenia:

- dobudovanie a nových telekomunikačných sietí,- projekt dátových centier,- modernizácia telekomunikačných sietí.

Predpokladané prínosy:

- priblíženie sa moderným zahraničným investorom a obchodným partnerom,- zlepšenie možnosti komunikácie a IT schopností,- zvýšenie komfortu a ponúkaných služieb,- zvýhodnenie a zatraktívnenie obce a jej podmienok pre podnikanie.

4.6. Efektívne umiestňovanie existujúcich nezamestnaných na trhu práce

Opatrenia:

- vytvorenie komplexného systému rekvalifikácie reagujúceho na aktuálne problémy trhu,- využitie nezamestnaných pri sezónnych prácach,- zapojenie do prác pri výstavbe komunitného centra,- preškoloňovanie a rekvalifikácie obyvateľov,- vytváranie podmienok na vytvorenie nových pracovných miest v poľnohospodárstve,- vytvorenie efektívneho systému umiestňovania nezamestnaných na trhu práce v oblasti samozamestnávania.

Predpokladané prínosy:

- znižovanie nezamestnanosti,- zlepšenie stavu budov v obci,- zlepšenie ekonomickej situácie obyvateľstva,- krajšie a zdravšie prostredie,- znižovanie miery práce na trhu.

4.7. Posilňovanie sociálneho kapitálu

Opatrenie:

- podpora sociálnych infraštruktúr smerujúcich k zvyšovaniu kvality života,
- podpora využitia miestneho potenciálu na sociálno-ekonomický rozvoj (cestovný ruch, kultúra, prírodné zdroje a rozvoj MSP).

Predpokladané prínosy:

- spôsobilosť obce úspešne implementovať programy rozvoja,
- možnosti využívania finančných prostriedkov z EÚ,
- zvýšenie sociálneho kapitálu,
- konkurencieschopnosť pri využívaní miestneho potenciálu.

5. POĽNOHOSPODÁRSTVO A VIDIECKY ROZVOJ

Strategické ciele:

V súlade s „Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou“.

Poľnohospodárska činnosť v katastrálnom území je daná prírodnými podmienkami, geografickou polohou a možnosťami ekologických vzťahov.

V osobitnej prílohe v zmysle vyhlášky MŽP SR 55/2001 Z.z. podrobne vyhodnotiť štruktúru poľnohospodárskeho fondu s uvedením plošných výmer, skupín BPEJ a všetkých potrebných údajov za celý kataster aby zodpovedné orgány štátnej správy mohli udeliť súhlas na nepoľnohospodárske využitie poľnohospodárskej pôdy resp. zábery LPF.

Je potrebná spolupráca so SHR a Agrospol Čečehov pri rozvoji poľnohospodárstva a zvýšenie počtu pracujúcich z miestnych obyvateľov.

Zeľeň - vzhľadom na obnovenie a posilnenie ekostabilizačných prvkov zazelenenia celého územia obce, miestneho cintorína. Revitalizácia územia celej obce úprava a skrášlenie katastra. Rozvoj pôvodných remesiel, prepojenie s folklórom.

5.1. Zabezpečenie racionálneho obrábania PPF (Poľnohospodársky pôdny fond) so zohľadnením na vytvorenie trvalo udržateľnej sústavy hospodárenia.

Opatrenia:

- zabezpečenie preverenia bonity pôdy z hľadiska výrobnnej konkurencieschopnosti,
- využiť mimoriadny pôdny fond podpora pestovateľom,
- odstránenie čiernych skládok v obci,
- zabezpečenie racionálneho PPF.

Predpokladané prínosy:

- racionálne využitie pôdy,
- zvýšenie počtu pracujúcich v oblasti pestovateľstva,
- skrášlenie prostredia, odstránenie neefektívneho PPF.

5.2. Podpora dynamického rozvoja prvovýroby a spracovateľského priemyslu.

Opatrenia:

- podpora modernizácie a technologickej inovácie prvovýroby,
- zlepšenie podmienok pre poľnohospodárstvo,
- rekvalifikačné kurzy,
- podpora vzdelávania pracovníkov v agrosektore.

Predpokladané prínosy:

- zvýšenie produktivity práce a kvality potravín,
- zvýšenie zamestnanosti,
- zvýšenie povedomia o obci,
- dosiahnutie konkurencieschopnosti a výrobnéj i spracovateľskej intenzity,
- znižovanie výrobných nákladov.

5.3. Ochrana PPF.

Opatrenia:

- znižovanie znečistenia pôdy a vody,
- úprava miestnych tokov,
- opatrenia protipovodňové,
- efektívne využitie mimoriadnych podmienok,
- znižovanie vodnej a veternej erózie.

Predpokladané prínosy:

- stabilizácia hospodárenia na pôde,
- zvýšenie ochrany majetku,
- zvýšenie atraktivity prostredia,
- zabezpečenie ekologickej čistoty a kvality životného prostredia.

5.4. Rozvoj turizmu a agroturizmu vo vidieckom priestore.

Opatrenia:

- zvyšovanie vedomia vidieckeho obyvateľstva využívanie stavieb na vidieku,
- zlepšenie informovanosti v komunitnom centre pre návštevníkov,
- vybudovanie kanalizácie,
- rekonštrukcia Múzea,
- výstavba relaxačno – športovej zóny, multifunkčného ihriska,
- zabezpečenie marketingu,
- propagácia vidieka – vidieckeho turizmu a agroturizmu,
- dobudovanie cyklotrás, turistických chodníkov, informačných tabúl,
- dobudovanie infraštruktúry.

Predpokladané prínosy:

- efektívne využívanie vidieckej krajiny pre domácich a zahraničných hostí,
- zvyšovanie príjmov obyvateľov,
- zlepšenie životného prostredia,
- skrášlenie vidieka a obce,
- zlepšenie poskytovaných služieb,
- zvýšenie možností ponuky športu, turistiky,
- stabilizácia osídlenia vidieka.

6. SOCIÁLNA OBLASŤ A ZDRAVOTNÍCTVO

Strategické ciele:

V súlade s „Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou“.

Zdravotnícke zariadenie sa v riešenom území nenachádza. Obyvatelia využívajú lekáreň a ordinácie všeobecného a detského lekára je v obci Pavlovce nad Uhom, odborné zdravotnícke zariadenia v Michalovciach. Budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry vedie k vyššej úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb, čím sa vytvára základ pre zlepšenie zdravia a kvality života obyvateľstva. Obec nemá zariadenie sociálnej starostlivosti. Obyvatelia obce navštevujú odborné zdravotnícke zariadenia v okresnom mieste Michalovce.

Zvýšenie sociálnej situácie v obci bude vybudované komunitné centrum. Modernizácia Materskej školy bude slúžiť na zlepšenie poskytovaných služieb pre deti. Rekonštrukcia Domu smútku, hasičskej zbrojnice budú mať veľký vplyv pre obyvateľstvo a zvýšenie poskytovaných služieb. Rekonštrukciou budov Múzea a obecného úradu sa zvýši štandard a vyžitie obyvateľov a návštevníkov. Výstavba nájomných bytov a novej IBV posluží všetkým občanom. Rekonštrukcia futbalového areálu a vybudovanie multifunkčného ihriska poskytne zvýšenie poskytovaných služieb v oblasti športu a športových činností.

Vybudovanie cyklotrás, turistických chodníkov, informačných tabúl. Všetky aktivity budú slúžiť na zvýšenie poskytovaných služieb a zlepšenie zdravotného stavu občanov.

6.1. Zvýšenie kvality sociálnych služieb

Opatrenia:

- spracovanie štandardov kvality a finančnej náročnosti služieb,
- vybudovanie komunitného centra,
- výstavba v obci, rekonštrukcia budov,
- zapojenie občanov komunity do aktívnych prác v komunitnom centre,
- poskytovanie opatrovateľskej činnosti pre starších spoluobčanov,
- vybudovanie obecných nájomných bytov.

Predpokladané prínosy:

- spokojnosť prijímateľov služieb,
- zvýšenie počtu obyvateľov obce,
- ponuka pre sociálne slabé rodiny,
- rozvoj spolkov a klubových činností,
- zlepšenie celkového zdravotného stavu obyvateľstva,
- zvýšenie štandardu v poskytovaní sociálnych služieb,
- zvýšenie poskytovaných služieb pre obyvateľov a návštevníkov.

6.2. Dosiahnutie aktívnej účasti na starostlivosti o zdravie.

Opatrenia:

- zlepšiť prístup občana k informáciám o ochrane zdravia,
- zlepšenie stavu poskytovania služieb pre občanov,
- rozšírenie poskytovaných služieb.

Predpokladané prínosy:

- prostredie podporujúce rozvíjanie zdravého životného štýlu občana,
- zlepšenie kultúry obyvateľstva,
- zvýšenie zdravotného povedomia,
- zlepšenie stravovacích návykov,
- poskytnutie služieb pre všetkých občanov i návštevníkov.

7. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategické ciele:

V súlade s „Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou“.

Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia. Vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov.

Vychádzajúc z primárneho práva Európskej únie (EÚ) sú jej deklarovanými cieľmi v oblasti životného prostredia:

- Udržiavanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia
 - Ochrana ľudského zdravia
 - Rozvážne a racionálne využívanie prírodných zdrojov
 - Podpora opatrení na medzinárodnej úrovni na riešenie regionálnych alebo celosvetových problémov životného prostredia, a to najmä na boj proti zmene klímy
- Ochrana prírody a krajiny

Prírodu nemôžeme pokladať za územie, ktoré sa nachádza tam, kde nepôsobí človek. Prírodné prostredie sa musíme snažiť zachovať i v mestách, na dedinách i priemyselných aglomeráciách - len tak bude život a pôsobenie človeka možné po ďalšie desaťročia, len tak vytvoríme kultúrnu krajinu, ktorá má šancu prežiť - a my s ňou. Lesy a lúky nemôžu byť raritou, za ktorou budeme cestovať do národných

parkov a rezervácií, ale prirodzenou zložkou prostredia, spolu s rozmanitými druhmi rastlín a zvierat, ktoré toto prírodné prostredie tvoria a udržujú. Len premyslený prístup k využívaniu prírodných zdrojov a snaha o nápravu už vzniknutých škôd môže zmeniť negatívny trend pôsobenia človeka v krajine.

Koncepcia ochrany prírody a krajiny je v zmysle § 54 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“) a § 20 vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. dokumentáciou ochrany prírody.

Vyhotovuje sa pre celé územie Slovenskej republiky. Hodnotí stav ochrany prírody a krajiny, určuje strategické ciele a opatrenia na ich dosiahnutie najmä v oblasti územnej a druhovej ochrany, ochrany drevín a krajiny, výchovy a vzdelávania, spolupráce s inými orgánmi štátnej správy, so samosprávou, s mimovládnyimi organizáciami a v oblasti medzinárodnej spolupráce s využitím inštitucionálnych, právnych a ekonomických nástrojov. Je podkladom na vypracovanie dokumentov starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny a o územia medzinárodného významu.

Uznesením č. 471/2006 vláda Slovenskej republiky schválila aktuálne platnú koncepciu ochrany prírody a krajiny. Jej plnenie sa priebežne vyhodnocuje - február 2015.

V podobnej štruktúre ako je súčasná koncepcia, t. j. hodnotenie stavu, návrh cieľov a opatrení, sa pripravuje návrh dokumentu na nové obdobie 2016 - 2025.

Ochrana a skvalitňovanie životného prostredia. Vybudovanie vysokej kvality ŽP, ktorá je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou rastu kultúry života a ekonomických aktivít obyvateľov.

Ovzdušie: Riešene územie z hľadiska čistoty ovzdušia predstavuje relatívne homogénny priestor. Relatívnu homegénnosť územia by mohli narúšať priestory komulácie zdrojov a činnosti spôsobujúcich znečistenie ovzdušia.

Voda: Je nevyhnutnou súčasťou životného prostredia všetkých rastlinných a živočíšnych ekosystémov.

Zabezpečenie dostatku kvalitnej čistej vody je preto jednou zo základných požiadaviek existencie človeka. Je potrebné riešenie protipovodňového opatrenia, úprava potoka a miestnych tokov.

Existujúca vodovodná sieť prispieva k zlepšeniu životného prostredia a výraznému zlepšeniu životných podmienok v obci pre obyvateľov obce ako aj pre návštevníkov a rekreantov. Protipovodňovými opatreniami dôjde k celkovému zlepšeniu súčasného stavu.

Kontaminácia pôdy: K cudzorodých látok do pôd prispievajú energetické a dopravné emisie.

Hluk: Je akustický fenomén hluku. Podľa poznatkov zdravotníctva 65 dB predstavuje hranicu od, ktorej začína byť negatívne ovplyvňovaný vegetatívne nervový systém. V riešenom území sa nevykonáva monitoring hlukovej záťaže z cestnej dopravy i miestnej strelnice. Vzhľadom na vysokú intenzitu je miera tejto záťaže vo všeobecnosti vysoká.

Ochrana prírody: Odstránenie nelegálnych skládok a vysadenie zelene v súlade so životným prostredím. Vybudovanie kanalizácie bude mať výrazný vplyv na životné prostredie a zvýšenie životnej úrovne občanov i návštevníkov. Rešpektovať faunu a flóru miestneho regiónu.

Celé územie je s ekologického hľadiska kvalitné s veľkým potenciálom pre rozvoj rekreácie a turistiky. V obci je potrebná výsadba izolačnej, filtračnej, verejnej, obytnej zelene, štruktúru zelene začleniť do vidieckej prírody.

Celá oblasť je výzvou k výsadbe zelene, skrášleniu prostredia, riešenie relaxačno - športovej zóny, vybudovaním multifunkčného ihriska, revitalizáciou obce a cintorína. V komunitnom centre rozvoj školení o potrebe zdravého životného prostredia a vplyvov na zdravie všetkých obyvateľov obce i návštevníkov. Zároveň je potrebné zabezpečenie pre rozvoj ochrannárskej činnosti, turistiky, cyklistiky a s tým spojenej výstavby. Prioritou v obci je odstránenie čiernych skládok, vybudovanie kanalizácie a revitalizácia celej obce.

7.1. Ochrana a racionálne využívanie vôd, zabezpečenie dostatku pitnej vody.

Opatrenia:

- zlepšenie kvality povrchových tokov a podzemných vôd,
- zabezpečenie vododržnosti územia v celej obci,
- úprava potoka a miestnych tokov,
- realizácia protipovodňových opatrení,
- odstránenie čiernych skládok,
- vybudovanie kanalizácie,
- úprava nekrytej dažďovej kanalizácie,
- priepustov, rygolov,
- zlepšenie podmienok v ochrannnej krajine.

Predpokladané výnosy:

- zníženie miery zdravotného rizika obyvateľov,
- zlepšenie životného prostredia,
- dosiahnutie dobrej kvality povrchových a podzemných vôd,
- čisté a vhodné prostredie pre ľudí i živočíchov.

7.2. Minimalizácia vzniku odpadov, ekologické nakladanie s odpadmi.

Opatrenia:

- odstránenie čiernych skládok v obci,
- znižovanie produkcie odpadov,
- zvýšenie podielu separácie odpadov,
- zhodnocovania separovaných odpadov,
- organizované a ekologické odstraňovanie odpadov,
- propagácia metód moderného odpadového hospodárstva,
- montovanie kamerového systému.

Predpokladané prínosy:

- znižovanie produkcie odpadov,
- maximálne zhodnocovanie odpadov,
- triedenie odpadu,

- zlepšenie životného prostredia,
- skrášlenie obce, celej lokality,
- znižovanie rizík nebezpečných odpadov,
- zvýšenie preventívnych opatrení a následné zníženie represíí,
- ochrana životného prostredia.

7.3. Ochrana racionálne využívanie pôd.

Opatrenia:

- zabezpečenie protieróznej ochrany pôd,
- podpora obnovy pestovania plodín,
- preventívne opatrenia proti zakladanie čiernych skládok,
- vyčistenie pôdneho fondu.

Predpokladané prínosy:

- znižovanie rizika pôd eróziou,
- zvýšenie kvality pôdy,
- pestovanie plodín a ovocia,
- čistota katastrálneho územia obce,
- zvyšovanie úrodností.

7.4. Ochrana ovzdušia.

Opatrenia:

- znižovanie objemu znečisťujúcich látok produkovaných do ovzdušia,
- zníženie množstva znečisťujúcich škodlivín,
- zníženie vypúšťaných emisií,
- pravidelné kosenie a údržba zelene,
- výsadba vzrastlej stálej i kvitnúcej zelene.

Predpokladané prínosy:

- zlepšenie imisnej situácie v ovzduší,
- zlepšenie kvality vzduchu,
- zníženie možností vzniku respiračných ochorení a alergií,
- skvalitnenie čistoty vzduchu znížením prachových častí v ovzduší,
- prevoňanie katastra okrasnými drevinami a kvitnúcimi rastlinami.

7.5. Enviromentálna osвета, výchova a vzdelávanie v súlade s potrebami a trendmi ochrany životného prostredia.

Opatrenia:

- rozšírenie a skvalitnenie enviromentálnej výchovy a vzdelávanie,
- podpora osvetu a záujmu širokej verejnosti v problematike ochrany a skvalitňovania životného prostredia,
- prednášky o výnimočnosti územia obce,
- prednášky o triedení odpadu a následnom spracovaní,
- prednášky ohľadne zdravého životného prostredia,
- zjednodušenie prístupu obyvateľov ku komplexným informáciám o stave životného prostredia v obci.

Predpokladané prínosy:

- dosiahnutie efektívneho systému enviromentálnej výchovy a vzdelávania,
- triedenie odpadov,
- zníženie množstva netriedeného odpadu,
- zákaz vývozu odpadov na nelegálne skládky,
- zvýšenie povedomia o životnom prostredí a miestnych chránených lokalitách,
- zvýšenie informovanosti obyvateľov a ich zapojenie do ochrany životného prostredia.

8. VZDELÁVANIE A ŠKOLSTVO

Strategické ciele:

V súlade s „Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou“.

Deti a žiaci navštevujú Základnú a Materskú školu v Iňačovciach, ktorá plne zodpovedá štandardu po pedagogickej a materiálnej stránke, sú tu perspektívne voľné kapacity pre predškolskú i školskú výchovu detí. Je potrebné dosiahnuť kompatibilitu vzdelania a kvalifikácie s požadovanou úrovňou EÚ, a to cieľavedomé a kontinuálne prepojenie medzi dopytom na trhu práce v danej lokalite. V obci je aj knižnica. Starší žiaci a študenti navštevujú školu v Michalovciach. Škola sa nachádza vo vlastných priestoroch. Zo zariadení predškolskej výchovy sa v obci nachádza materská škola.

Účelom absolventskej praxe je: získanie odborných zručností a praktických skúseností u zamestnávateľa, ktoré zodpovedajú dosiahnutému stupňu vzdelania absolventa školy v príslušnej skupine učebných odborov alebo študijných odborov.

Úrady práce na Slovensku stále môžu evidovaným uchádzačom o zamestnanie preplatiť rekvalifikačné kurzy, ktoré si nájdu sami a ktoré im pomôžu uplatniť sa na trhu práce. Uchádzač o zamestnanie si môže v zmysle zákona o službách v zamestnanosti zabezpečiť vzdelávanie aj z vlastnej iniciatívy. Ide o vzdelávanie, ktoré si zabezpečí občan sám individuálne a ktorého priamym dôsledkom je nástup do pracovného pomeru k zamestnávateľovi na výkon pracovnej činnosti, alebo začatie prevádzkovania, alebo vykonávania samostatnej zárobkovej činnosti. Vid'.: Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVR) SR. Opatrovateľský kurz je akreditovaný MPSVaR SR v rozsahu 230 hodín. Opatrovateľský kurz nazývaný tiež kurz opatrovania je určený opatrovateľkám aj opatrovateľom.

Opatrovateľský kurz je možné absolvovať už za tri a pol týždňa. V súčasnosti je opatrovateľský kurz nevyhnutnou podmienkou na prácu opatrovateľky. Opatrovateľské kurzy sú prístupné všetkým. Opatrovateľský kurz sa končí skúškou a po nej je Vám vydaný certifikát opatrovateľského kurzu v slovenskom a nemeckom jazyku.

Celoživotné vzdelávanie. Ďalšie vzdelávanie tvorí súčasť celoživotného vzdelávania. Uskutočňuje sa prostredníctvom formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa. Umožňuje každému doplniť, rozšíriť a prehĺbiť si získané vzdelanie, rekvalifikovať sa alebo uspokojiť svoje záujmy. Uskutočňuje sa v inštitúciách ďalšieho vzdelávania, v školách, školských a mimoškolských zariadeniach. Na základe zákona č. 568/2009 Z.z o celoživotnom vzdelávaní bol pre účely akreditácie programov ďalšieho vzdelávania zriadený Informačný systém ďalšieho vzdelávania.

Hlavnou náplňou pre komunitu bude dostavba komunitného centra, v ktorom sa budú konať školenia, prednášky, kurzy a aktivity spojené s kultúrou. Zriadenie krúžkov a klubov pre detí a mládež, dôchodcov i nezamestnaných. Využiť priestory a zariadenie obecného úradu v komunitnom centre na rozvoj ľudských zdrojov, viesť rekvalifikačné školenia pre lepšie uplatnenie nezamestnaných na trhu práce. Je potrebná rekonštrukcia budovy MŠ a modernizácia interiéru Materskej školy. Modernizácia knižnice, rozšírenie počtu kníh, encyklopédií, multifunkčných technických zariadení pre školenia a rekvalifikačné kurzy.

8.1. Rozvoj vzdelávania.

Opatrenia:

- zapojenie relevantných partnerov do procesu vzdelávania,
- rekonštrukcia MŠ,
- dobudovanie komunitného centra,
- možnosti prednášok,
- modernizácia knižnice,
- podpora rozvoja vzdelávania cez rekvalifikačné kurzy,
- možnosť informovanosti rekvalifikačných kurzov pre opatrovateľky,
- poskytnutie práce pre absolventov,
- jestvujúce kurzy propagovať pre nezamestnaných.

Predpokladané prínosy:

- vytvorenie možnosti na zvyšovanie a rozširovanie kvalifikácie obyvateľov,
- zvýšenie úrovne predškolskej prípravy,
- zvýšenie počtu čitateľov a navštevovateľov knižnice,
- mnohostranné vzdelanie obyvateľov v záujme zvýšenia kvality ich života,
- nájdenie kvalifikovanej dlhodobej práce,
- absolvovanie absolventskej praxe,
- zníženie počtu nezamestnaných,
- zvýšenie životnej úrovne.

8.2. Zvýšenie vzdelanostnej úrovne občanov zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Opatrenia:

- vytváranie možnosti pre intenzifikáciu prípravy detí zo sociálne znevýhodneného prostredia predškolského veku na vstup do školských zariadení,
- vytvorenie legislatívnych podmienok pre občanov zo sociálne znevýhodneného prostredia v kultúrne pozitívnom prostredí,
- vytvorenie podmienok pre externé vzdelávanie mládeže,
- vytvorenie podmienok pre možnosť vytvorenia športových krúžkov a klubov,
- možnosť rekvalifikácie na pôvodné remeslá,
- možnosť prednášok a ukážok pôvodných remesiel,
- zvýšenie sebavedomia a zvýšenie vzdelanosti,
- možnosť príspevku na samozamestnanie.

Predpokladané prínosy:

- zníženie sociálnej zaťaženia regiónu,
- zlepšenie vzdelanostnej úrovne obyvateľstva,
- zníženie počtu nezamestnaných absolventov,
- zvýšenie sebavedomia občanov,
- sebestačnosť a sebaúcta obyvateľov,
- nadobudnutie remeselných zručností,
- zlepšenie zdravotného stavu detí a obyvateľov,
- zníženie podielu nevzdelaných a nekvalifikovaných obyvateľov,
- samozamestnanie a príspevok pre SZČO.

9. VÝSTAVBA V OBCI

Strategické ciele:

V súlade s „Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou.“

Hlavný dôraz by mal byť kladený na rekonštrukciu a modernizáciu budov vo vlastníctve obce, príľahlých priestorov, parkovísk, vybudovanie chodníkov, ihrísk a výstavbu nájomných bytov. Výstavba individuálnych rodinných domov, na pozemkoch a v rodinných domov povoľovať podnikateľskú činnosť bez negatívnych vplyvov na životné prostredie.

Návrh bývania bude akceptovať demografickú prognózu do navrhovaného roku 2020. Z hľadiska použitia PPF návrh plôch na bývanie bude podmienený súhlasom užívateľov a vlastníkov pôdy ale hlavne kompetentných orgánov samosprávy.

Dominantné postavenie bude mať výstavba formou RD v prielukách, výstavba nových domov, vybudovanie nájomných bytov, rekonštrukcia a prestavba domov.

TECHNOLÓGIA výstavby ekologických domov - využívanie kvalitných materiálov – zateplovanie, použitie solárnych kolektorov, rekuperácie, tepelných čerpadiel a pod.

Vytvoriť podmienky pre trvalé osídlenie v súčasnosti neobývaných a nevyužívaných domov:

1. pre návrat pôvodných majiteľov,
2. vybudovanie obecných bytov,
3. v prípade nezájmu bývalých obyvateľov iniciovať zo strany OcÚ ich odpredaj,
4. vytipovať neobývané a nevyužívané domy, ktoré majú prípadnú historickú hodnotu, pre ubytovanie turistických návštevníkov.

Výstavba 2015 - 2020:

- Odstránenie čiernych skládok,
- Rekonštrukcia budovy Kina na komunitné centrum,
- Vybudovanie kanalizácie,
- Úprava miestnych ciest, chodníkov, výstavba autobusových zastávok,
- Rekonštrukcia Domu smútku,
- Rekonštrukcia MŠ,

- Rekonštrukcia Múzea a budovy obecného úradu,
- Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice,
- Výstavba multifunkčného ihriska,
- Rekonštrukcia verejného osvetlenia,
- Rekonštrukcia miestneho rozhlasu,
- Protipovodňové opatrenia,
- Cezhraničná spolupráca podľa výziev,
- Výstavba relaxačno – športovej zóny futbalového ihriska,
- Revitalizácia obce, úprava parkových a parkovacích plôch,
- Výstavba cyklotrás, turistických chodníkov, informačných tabúl,
- Výstavba inžinierskych sietí k IBV a bytovej výstavbe,
- Výstavba nájomných obecných bytov.

Informatívne vymedzenie etapizácie výstavby:

Č.	Stavba	Pozemok, vlastníctvo	Etapa výstavby
1.	Odstránenie čiernych skládok	Obecné súkromné	I.
2.	Rekonštrukcia budovy Kina na komunitné centrum	Obecné	I.
3.	Vybudovanie kanalizácie	Obecné	I.
4.	Úprava miestnych ciest, chodníkov, výstavba autobusových zastávok	Obecné súkromné	I.
5.	Rekonštrukcia Domu smútku	Obecné	I.
6.	Rekonštrukcia MŠ	Obecné	II.
7.	Rekonštrukcia Múzea a budovy obecného úradu	Obecné	II.
8.	Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice	Obecné	II.
9.	Výstavba multifunkčného ihriska	Obecné	III.
10.	Rekonštrukcia verejného osvetlenia	Obecné	III.
11.	Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	Obecné	III.
12.	Protipovodňové opatrenia	Obecné súkromné	I.- IV.
13.	Cezhraničná spolupráca podľa výziev	Obecné	IV.
14.	Výstavba relaxačno – športovej zóny futbalového ihriska	Obecné	IV.
15.	Revitalizácia obce, úprava parkových a parkovacích plôch	Obecné	IV.
16.	Výstavba cyklotrás, turistických chodníkov, informačných tabúl	Obecné	IV.
17.	Výstavba inžinierskych sietí k IBV a bytovej výstavbe	Obecné súkromné	I.- IV.
18.	Výstavba nájomných obecných bytov	Obecné	IV.

10. Finančné zabezpečenie

Finančné zabezpečenie hovorí o zdrojoch financovania, ktoré sú vnútorné, štátne, súkromné a zdroje EÚ.

Obec bude plne využívať možnosti čerpania finančných prostriedkov hlavne zo **zdrojov EÚ** a z vlastných zdrojov, alebo vo forme úveru z bankových a nebankových inštitúcií, zo štátneho rozpočtu a iných zdrojov.

11. Rámec opatrení vlády

Slovensko bude čerpať eurofondy prostredníctvom operačných programov v rokoch 2014 – 2020:

Slovensko bude čerpať Európske štrukturálne a investičné fondy (ďalej len „EŠIF“) prostredníctvom 6 základných operačných programov. Samostatným režimom sa bude riadiť Program rozvoja vidieka. Uvádzame schválený dokument Európskou komisiou:

OP Efektívna verejná správa 2014 - 2020 (OP EVS)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:

<http://www.minv.sk/?opevs>

OP Integrovaná infraštruktúra 2014 -2020 (OP II)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:

<http://www.informatizacia.sk/operacny-program-integrovana-infrastruktura/19080c>

OP Integrovaný regionálny operačný program 2014 -2020 (OP IROP)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť

a: <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1036&navID2=1036&slD=67&id=9006>

OP Kvalita životného prostredia 2014 -2020 (OP KŽP)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:

<http://www.opzp.sk/po-2014-2020/operacny-program-kvalita-zivotneho-prostredia/>

OP Ľudské zdroje 2014 -2020 (OP ĽZ)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:

<http://www.employment.gov.sk/sk/esf/programove-obdobie-2014-2020/operacny-program-ludske-zdroje/>

OP Výskum a inovácie 2014 -2020 (OP Val)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť a:

<http://www.minedu.sk/operacny-program-vyskum-a-inovacie/>

Samostatným režimom sa bude riadiť program, ktorý je implementovaný na základe špecifických usmernení Európskej komisie:

Program rozvoja vidieka 2014 - 2020 (OP PRV)

Bližšie informácie k operačnému programu môžete nájsť na:
<http://www.apa.sk/index.php?navID=496>

11.1. Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020

Charakter

Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 (ďalej len „strategický dokument“) má charakter strednodobého strategického dokumentu s celoštátnym dosahom, ktorý podlieha posudzovaniu podľa § 17 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) v ktorom príslušný orgán, ktorým je v tomto prípade rezortný orgán, Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR (ďalej len „MDVRR SR“), vykoná zisťovacie konanie podľa § 7 zákona a na základe jeho výsledkov rozhodne, či sa uvedený strategický dokument bude posudzovať podľa zákona.

Hlavné ciele strategického dokumentu

Strategické ciele cestovného ruchu na Slovensku na obdobie do roku 2020 vychádzajú z potenciálu cestovného ruchu, jeho vývoja na Slovensku a z koncepčných dokumentov prijatých na medzinárodnej, regionálnej i národnej úrovni..
Hlavný cieľ

Hlavným cieľom strategického dokumentu je zvyšovanie konkurencieschopnosti cestovného ruchu na Slovensku pri lepšom využívaní jeho potenciálu, so zámerom vyrovnávať regionálne disparity a vytvárať nové pracovné príležitosti.

Ide o takmer identický strategický cieľ, aký bol stanovený v „Novej stratégii cestovného ruchu SR do roku 2013“ a v Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2014 – 2020 s tým, že je potrebné pokračovať v začatých procesoch, a na základe poznatkov a východísk definovať nové čiastkové ciele ktorými sú:

Čiastkové ciele:

- a) sústrediť pozornosť na inovácie existujúcich produktov na základe trendov v dopyte po cestovnom ruchu;
- b) lepšie využívať prírodný a kultúrohistorický potenciál Slovenska podporou cieľových miest, kde už existuje stabilizovaný dopyt kľúčových trhov (nepodporovať nové cieľové miesta s nestabilnými segmentmi trhu, ktoré neprinesú dostatočný synergický efekt);
- c) podporovať cieľové miesta s dostatočným prírodným a kultúrohistorickým potenciálom v zaostávajúcich regiónoch s vysokou mierou nezamestnanosti a tak vytvárať nové pracovné príležitosti.

Textová časť sa člení na tri základné kapitoly s nasledovným obsahom:

A. Analýza vývoja cestovného ruchu

I. Medzinárodný cestovný ruch

II. Cestovný ruch v Európe

III. Porovnanie cestovného ruchu krajín V4 a Rakúska

IV. Cestovný ruch na Slovensku

B. Východiská stratégie cestovného ruchu na Slovensku do roku 2020

C. Stratégia do roku 2020

Pri tvorbe Stratégie rozvoja cestovného ruchu do roku 2020 sa vychádzalo z koncepčných dokumentov, ktoré prijala vláda SR, jej orgány a realizácia ktorých bude ovplyvňovať vývoj cestovného ruchu v nadchádzajúcom období. Je to predovšetkým Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 – 2016 a Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 v znení Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2011 – zmien a doplnkov č. 1 Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2011 (ďalej len „KURS 2011“)

Zoznam dokumentov a materiálov použitých pri vypracovaní strategického dokumentu je uvedený v kapitole V/2 tohto oznámenia.

Stratégia cestovného ruchu obsahuje okrem hlavných strategických cieľov hlavné druhy – produktové skupiny cestovného ruchu na Slovensku ktorými sú:

letný cestovný ruch;

zimný cestovný ruch;

kúpeľný a zdravotný cestovný ruch;

kultúrny a mestský cestovný ruch;

kongresový cestovný ruch;

vidiecky cestovný ruch a agroturistika.

Hlavné druhy cestovného ruchu vychádzajú z doterajšieho vývoja cestovného ruchu, získaných skúseností, sú v súlade s KURS 2011 a nadväzujú na Novú stratégiu rozvoja cestovného ruchu SR do roku 2013.

Vzhľadom na skutočnosť, že Slovensko je malá krajina, ktorá má len určité kapacitné možnosti uspokojiť spotrebiteľský dopyt, je potrebné v dlhodobom výhlade orientovať sa predovšetkým na trvalo udržateľný cestovný ruch a dopyt zahraničných turistov orientovať na málo známe, nepreplnené, autentické destinácie, čo môže byť v konečnom dôsledku pre Slovensko veľmi prínosné.

Slovensko sa z hľadiska konkurencieschopnosti musí z krátkodobého hľadiska zamerať na lepšie využívanie kapacít, a z dlhodobého hľadiska najmä na zlepšovanie kvality. Znamená to zamerať pozornosť na úlohy v 2 základných oblastiach:

1. Zvyšovanie oblasti kvality v konkrétnom i širšom chápaní (ide o súbor faktorov) je základným predpokladom konkurencieschopnosti cestovného ruchu. Pre tento účel bude potrebné:

zaviesť národný systém kvality služieb;

zvýšiť úroveň a kvalitu destinačného manažmentu cestovného ruchu na Slovensku;

vytvárať podmienky na podporu aktivít v cestovnom ruchu;

odstraňovanie administratívnych prekážok podnikania;

motivovať subjekty cestovného ruchu k inováciám;

umožniť širšiu účasť zdravotne znevýhodnených občanov na cestovnom ruchu prostredníctvom stavebno-technických opatrení;

v rámci iniciatívy EÚ týkajúcej sa zamerania, prípravy a realizácie Dunajskej stratégie podporovať využitie Dunaja a jeho prítokov na účely cestovného ruchu;
podporiť rozvoj cykloturistiky, pešej turistiky a vodnej turistiky na Slovensku;
skvalitniť pripravenosť absolventov v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na ich uplatnenie v cestovnom ruchu;
skvalitniť úroveň verejnej osobnej dopravy;
zisťovať a postupne odstraňovať nedostatky a nedostatočnú kvalitu v poskytovaných službách;
podporiť rozvoj kúpeľníctva na Slovensku;
v rámci medzinárodnej spolupráce sa zapájať predovšetkým do iniciatív UNWTO a Európskej komisie v cestovnom ruchu;
novelizovať zákon č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov;
v súčinnosti s rezortom životného prostredia i samosprávami riešiť otázky trvalej udržateľnosti cestovného ruchu.

2. V oblasti zvýšenia atraktívnosti Slovenska ako dovolenkového cieľa rozvoj informačných služieb cestovného ruchu sa v rámci strategického dokumentu navrhuje:

- tvorba identity Slovenska - jasné vymedzenie obsahu prezentácie a vytvorenie príťažlivej a zrozumiteľnej štátnej identity SR;
- budovanie značky Slovensko;
- vytvorenie podmienok pre konkurencieschopnosť národných a regionálnych produktov cestovného ruchu;
- rozvíjanie informačných a propagačno-prezentačných aktivít obcí, miest a regiónov;
- zlepšenie vzhľadu Slovenska;
- zabezpečenie vymožitelnosti ochrany pamiatok;
- spolupráca s verejnoprávnymi médiami pri poskytovaní informácií o aktivitách a atraktivitách cestovného ruchu;
- marketingová podpora cestovného ruchu;
- podpora rozvoja domáceho cestovného ruchu;
- skvalitnenie navigácie turistov a návštevníkov.

Národná stratégia cestovného ruchu súvisí najmä s nasledovnými strategickými dokumentmi:

Medzinárodná úroveň

Oznámenie Komisie 2007: Agenda pre trvalo udržateľný cestovný ruch
Oznámenie Komisie 2010: Európa ako popredná svetová destinácia cestovného ruchu – nový politický rámec pre európsky cestovný ruch
Dohoda o ochrane prírodného a kultúrneho bohatstva UNESCO
Dohoda o zachovaní nemateriálneho kultúrneho dedičstva UNESCO

Globálny cieľ Programu

Súčasnosť je mimoriadne dynamická, dochádza k závažným globálnym zmenám spojeným v formovaní novej štruktúry celosvetovej deľby práce. Táto

skutočnosť má a bude mať konkrétny dopad aj v strednej Európe, resp. formujúci sa región.

Východiskom pre odhad možného vývoja, ako už bolo uvedené sú faktory, deklarované európskou úniou vo forme cieľov dokumentu Európa 2020. Globálny cieľ PHSR sa vzťahuje k časovému horizontu, v ktorom má zmysel hodnotiť dopady aktivít podporených týmto PHSR, čo predstavuje roky 2014 - 2020.

Inteligentný rast, založený na inováciách, modernizácii a podpore výskumu a vývoja je už teraz významným faktorom (z hľadiska podielu pracujúcich v kvartérnom sektore), ktorý vplýva na štatistiky rozvinutosti európskych regiónov, kde hlavne vďaka nemu má región významné postavenie.

Čiže tento faktor je potrebné ďalej posilniť a zhodnotiť.

Inkluzívny rast predstavuje rast založený na efektívnom využívaní vnútorných zdrojov regiónu - ľudských, prírodných, kapitálových. Nesmieme, ale pritom zabúdať na skutočnosť, že významným faktorom inkluzívneho rastu je spokojnosť obyvateľov alebo ináč povedané ich ochota podieľať sa na ňom.

Úzko s tým súvisí rozvoj športu, rekreácie, zotavenia, zábavy, kultúry, umenia prostre aktivít podporujúcich kreativitu, ktoré by boli šité na mieru a tiež dostupné všetkým vekovým kategóriám.

Trvalo-udržateľný rozvoj chápeme v kontexte rozvoja sídelného prostredia v území KSK. Vo vytvorení systému ktorý by priebežne vyhodnocoval kvalitu sídelného prostredia v jednotlivých častiach KSK, identifikoval jeho narušenia a inicioval ich liečenie (nápravu). Významným faktorom zabezpečenia a zlepšenia kvality sídelného prostredia budú mať aj dopravné projekty vytvárajúce predpoklady inteligentného a inkluzívneho rastu.

Globálnym cieľom Programu je vytvorenie podmienok pre hospodársky rozvoj a zvyšovanie kvality života obyvateľov kraja.

To znamená miesta s vysokou mierou vybavenosti územia, t.j. kvalitnou ponukou služieb v oblasti komerčnej a nekomerčnej vybavenosti; s kvalitnou dopravnou infraštruktúrou napojenou na medzinárodné dopravné koridory; so zabezpečenou podporou podnikateľských aktivít založenej na vysokej miere pridanej hodnoty využívajúcich hlavne miestnu (kvalifikovanú) pracovnú silu; kde sa tvorivo uplatňujú princípy trvalo udržateľného rozvoja sídelného prostredia v území.

Na úrovni globálnej stratégie kraja boli identifikované nasledovné oblasti podpory, ktoré budú napĺňané prostredníctvom jednotlivých prioritných osí:

1. Základná infraštruktúra
2. Ľudské zdroje, zamestnanosť a sociálna inklúzia
3. Veda, výskum a inovácie

Súčasťou vyššie uvedených oblastí podpory je aj oblasť zameraná na budovanie administratívnych

kapacít verejnej správy pri realizácii programov rozvoja.

Predmetné oblasti podpory vychádzajú z oblastí podpory definovaných v rámci východiskových podkladov pre spracovanie stratégie Programu, ktorými sú Národná stratégia regionálneho rozvoja SR 2020/30, Národný program reforiem SR 2012, Návrh základných princípov partnerskej dohody pre nové programové obdobie (2014 - 2020) a Position of the Commission Services on the development of the

Partnership Agreement and programmes in SLOVAKIA 2014 - 2020.

Stratégia programu v plnej miere zohľadňuje výsledky socio-ekonomickej analýzy súčasného stavu na území kraja, analýzu najvýznamnejších kľúčových aktérov pôsobiacich na území kraja (územná samospráva, asociácie, zväzy a združenie podnikateľov), ich potreby ako aj prvky spoločného strategického rámca na roky 2014 až 2020 pre fondy európskeho spoločenstva.

Stratégia na dosiahnutie globálneho cieľa

Stratégia zvolená na dosiahnutie globálneho cieľa Programu vychádza z poznania komplexných potrieb kraja a ich dôležitosti pre zabezpečenie kvality života jeho občanov. Do riešenia relatívne širokého spektra existujúcich rozvojových potrieb aktívne vstupujú viacerí aktéri (štát, miestna samospráva, súkromný sektor, mimovládne organizácie atď.) s rôznymi kompetenciami, záujmami a finančnými zdrojmi. Preto stratégia vychádza z predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy na národnej a lokálnej úrovni zabezpečia koordinovaný prístup pri realizácii intervencií na území kraja, ktorého predpokladom je vzájomná spolupráca a informovanosť kľúčových aktérov jeho rozvoja. Špecifická pozornosť bude venovaná koordinácii intervencií spolufinancovaných zo zdrojov európskych fondov smerujúcich do územia Košického kraja cez schválené operačné programy. Účelom Programu je identifikovať problémy a faktory rozvoja a navrhnúť spôsoby ich riešenia v rámci tých oblastí, ktoré sú priamo v kompetencii samosprávy (kraja), resp. v rámci tých oblastí, ktoré nie sú priamo v kompetencii kraja, ale kraj ich v rámci svojich schopností a možností dokáže ovplyvniť (najmä pri využití princípu partnerstva). Integrovaný prístup k stratégii územného rozvoja
Integrovaný prístup k stratégii územného rozvoja je zároveň jedným zo základných princípov programovania v programovom období 2014 – 2020 pre fondy európskeho spoločenstva.

Integrovaný prístup predstavuje metódu mobilizácie a realizácie rozvoja v miestnych spoločenstvách. Medzi základné princípy patria: podpora integrovaného a trvalo-udržateľného rozvoja vedeného zdola nahor, využitie miestnych zdrojov – prírodných, materiálnych, ľudských, finančných a ich inovatívne využitie pre tvorbu pridanej hodnoty v území.

Vďaka vzniku lokálnych partnerstiev a implementácii projektov prístupom zdola nahor využitím znalostí miestnych potrieb územia, ako aj skúseností miestnych aktérov, sa vytvoria lepšie podmienky pre komplexný rozvoj obcí.

Očakávané dopady:

- ☐ udržanie pozície jedného z najkonkurencieschopnejších regiónov SR a EÚ,
- ☐ zlepšenie demografického vývoja,
- ☐ zvýšenie využitia inovačného potenciálu regiónu a zvýšenie podielu inovatívnych podnikov na úroveň priemeru EÚ,
- ☐ dobudovanie dopravnej infraštruktúry pre rozvoj integrovanej a ekologickej dopravy,
- ☐ zlepšenie kvality životného prostredia.

Prioritné oblasti

Prioritná os 1 1. Veda, výskum a inovácie

Prioritná os 2 2. Ľudské zdroje

Prioritná os 3 3. Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie

Prioritná os 4 4. Zamestnanosť

Prioritná os 5 5. Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie

PO 1: Veda, výskum a inovácie

košický kraj by mal s dôrazom na oblasti podľa schválenej Inovačnej stratégie SR zamerať svoje strategické rozvojové aktivity najmä na oblasť logistiky, informačných a komunikačných technológií, automatizáciu, reguláciu a meranie, chemické a biotechnologické inžinierstvo a oblasti spoločenských a sociálnych vied, vzdelávanie.

KSK by sa okrem inovácií v priemysle mal zamerať aj na inovácie v službách a vede a výskume ako aj v spoločenských oblastiach. Vzhľadom na možnosti medzinárodnej spolupráce je potrebné vytvoriť medzinárodný technologický alebo inovačný inkubátor, alebo vyvinúť snahu o umiestnenie medzinárodne významnej výskumnej inštitúcie v regióne.

PO 2: Ľudské zdroje

KSK by mal zamerať strategické aktivity na rozvoj ľudských zdrojov s dôrazom na vedu, výskum a inovácie a rast sektoru služieb vo všetkých priemyselných odvetviach, sociálnych a zdravotníckych službách. Zvýšenú pozornosť bude potrebné venovať aj starnúcej populácii.

V oblasti verejného zdravia je nevyhnutné na regionálnej úrovni zapracovať do svojich koncepcných materiálov stratégie podpory zdravia obyvateľstva vo všetkých politikách v spolupráci s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva.

PO 3: Zamestnanosť

KSK by sa mal zamerať na vytváranie nových pracovných miest s dôrazom na rast zamestnanosti vo vede, výskume a inováciách a v sektore služieb pre inovatívne podnikanie a perspektívne podniky. Zvýšenú pozornosť bude potrebné venovať aj zamestnávaniu staršej populácie. Nové pracovné miesta bude potrebné vytvárať pre pracovníkov vo veku 50+ v kombinácii s novými sociálnymi a zdravotníckymi službami.

PO 4: Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie

KSK by mal zamerať svoje strategické aktivity s dôrazom na podporu MSP a vytváranie podnikateľského prostredia v sektore služieb pre inovatívne podnikanie a perspektívne podniky, inovatívne podniky a podniky zamerané na vývoj a produkciu najnovších technológií, ale aj poradenských a vzdelávacích služieb. Proaktívne a strategicky PZI smerovať do nových vysoko inovatívnych odvetví nadväzujúcich na rozhodujúce odvetvia a služby.

PO 5: Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie

BK by mal zamerať svoje strategické aktivity s dôrazom na zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energií a surovín vo všetkých priemyselných odvetviach, podporu ekologickej dopravy, podporu všetkých iniciatív smerujúcich k zavádzaniu environmentálne šetrných technológií, nielen vo výrobnnej sfére, ale aj u obyvateľov (domácností).

11.2. Oblasť legislatívy a oblasť inštitucionálnej podpory

Národná úroveň - V súvislosti s transponovaním celej potrebnej legislatívy Európskej únie do práva Slovenskej republiky sa stáva kľúčovou otázkou schopnosť garantovať implementáciu *acquis communautaire* a jej vymáhateľnosť. Je preto potrebné posilniť administratívne kapacity v oblasti regionálneho rozvoja s cieľom efektívne využívať programy zo štrukturálnych fondov EÚ.

Krajská úroveň - Košický samosprávny kraj (KSK) má na výkon kompetencií v oblasti regionálneho rozvoja zriadený odbor strategického rozvoja, v rámci ktorého pôsobia referáty analýz, prognóz a programov regionálneho rozvoja, referát manažmentu a cestovného ruchu, referát územného plánovania a dopravy.

Za účelom podpory rozvoja regiónov a ich ekonomického oživenia sú na Slovensku vytvorené **odborné inštitúcie**, ktoré sa zaoberajú regionálnym rozvojom ako takým, podporou podnikania a samozrejme aj rozvojom cestovného ruchu. Keďže ide o pomerne značný počet inštitúcií so širokým záberom činnosti, v tejto časti je uvedená len stručná charakteristika týchto inštitúcií, pričom je uvedený kontakt, kde je možné získať viac informácií a ďalšie poznatky o realizovaných a pripravovaných podporných programoch.

SACR na domácom trhu spolupracuje s regiónmi a strediskami cestovného ruchu a tiež s nasledovnými združeniami:

- Slovenská asociácia cestovných kancelárií,
- Zväz hotelov a reštaurácií SR,
- Asociácia informačných centier Slovenska,
- Združenie lanoviek a vlekov - LAVEX,
- Zväz kúpeľov a žriediel SR,
- Slovenský zväz vidieckeho turizmu a agroturizmu,
- Slovenský cykloklub.

SACR je členom nasledovných medzinárodných organizácií:

- ASTA American Society of Travel Agents,
- CEETB Central and Eastern Europe Travel Board,
- CECTA Central European Countries Travel Association,
- ETC European Travel Commission,
- RDA Internationaler Bustouristik Verband e.V.

Kontakt SACR: **Pracovisko Bratislava:**

Slovenská agentúra pre cestovný ruch

Dr. V. Clementisa 10

821 02 Bratislava

Tel.: +421/2/50 700 801

Fax: +421/2/55 571 654

E-mail: sacrba@sacr.sk

SZVTA - Slovenský zväz vidieckeho turizmu a agroturizmu - združuje právnické a fyzické osoby, ktoré sú spôsobilé poskytovať služby v rámci cestovného ruchu na vidieku. Zväz zastupuje záujmy podnikateľov vo vidieckom turizme a v agroturizme. Kontakt:

Tel: +421 (0) 903/546 060, +421 (0) 905/546 060 Email: slovakguide@stonline.sk
Web: www.agroturist.sk

Priemyselná 6, 821 09 Bratislava

Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu - bolo založené v r. 1994. Hlavným cieľom združenia je ďalšie vzdelávanie v manažmente cestovného ruchu prostredníctvom domácich odborníkov za podpory švajčiarskeho know-how.

Činnosť združenia tvorí:

- vzdelávanie pracovníkov podnikov cestovného ruchu a hotelierstva, štátnej správy a samosprávy, regionálnych a miestnych združení cestovného ruchu,
- poradenská a publikačná činnosť,
- sprostredkovanie praxe v zariadeniach cestovného ruchu vo Švajčiarsku.

Kontakt:

Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu

Tajovského 10
Banská Bystrica
974 01

info@slovak-swisstourism.sk

048/415 27 82

048/415 27 82

<http://www.slovak-swisstourism.sk>

AICES - Asociácia informačných centier Slovenska - Asociácia vznikla na ochranu práv a oprávnených záujmov informačných centier Slovenska, na podporu a skvalitňovanie ich činnosti s cieľom propagovať Slovensko v záujme rozvoja domáceho a aktívneho cestovného ruchu.

Kontakt:

ASOCIÁCIA INFORMAČNÝCH CENTIER SLOVENSKA

Námestie mieru 1

031 01 Liptovský Mikuláš

Tel.: +421/44/55 14 541, Fax: +421/44/55 14 448

E-mail: info@infoslovak.sk

Web: www.infoslovak.sk, www.aices.sk

SACK - Slovenská asociácia cestovných kancelárií - bola založená v r. 1991. Združuje cestovné kancelárie so sídlom na území SR a ďalšie fyzické a právnické osoby, ktoré sú aktívne na trhu cestovného ruchu. Zastupuje a presadzuje záujmy svojich členov vo vzťahu k orgánom štátnej správy a samosprávy, je členom Svetovej federácie národných asociácií cestovných kancelárií - FUA AV/UFTAA, zabezpečuje spoločnú propagáciu na tuzemských a medzinárodných podujatiach, vydáva mesačník Aktuality pre členov.

Kontakt:

SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA CESTOVNÝCH KANCELÁRIÍ A CESTOVNÝCH AGENTÚR

Bajkalská 25., 821 01 Bratislava 2, Slovak Republic

Tel/Fax: 00421 2 5823 3385

Tel: 00421 2 5341 9058

e-mail: sacka@stonline.sk
sacka@ba.sknet.sk

ARVI - Agentúra pre rozvoj vidieka - je príspevková, nezisková organizácia, ktorej poslaním je podporovať aktivity trvalo udržateľného, vyváženého sociálno-ekonomického rozvoja vidieckych sídiel, tvorbu zamestnanosti a dodatočných príjmov pre vidiecke obyvateľstvo, pomáhať obciam pripravovať a realizovať projekty v týchto oblastiach a asistovať potencionálnym a existujúcim podnikateľským subjektom na vidieku v ich činnosti.

Kontakt:

Agentúra pre rozvoj vidieka

Akademická 4, 949 01 Nitra

Tel./fax: 037/ 733 64 02

E-mail: arvi@arvi.sk, www.arvi.sk

NARMSP - Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania -

vznikla spoločnou iniciatívou programu Európskej únie PHARE a vlády SR. Hlavným cieľom agentúry je iniciovať rozvoj a rast existujúcich a novozaložených malých a stredných podnikov. Agentúra zabezpečuje koordináciu všetkých aktivít na podporu malého a stredného podnikania v SR, vrátane finančných na medzinárodnej, národnej a lokálnej úrovni.

Kontakt: Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2, Slovenská republika

tel.: +421 2 502 44 500, fax: +421 2 502 44 501

e-mail: agency@nadsme.sk

Podnikateľské inovačné centrá /BIC/ a Regionálne poradenské a informačné centra /RPIC/

Podporujú hospodársky rozvoj na regionálnej úrovni prostredníctvom rozvoja malého a stredného podnikania. Ich dominantnou úlohou je poskytovať komplexné služby pre sektor malých a stredných podnikateľov v jednotlivých regiónoch Slovenska, v prípade BIC sa aktivity sústreďujú predovšetkým na podporu podnikateľov s inovatívnym zameraním.

V súčasnosti sieť BIC pozostáva z BIC v Bratislave, Prievidzi, Spišskej Novej Vsi, Košiciach a Banskej Bystrici. Štruktúru RPIC tvorí 12 centier rovnomerne rozmiestnených po celom území Slovenska. Činnosť týchto inštitúcií je koordinovaná Národnou agentúrou pre podporu malého a stredného podnikania.

Kontakt:

BIC KOŠICE

Floriánska 19, 040 01 Košice 12, Ing. Andrea Hrabovská

tel.: +421-55-625 21 60, fax: +421-55-685 40 53

e-mail: bicke@bicke.sk, www.bicke.sk

SARIO - Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu je akciová spoločnosť, poskytujúca komplexné poradenské a investorské služby. Jej hlavnou úlohou je podporovať vstup zahraničného kapitálu na Slovensko a vytvárať v zahraničí pozitívny obraz o Slovensku ako krajiny s atraktívnym investičným prostredím.

Kontakt:

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu

Trnavská cesta 100

821 01 Bratislava

Slovenská republika

Tel: +421 2 58 260 100, 101

Fax: +421 2 58 260 109

E-mail: sario@sario.sk, invest@sario.sk, trade@sario.sk

SOPK - Slovenská obchodná a priemyselná komora bola zriadená zákonom SNR č. 9/192 Zb. ako verejnoprávna inštitúcia. Členmi komory sú právnické a fyzické osoby, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť okrem odvetvia poľnohospodárstva a potravinárstva. SOPK zastupuje a koordinuje spoločné záujmy svojich členov v podnikateľskej činnosti v tuzemsku i zahraničí, poskytuje im služby. Na Slovensku funguje sieť regionálnych komôr.

Kontakt:

Košice Žižkova 6, 040 01 Košice, č. tel.: 055/6220633, č. faxu: 055/6220045,

email: sopkrkke@sopk.sk

OBEO - Obchodno-ekonomické oddelenia pri zastupiteľských úradoch SR

v zahraničí. Obchodní radcovia napomáhajú pri nadväzovaní kontaktov a obchodných stykov, získavajú pre firmy zo SR cenné informácie o trhu v danom teritóriu, prípadne informujú miestne podnikateľské kruhy o investičných a obchodných príležitostiach na Slovensku. Taktiež sa zapájajú aktívne do rôznych propagačných akcií a výstav. Informácie a kontakty na konkrétne OBEO možno získať na Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky, Mierová 19, 827 15 Bratislava 212

Fax: 02 / 4333 7827

Ústredňa: 4854 1111 alebo:

global.marketing@sario.sk

K dispozícii na Slovensku sú podporné programy v oblasti rozvoja cestovného ruchu a podpory podnikania, ktoré spravujú úrady práce, Ministerstvo hospodárstva a ďalšie inštitúcie.

Podporné programy úradov práce

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Špitálska ulica č. 8, 812 67, Bratislava

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR prostredníctvom krajských a obvodných úradov práce zabezpečuje politiku trhu práce v SR uplatňovaním vhodných nástrojov hospodárskej a sociálnej politiky.

Organizácie ministerstva

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR zriaďuje a koordinuje:

- [Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny](#)
- [Národný inšpektorát práce](#)
- [Inštitút pre pracovnú rehabilitáciu občanov so zdravotným postihnutím](#)
- [Implementačná agentúra pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia](#)
- [Rehabilitačné stredisko pre zrakovo postihnutých Levoča](#)
- [Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže](#)
- [Inštitút pre výskum práce a rodiny](#)
- [Centrum vzdelávania MPSVR SR](#)

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR vykonáva akcionárske práva v spoločnosti:

- **Technická inšpekcia, a.s.** - akciová spoločnosť so 100 % majetkovou účasťou štátu

Finančné prostriedky v ňom sa rozdeľujú na pasívnu politiku trhu práce (podpora v nezamestnanosti) a na aktívnu politiku trhu práce, ktorá vychádza z koncepcie rozvoja každého regiónu.

Podmienky poskytnutia štátnej pomoci

Štátna pomoc sa poskytuje vo forme dotácie na realizáciu projektu, bližšie informácie o štátnom programe nájdete na webovskej stránke

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Námestie slobody č. 6, P.O.BOX 100, 810 05 Bratislava, Slovenská republika

Tel.: 02 5949 4111, info@mindop.sk

Štátny fond rozvoja bývania 2015

Štátny fond rozvoja bývania (ŠFRB) poskytuje: v účeloch obstaranie nájomného bytu, obnova bytovej budovy a výstavba, dostavba alebo obnova zariadenia sociálnych služieb.

- a) Úvery na výstavbu nájomných bytov
- b) Úvery na obnovu bytovej budovy
- c) Úvery na výstavbu, dostavbu alebo obnovu zariadení sociálnych služieb
- d) Úvery pre fyzické osoby

Lamačská cesta 8, 833 04 Bratislava 37

e-mail: info@sfrb.sk

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,

Nám. Ľ. Štúra 1,

812 35 Bratislava

Tel.: +421 2 5956 1111

Gestorským rezortom je MZP SR a je charakterizovaný ako proces aktivít prispievajúcich ku skrášleniu a zlepšeniu prostredia na dedinách:

Environmentálny fond

Martinská 49, 82105 Bratislava, GPS: 48°08'35.8"N 17°09'45.7"E

Korešpondenčná adresa:

Environmentálny fond

P. O. Box 16

Martinská 49

820 15 Bratislava 215

Podateľňa: (č. dverí 202a)

E-mail : podatelna@envirofond.sk

Program obnovy dediny

www.obnovadediny.sk

Kontaktné pracoviská poradcov SAŽP pre kraje_Košický kraj, Prešovský kraj

SAŽP - Centrum plánovania prírodných a energetických zdrojov,

Sabinovská 3, 080 01 Prešov , fax: 051/74 80 118

Ing. arch. Jozef Macko, jozef.macko@sazp.sk, tel.: 051/74 80 122, 0907 850 100

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

Stromová 1, 813 30 Bratislava, Telefón: +421 2/59 374 111

Mediálny servis:

S občianskymi otázkami sa môžete obrátiť na všeobecné telefónne číslo MŠVVaŠR: 02/59 374 111 alebo na Pracovisko pre komunikáciu s verejnosťou: 02/59 374 253.

Otázky posielajte na e-mail: tlacms@minedu.sk.

11.3. Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020

STRATÉGIA PRÍNOSU INTEGROVANÉHO REGIONÁLNEHO OPERAČNÉHO PROGRAMU PRE STRATÉGIU ÚNIE NA ZABEZPEČENIE INTELIGENTNÉHO, UDRŽATEĽNÉHO A INKLUZÍVNEHO RASTU A DOSIAHNUTIE HOSPODÁRSKEJ, SOCIÁLNEJ A ÚZEMNEJ SÚDRŽNOSTI

Jeho globálnym cieľom je: prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí.

Stratégia podpory IROP zohľadňuje stratégiu Európa 2020 a prispieva k plneniu jej priorít, najmä k udržateľnému a inkluzívnemu rastu a reflektujúc potreby a výzvy konkrétnych regiónov smeruje k:

- rozvoju vybraných oblastí/komponentov podmieňujúcich kvalitu života a konkurencieschopnosť v danom území a
- rozvoju/posilneniu hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti na regionálnej a subregionálnej úrovni ako predpokladu znižovania prehlbovania medzi a vnútroregionálnych rozdielov, prostredníctvom zabezpečenia
- efektívneho a udržateľného poskytovania verejných statkov a služieb zabezpečovaných z miestnej a regionálnej úrovne a
- efektívneho využitia vnútorných zdrojov regiónov s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti a kvality života obyvateľov.

Stratégia IROP spočíva v kombinácii a synergickom prepojení vhodne zvolených intervencií regionálneho a miestneho charakteru a intervencií národného charakteru ako prostriedku posilnenia kvality života a regionálnej konkurencieschopnosti, s dopadom na vyvážený územný rozvoj.

Vnútná stratégia IROP je založená na koncepte rozvoja regionálnej konkurencieschopnosti, kľúčových výziev a príležitostí komplementárnou podporou štyroch faktorov konkurencieschopnosti regiónov SR zahrnutých v IROP: infraštruktúra, dostupné a efektívne verejné služby, podpora podnikania a tvorby pracovných miest, miestne komunity na vidieku a v mestách. Všetky tieto oblasti podpory napomôžu riešeniu regionálnych rozdielov, avšak RIUS - implementačný nástroj IROP identifikuje ich rozsah v danom území.

Opatrenia na riešenie v rámci IROP:

Kultúrny a kreatívny sektor (KKS) má ako katalyzátor inovácií značný potenciál pre riešenie tvorby hospodárskeho rastu a ako sektor má významný podiel na zamestnanosti.

- Podpora budovania podnikateľského ducha a zručností študentov, absolventov a talentov v KKS s cieľom samozamestnatelnosti, či zakladania vlastných podnikov
- Podpora kreatívnej a experimentálnej tvorby, špecifické poradenstvo v oblasti netechnologických inovácií a podnikania, sieťovanie, medzinárodná spolupráca
- Vytváranie podmienok pre rozvoj KKS z hľadiska priestorových a technických podmienok, budovanie priestorov na stretávanie a experimentovanie, na kultúrnu a kreatívnu produkciu a spotrebu vrátane obnovy historických objektov
- Budovanie partnerstiev a organizačnej kultúry medzi verejným a súkromným sektorom v KKS
- Umožnenie prístupu k financovaniu pre rozvoj talentov, organizácií a podnikov KKS
- Budovanie povedomia o KKS (prezentácie, kampane, konferencie, semináre, kultúrne politiky).

Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie „Zvýšenie energetickej efektívnosti bytových domov“

„Realizácia opatrení zameraných na zvyšovanie energetickej efektívnosti bytových domov a verejných budov“

„Zvyšovanie energetickej efektívnosti cestou zlepšenia energetickej hospodárnosti bytových domov a verejných budov bude zároveň viesť k zníženiu dopytu po energii a prispievať tak k zvýšeniu bezpečnosti dodávok energie“.

Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie.

Východné Slovensko

Región s krajskými mestami Košice a Prešov dopĺňajú ťažiskové osídlenia druhej úrovne Michalovce – Vranov nad Topľou – Humenné a Poprad – Spišská Nová Ves. Blízkosť krajských miest, ktoré sú 2. a 3. najväčšie na Slovensku generuje významné väzby medzi nimi.

Hlavnými problémami sú izolovane fungujúce systémy verejnej dopravy, nedostatočná koordinovanosť a nadväznosť jednotlivých dopravných systémov, chýbajúci centrálny dispečing, ktorý by riadil jednotlivé dopravné systémy ako jeden celok, málo atraktívna železničná doprava v porovnaní s prímestskou autobusovou dopravou, zlý stav vozidiel a koľajových tratí MHD a údržby vo všeobecnosti a nevyhovujúci stavebný a prevádzkový stav na prestupných miestach a zastávkach. V Prešove navyše priemerný vek autobusov dosahuje 10 rokov.

Okruhy plánovaných aktivít:

- plán dopravnej obsluhy (KSK+PSK) – komplementarita s OPII: nevyhnutný strategický dokument na podporu projektov
- generel dopravy (KSK+PSK) – komplementarita s OPII: nevyhnutný strategický dokument na podporu projektov
- zriadenie dynamickej preferencie VOD na križovatkách a priechodoch riadených svetelnou signalizáciou (Košice) – komplementarita s OPII: nákup nových električiek a trolejbusov v Košiciach
- modernizácia zastávok verejnej osobnej dopravy (KSK, PSK, Košice) – komplementarita s OPII: nákup nových trolejbusov v Košiciach

- dispečerský systém + tarifno-informačné zabezpečenie IDS – komplementarita s OPIL: terminály integrovanej osobnej dopravy (so zásahom do železničnej infraštruktúry)

- prestupné terminály a P+R v rámci IDS
- obnova vozidlového parku autobusov (Prešov)

Ľudský potenciál KSK tvoria študenti a absolventi vysokých a stredných škôl v kraji, ktoré sa venujú kreatívnym odborom ako architektúra, dizajn, filmová tvorba a multimédiá. V kombinácii s rozvinutým priemyslom, prítomnosťou veľkých hráčov a možnosťou medzinárodnej spolupráce vzniká priestor pre tvorbu komplexne zameraných opatrení.

Regionálna zamestnanosť v KKS

Podiel zamestnanosti v KKS na celkovej zamestnanosti dosahuje v priemere za roky 2009 – 2011 nasledujúce hodnoty v jednotlivých krajoch: BSK 14,69%, TTSK 11,97%, TSK 15,2%, NSK 14,02%, ZSK 15,9%, BBSK 17,92% , PSK 13,5% a KSK 17,69%.

Hlavné výzvy na miestnej úrovni:

A. Zníženie sociálno-ekonomickej zaostalosti

- zvýšiť konkurencieschopnosť vidieckych oblastí, najmä zaostávajúcich, v porovnaní s urbanizovaným priestorom,
- zvýšiť podiel produktívneho obyvateľstva a nízky počet samostatne zárobkovo činných osôb,
- zlepšiť podporu živnostníkov a samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR), mikro a malých podnikov najmä v poľnohospodárskom sektore,
- zlepšiť kvalifikáciu a prax pracovnej sily (vyšší podiel ľudí so základným alebo nižším stredným vzdelaním, nízky podiel vysokoškolsky vzdelaného obyvateľstva na vidieku),
- znížiť vysokú mieru nezamestnanosti, hlavne dlhodobej a mladých ľudí na vidieku, čím sa zvyšuje riziko chudoby,
- eliminovať dôsledky vnútornej migrácie (odliv najmä mladých ľudí zo zaostalejších regiónov alebo prílev obyvateľov do obcí v zázemí väčších miest v rámci suburbanizácie),
- rozšíriť príležitosti na vznik miestnych trhov a tvorbu krátkych miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov (napr. potravinových výrobkov a služieb),
- rozvíjať potenciál miestnych ekonomík a zlepšiť zavádzanie inovácií na miestnej úrovni,
- zlepšiť využívanie zdrojov vo vidieckych oblastiach, napr. prírodno-kultúrneho dedičstva a jedinečných hodnôt územia.

B. Zvýšenie kvality života

zlepšiť sociálnu a technickú infraštruktúra,

- zvýšiť atraktivitu územia pre obyvateľov a zlepšiť možnosti alternatívneho trávenia voľného času,
- zvýšiť povedomie o hodnotách kultúrneho dedičstva a o ochrane prírodných zdrojov,
- zvýšiť odolnosť a ochranu voči živelným katastrofám,
- zlepšiť zavádzanie nových progresívnych (zelených) technológií a inovácií,
- zvýšiť podporu sociálnej inklúzie, zmiernenia chudoby vrátane separovaných a segregovaných MRK a podporu hospodárskeho rastu.

C. Zlepšenie infraštruktúry miestnych služieb

- zvýšiť efektívnosť, kvalitu a rôznorodosť miestnych služieb,
- zvýšiť mieru zapojenia miestnych partnerov do prípravy a implementácie projektov a znížiť dominanciu podpory subjektov verejného sektora.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ 1.1 „Zlepšenie dostupnosti k cestnej infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy“

Proces výberu ciest bude prebiehať na úrovni Rady Partnerstva pre RIUS pri dodržaní princípu výberu operácií nadefinovaných v IROP a v RIUS.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ 1.2.2 „Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb“

Spôsob výpočtu cieľovej hodnoty:

- cieľová hodnota ukazovateľa k roku 2023 bude stanovená na základe kvalifikovaného (expertného) odhadu MDVRR SR a VÚD, 225

Verzia 1.3, 12. 12. 2014

- pri stanovení cieľovej hodnoty ukazovateľa je potrebné zohľadniť, aby táto okrem reálnosti (dosiahnuteľnosti) vyjadrovala aj dostatočnú mieru ambicióznosti zohľadňujúcu opatrenia, ktoré sa v rámci OP plánujú prijať za účelom zabezpečenia širokej informovanosti,
- pri výpočte cieľovej hodnoty predpokladáme zachovanie rovnakej metodiky výberu, administrácie, vyhodnocovania a použitia rovnakých alebo podobných softvérových nástrojov aké budú použité pri definovaní východiskovej hodnoty.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ

2.1.1 „Podporiť prechod poskytovania sociálnych služieb a zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v zariadení z inštitucionálnej formy na komunitnú a podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni“

Spôsob výpočtu cieľovej hodnoty

- cieľová hodnota pre rok 2023 bude vychádzať z prognózy vývoja obyvateľstva SR (pre relevantnú vekovú štruktúru)
- počet detí, ktorým je poskytovaná služba starostlivosti, bude stanovený na základe kvalifikovaného odhadu, pri zohľadnení očakávanej absorpčnej schopnosti v RIÚS.

Akčný plán kvantifikácie východiskovej a cieľovej hodnoty výsledkového ukazovateľa pre špecifický cieľ 2.1.2. „Počet iných zdravotníckych pracovníkov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto“

Spôsob výpočtu cieľovej hodnoty

Na základe analýzy MZ SR, ktorá bola následne konzultovaná so všetkými samosprávnymi krajmi a zohľadňujúc prirodzenú koncentráciu lekárov primárneho kontaktu v mikroregiónoch (mestá, väčšie obce) bol stanovený predpokladaný počet 134 kontaktných miest integrovaných centier zdravotnej starostlivosti (ICZS), ktoré môžu byť etablované v jednotlivých samosprávnych krajoch.

Na základe analýzy bude kvantifikovaná súčasná koncentrácia iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu v stanovených 134 kontaktných miestach a bude stanovený kapacitný odhad navýšenia počtu iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu v každom mikroregióne.

Pre kvantifikáciu počtu zvyšných iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu mimo ICZS na jedno kontaktné miesto bude použitý nasledovný postup:

1) Predpoklad, že priemerný počet iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu na jedno kontaktné miesto bude na úrovni vypočítaného východiskového stavu.

2) Predpoklad, že každý iných zdravotnícky pracovník prvého kontaktu mimo ICZS bude pôsobiť v samostatnom kontaktnom mieste, t.j. FTE/CP=1,00

Na základe predpokladu 1) sa vypočíta konečná hodnota počtu FTE na jedno kontaktné miesto všetkých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu na základe váženého priemeru - podielu jednotlivých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu z celkového počtu všetkých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu.

Na základe predpokladu 2) sa vypočíta konečná hodnota počtu FTE na jedno kontaktné miesto všetkých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu na základe váženého priemeru - podielu jednotlivých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu z celkového počtu všetkých iných zdravotníckych pracovníkov prvého kontaktu.

Výsledná cieľová hodnota ukazovateľa bude stanovená ako jednoduchý priemer oboch získaných hodnôt.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ 2.2.2. „Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl“

Spôsob výpočtu cieľovej hodnoty

- za základ pri výpočte cieľovej hodnoty bude slúžiť medziročné porovnanie priemernej úspešnosti v teste prírodovednej gramotnosti vo vybranom ročníku 2. stupňa ZŠ

- pri výpočte cieľovej hodnoty predpokladáme zachovanie rovnakej metodiky výberu, administrácie a vyhodnocovania testu a použitia rovnakých alebo podobných softvérových nástrojov aké budú použité pri definovaní východiskovej hodnoty

Aby mohli byť porovnávané iné vzorky žiakov s časovým odstupom niekoľkých rokov, v testovacích nástrojoch bude využívaný prekryvový súbor úloh (tzv. kotviace položky), na základe ktorých bude možné porovnať úspešnosť žiakov z rôznych súborov.

Pri výpočte odhadu cieľovej hodnoty budú zohľadnené nasledovné externé faktory ovplyvňujúce výsledok testovania. 232

Verzia 1.3, 12. 12. 2014

- sociálna a ekonomická situácia žiakov,
- regionálne rozdiely,
- vplyv miery nezamestnanosti v regióne
- vplyv školy na výchovu žiakov a ich vzdelávanie.

Akčný plán identifikácie východiskovej a cieľovej hodnoty výsledkového ukazovateľa „Celková zamestnanosť v kultúrnom a kreatívnom priemysle“

STANOVENIE VÝSLEDKOVÉHO INDIKÁTORA „Celková zamestnanosť v kultúrnom a kreatívnom priemysle“

Bude ju tvoriť „Celková zamestnanosť v kultúrnom a kreatívnom sektore 97— a— Celková zamestnanosť v kreatívnych profesiách 98—.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkových ukazovateľov pre špecifický cieľ 5.1.1. „Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií“

V súvislosti s podporou podnikania, ktorá je relevantná pre obidva fondy, sú oprávnené:

Z EPFRV (PRV) v súvislosti s príslušnými oblasťami:

o v súvislosti s investíciami do poľnohospodárskych podnikov – FO a PO podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe,

o v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby – FO a PO podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby,

o v oblasti podpory vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky – Mikropodniky a malé podniky (v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) vo vidieckych oblastiach, o v súvislosti s investíciami do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností – FO a PO podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe, FO a PO (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

☐ súkromných vlastníkov a ich združení;

☐ obcí a ich združení;

☐ cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním.

a FO a PO (mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúce v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry), za podmienky, že pochádza min. 30% tržieb/príjmov prijímateľa z vlastnej poľnohospodárskej, lesníckej alebo akvakultúrnej činnosti,

o v oblasti podpory investícií do lesných technológií a spracovania, do mobilizácie lesníckych výrobkov a uvádzania na trh FO a PO (malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) obhospodarujúce lesy vo vlastníctve:

☐ súkromných vlastníkov a ich združení;

☐ obcí a ich združení;

☐ cirkvi, ktorej majetok možno podľa právneho poriadku SR považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním.

a FO a PO (malé a stredné podniky v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) poskytujúce služby v lesníctve za predpokladu poskytnutia týchto služieb subjektom uvedeným v predchádzajúcom bode.

Akčný plán nastavenia a plnenia výsledkového ukazovateľa pre špecifický cieľ 6.2 „Zabezpečenie publicity, informovania a podpory prijímateľov v procese implementácie“

Cieľová hodnota ukazovateľa k roku 2023 bude následne stanovená na základe kvalifikovaného (expertného) odhadu tak, aby okrem reálnosti (dosiahnuteľnosti) vyjadrovala aj dostatočnú mieru ambicióznosti zohľadňujúcu opatrenia, ktoré sa v rámci OP plánujú prijať za účelom zabezpečenia širokej informovanosti.

11.4. Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020

Politika rozvoja vidieka EÚ sa neustále vyvíja s cieľom reagovať na nové výzvy vo vidieckych oblastiach. Proces najnovšej reformy, ktorá je súčasťou širšieho prepracovania spoločnej poľnohospodárskej politiky EÚ (SPP), sa ukončil v decembri 2013 schválením základných legislatívnych aktov na roky 2014 – 2020.

V súlade so stratégiou Európa 2020 a celkovými cieľmi politiky SPP možno v oblasti politiky rozvoja vidieka na obdobie rokov 2014 – 2020 určiť tieto tri dlhodobé strategické ciele:

- podporovať konkurencieschopnosť poľnohospodárstva,
- zabezpečovať udržateľné hospodárenie s prírodnými zdrojmi a opatrenia v oblasti klímy a
- dosiahnuť vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komunít vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest.

Reforma z roku 2013 Deutsch (de) English (en) français (fr) zachováva mnohé z hlavných charakteristík politiky rozvoja vidieka z predchádzajúceho plánovacieho obdobia (2007 – 2013). Podobne ako v minulosti, aj v tomto období sa politika bude vykonávať prostredníctvom sedemročných národných a/alebo regionálnych programov rozvoja vidieka.

Celkovo však reforma z roku 2013 prináša tieto zmeny:

- zlepšenie strategického prístupu k tvorbe programov rozvoja vidieka, posilnenie obsahu opatrení v oblasti rozvoja vidieka,
- zjednodušenie pravidiel, resp. ak je to možné, zníženie súvisiacej administratívnej záťaže a
- užšie prepojenie politiky rozvoja vidieka s inými európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi.

Členské štáty budú musieť vypracovať svoje programy rozvoja vidieka na základe minimálne štyroch zo šiestich spoločných priorít EÚ:

- podporovať prenos znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vidieckych oblastiach,
- zvyšovať životaschopnosť a konkurencieschopnosť všetkých typov poľnohospodárstva a propagovať inovačné poľnohospodárske technológie a udržateľné lesné hospodárstvo,
- podporovať organizáciu potravinového reťazca, dobré životné podmienky zvierat a riadenie rizík v poľnohospodárstve,
- obnovovať, zachovávať a posilňovať ekosystémy súvisiace s poľnohospodárstvom a lesným hospodárstvom,
- propagovať efektívne využívanie zdrojov a podporovať prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmenám klímy v sektoroch poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva,
- podporovať sociálne začlenenie, znižovanie chudoby a hospodársky rozvoj vo vidieckych oblastiach.

V rámci každej priority sú ďalej uvedené podrobnejšie oblasti intervencie („oblasti zamerania“). Členské štáty si v rámci svojich programov rozvoja vidieka vytýčia kvantitatívne ciele v týchto oblastiach zamerania na základe analýzy potrieb územia, na ktoré sa vzťahuje program rozvoja vidieka. Potom stanovia, pomocou akých opatrení tieto ciele dosiahnu a koľko finančných prostriedkov jednotlivým opatreniam pridelia.

Finančné prostriedky sa čerpajú čiastočne z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a čiastočne z vnútroštátnych/regionálnych či súkromných zdrojov.

ZÁVER:

V súčasnosti v Slovenskej republike prebieha proces programovacieho obdobia na roky 2014 – 2020. Pre tieto zábery bolo potrebné zmapovať problémy, východiská a vytýčiť socio-ekonomické a environmentálne rozvojové ciele a priority SR.

Nástrojom pre naplnenie týchto náročných úloh je Národný strategický referenčný rámec SR v súčasnosti:

- Národného strategického referenčného rámca Slovenskej republiky 2014 – 2020,
- Programom rozvoja vidieka SR 2014 – 2020,
- Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja na roky 2014 – 2020,
- Integrovaným regionálnym operačným programom 2014 – 2020,
- Územným plánom obce Bánovce nad Ondavou.

a následne sa aktualizoval Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bánovce nad Ondavou ako základný rámec pre budúce programovacie obdobie na roky 2014 - 2020 v oblasti znižovania disparít prezentované v EÚ.

Hlavným cieľom tohto dokumentu je zlepšovať kvalitu života občanov a sociálnu súdržnosť obce, najmä vytvoriť podmienky pre ekonomický rozvoj a tvorbu pracovných príležitostí, presadzovať koncept trvalo udržateľného rozvoja tak, aby sa obec v rámci Košického kraja a SR pri začleňovaní do štruktúr EÚ stala plnohodnotnou.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bánovce nad Ondavou je výlučným vlastníctvom obce Bánovce nad Ondavou.

Akokoľvek zneužitie autorského práva fyzickou alebo právnickou osobou, kopírovanie celku alebo jeho častí alebo iné zneužitie má za následok trestnoprávnu zodpovednosť!

Autorské práva a systém, formu a obsah spracovania a zoradenia jednotlivých informácií sú vyhradené pre spracovateľa projektu.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Bánovce nad Ondavou je dielom Ing. Ján Ondarišin a kolektív.

Spracovatelia:

- Ing. Ján Ondarišin a kolektív

***- starostka obce Bánovce nad Ondavou:
Ľudmila Ďurčáková***

- poslanci obce:

***Igor Lukáč, Ing.
Michal Ďurík
Peter Ľoch
Peter Ihnát, Ing., Phd.
Ján Tomáš
Mária Čuhaničová
Kvetoslava Vargová***

- obyvatelia obce Bánovce nad Ondavou